

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
W LATACH 2021-2022**

**GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD
ZABYTKAMI DLA MIASTA KALISZA
NA LATA 2021-2024**

Kalisz, czerwiec 2023 roku

WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 40) stanowi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Obejmują one w szczególności sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych, innych instytucji kultury, ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Podstawą prawną sporządzania przez prezydenta miasta gminnego programu opieki nad zabytkami, jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 840), która określa w szczególności, że:

- a) gminny program opieki nad zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat przez prezydenta miasta,
- b) gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje uchwałą rada gminy, po uzyskaniu opinii właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- c) gminny program opieki nad zabytkami jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
- d) prezydent miasta sporządza co 2 lata sprawozdanie z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami, które przedstawia radzie miasta.

Rada Miasta Kalisza podjęła uchwałę Nr LI/700/2022 z dnia 31 marca 2022 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza na lata 2021-2024 (Dz.Urz.Woj.Wlkp. z 2022 poz. 3207 z dnia 22.04.2022 r.).

Na potrzeby obowiązującego Programu potwierdzone zostały trzy podstawowe priorytety, określone w dwóch poprzednio obowiązujących gminnych programach opieki nad zabytkami dla miasta Kalisza (na lata 2013-2016 i 2017-2020), które poprzez wytyczone w ich ramach kierunki działań oraz wskazane do realizacji zadania, w całości wypełniają ustawowe cele dla opracowywania gminnych programów opieki nad zabytkami.

Priorytet I. **Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Kalisza**

Priorytet II. **Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego**

Priorytet III. **Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służące budowaniu tożsamości**

W ramach Priorytetu I. **Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Kalisza** ustalono pięć kierunków działań:

1. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy ich stanu zachowania.
2. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

3. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne.
4. Podejmowanie współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych położonych na terenie miasta w celu zapewnienia poprawy stanu zachowania zabytków.
5. Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

W ramach Priorytetu II. **Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego** ustalono trzy kierunki działań:

1. Realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami, jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju Kalisza.
2. Budowanie zintegrowanego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.
3. Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego miasta.

W ramach Priorytetu III. **Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służące budowaniu tożsamości** ustalono cztery kierunki działań:

1. Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych dla celów przygotowywania lub realizowania procesów inwestycyjnych.
2. Zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym Kalisza.
3. Rozwój edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym Kalisza.
4. Promocja dziedzictwa kulturowego Kalisza służącego budowaniu tożsamości i kreowaniu produktów turystyki kulturowej.

Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki, koordynujący implementację Programu, przygotował Sprawozdanie na podstawie materiałów merytorycznych i finansowych, przekazanych przez wszystkie podmioty realizujące poszczególne zadania, w ramach priorytetów i kierunków GPOZ dla Miasta Kalisza na lata 2021-2024.

Niniejsze Sprawozdanie Prezydenta Miasta Kalisza obejmuje wdrażanie Programu w okresie 2021-2022.

Podmioty realizujące zadania GPOZ przy sporządzeniu Sprawozdania:

Kancelaria Prezydenta Miasta; Wydziały: Administracyjno-Gospodarczy; Budownictwa, Urbanistyki i Architektury; Geodezji i Kartografii; Gospodarowania Mieniem; Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska; Finansowy; Edukacji oraz Rozbudowy Miasta (w 2021 roku Wydział Rozwoju Miasta posiadał w swojej strukturze także Biura: Pozyskiwania Funduszy; Obsługi

Inwestora; Rewitalizacji); Strategii i Rozwoju (Wydział obejmuje obecnie Biura: Pozyskiwania Funduszy, Obsługi Inwestora, Rewitalizacji); Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych.

Pozostałe jednostki organizacyjne: Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych, Zarząd Dróg Miejskich, a także Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu;

Miejskie instytucje kultury: Galeria Sztuki im. Jana Tarasina, Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka, Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” . im. Bogdana Jareckiego

Wykaz skrótów zastosowanych w Sprawozdaniu:

GPOZ – Gminny Program Opieki nad zabytkami dla Miasta Kalisza na lata 2021-2024

GEZ – Gminna ewidencja zabytków miasta Kalisza

Skróty nazw wydziałów i jednostek organizacyjnych Miasta zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miasta Kalisza, obowiązującym w latach 2021-2022

KPM – Kancelaria Prezydenta Miasta,

WAG – Wydział Administracyjno-Gospodarczy,

WBUA – Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury,

WE – Wydział Edukacji,

WF – Wydział Finansowy,

WGK-GIS – Wydział Geodezji i Kartografii – System Informacji Geograficznej,

WGM – Wydział Gospodarowania Mieniem,

WKST – Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki,

WRM – Wydział Rozwoju Miasta,

WSSM – Wydział Spraw Społecznych i Mieszkaniowych

WSR – Wydział Strategii i Rozwoju (WSR-BR – Wydział Strategii i Rozwoju – Biuro Rewitalizacji),

WGKOŚ – Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska,

PUP – Powiatowy Urząd Pracy,

MZBM – Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych,

ZDM – Zarząd Dróg Miejskich.

Skróty nazw miejskich instytucji kultury, dla których organizatorem jest Miasto Kalisz (MK) i Województwo Wielkopolskie (WW)

MBP im. A. Asnyka – Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka (MK),

OKP Wieża Ciśnień – Ośrodek Kultury Plastycznej Wieża Ciśnień im. Bogdana Jareckiego (MK),

GST – Galeria Sztuki im. Jana Tarasina (MK),

CKiS – Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu (WW),

MOZK – Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej (WW),

Teatr – Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu (WW).

Skróty nazw urzędów, uczelni wyższych, innych instytucji

MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,

WPA UAM – Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu,

WWKZ – Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Poznaniu,

WUOZ Delegatura w Kaliszu – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Kaliszu,

Skróty nazw stowarzyszeń i organizacji

TPK – Towarzystwo Przyjaciół Książki,

KTPN – Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk,

PTH – Polskie Towarzystwo Historyczne,

PTTK – Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze,

WOT – Wielkopolska Organizacja Turystyczna.

Skróty nazw wydarzeń, dokumentów, etc.

EDD – Europejskie Dni Dziedzictwa,

GEZ – Gminna Ewidencja Zabytków Miasta Kalisza,

GPOZ – Gminny Program Opieki nad Zabytkami,

GPR – Gminny Program Rewitalizacji,

MSIP – Miejski System Informacji Przestrzennej.

Skróty nazw programów finansowanych ze środków unijnych

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,

POIŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,

WRPO 2014+ – Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020.

Oprac. Anna Woźniak, Tomasz Staszczyk – Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI W LATACH 2021-2022 GMINNEGO PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2021-2024

Priorytet I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta Kalisza.

Kierunek 1. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy ich stanu zachowania.

Zadanie 1. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich zabytkowych budynków, stanowiących własność Miasta Kalisza.

WSR-BR, MZBM

Zadanie 1.1. Realizacja Wieloletniego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym Miasta Kalisza na lata 2022-2026 (remonty elewacji, części wspólnych, dachów, a w uzasadnionych przypadkach termomodernizacja remontowanych obiektów oraz podłączenie do sieci ciepłowniczej).

MZBM

a. Budynki położone na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji;

- 1) ul. Piskorzewska 1,
- 2) ul. Śródmiejska 19,
- 3) ul. Śródmiejska 23,
- 4) ul. Zamkowa 7,
- 5) ul. Zamkowa 11,
- 6) ul. Sukiennicza 5,
- 7) ul. Śródmiejskiej 39,
- 8) ul. Garbarskiej 7,
- 9) ul. Babina 1a-1b,
- 10) ul. Babina 13,
- 11) ul. Babina 18,
- 12) ul. Kopernika 21.

W 2021 roku MZBM zlecił wykonanie prac remontowych dwóch budynków wielorodzinnych przy ul. Piskorzewskiej 1 i ul. Śródmiejskiej 23.

Zakres wykonanych prac remontowych budynku przy ul. Piskorzewskiej 1 obejmował:

- a) wykonanie tynków renowacyjnych,
- b) naprawę i uzupełnienie tynków wraz z pochowaniem wiszących przewodów,
- c) wykonanie izolacji termicznej w systemie BSO lekko-mokrej z tynkiem cienkowarstwowym (oprócz elewacji frontowej),
- d) wykonanie tynku na elewacji frontowej,
- e) reprofilację i uzupełnienie sztukaterii ozdobnej i ciągnionej,
- f) wymianę obróbek blacharskich i parapetów zewnętrznych,
- g) wymiana stolarki okiennej wraz z parapetami wewnętrznymi,
- h) wymianę stolarki drzwiowej zewnętrznej od strony tylnej,
- i) odrestaurowanie drzwi wejściowych,
- j) wymianę rynien i rur spustowych,
- k) naprawę płyt balkonowych,
- l) remont klatek schodowych,
- m) naprawę tynków i malowanie,
- n) wykonanie dojścia do klatki schodowej z kostki brukowej.

Zakres wykonanych prac remontowych budynku przy ul. Śródmiejskiej 23 obejmował:

- a) wykonanie nowej kolorystyki budynku,
- b) renowację tynków elewacji frontowej i skucie tynków elewacji oficyny,
- c) ocieplenie systemem BSO ścian zewnętrznych oficyny,
- d) wymianę parapetów zewnętrznych i wewnętrznych,
- e) częściową wymianę stolarki okiennej i drzwiowej,
- f) remont studzienek piwnicznych,
- g) wymianę rur spustowych, rynien i obróbek blacharskich,
- h) remont schodów zewnętrznych,
- i) wykonanie nawierzchni podwórza, odtworzenie ogrodzenia wraz ze śmietnikiem,
- j) demontaż i montaż istniejących elementów mocowanych do powierzchni remontowanych.

Łącznie koszt prac remontowych budynku przy ulicy Piskorzewskiej 1 i Śródmiejskiej 23 wyniósł 1.062.887, 42 zł. Źródła finansowania: dotacja celowa Miasta Kalisza oraz środki własne MZBM.

W 2022 roku MZBM zlecił wykonanie prac remontowych:

- 1) w budynku przy ulicy Piskorzewskiej 1 – remont elewacji, klatek schodowych,
koszt realizacji: 685.294,09 zł,
- 2) w budynku przy ulicy Śródmiejskiej 23 – remont elewacji, klatek schodowych,
koszt realizacji: 377.593,33 zł,
- 3) w budynku przy ulicy Śródmiejskiej 19 – remont elewacji, klatek schodowych,
koszt realizacji: 788.046,39 zł,
- 4) w budynku przy ulicy Zamkowej 11 w zakresie remontu elewacji, klatek schodowych i dachu, koszt realizacji: 596.832,45 zł,

- 5) w budynku przy ulicy Zamkowej 7 – remont elewacji, klatek schodowych i dachu,
Koszt realizacji: 785.839,51 zł.

Ponadto koszty wykonania zmiany sposobu ogrzewania w budynkach MZBM w Specjalnej strefie Rewitalizacji – 744.211,56 zł,
Refundacje do zmiany sposobu ogrzewania – 138.612,22 zł,
Drobne remonty w pozostałych budynkach będących w zarządzie MZBM: 4.963.602,77 zł,
Remonty w budynkach zarządzanych przez wspólnoty, w których znajdują się lokale mieszkalne zarządzane przez MZBM: 6.636.586,49 zł.

Całkowity koszt zadania w 2022 roku: 15.748.348,69 zł (środki własne MZBM, dotacje celowe, dotacje przedmiotowe z budżetu Kalisza).

W Wieloletnim programie gospodarowania zasobem mieszkaniowym Miasta Kalisza na lata 2022-2026, ujęto budynek przy ul. T. Kościuszki 8, gdzie należy wykonać remont elewacji, dachu, częściową wymianę stolarki oraz remont klatek schodowych. Z uwagi na fakt, iż przedmiotowa nieruchomość wpisana jest do rejestru zabytków, Miasto (WSR) podejmie starania o uzyskanie dofinansowania z programów dotyczących ochrony zabytków.

b. Budynki położone poza obszarem Specjalnej Strefy Rewitalizacji (ujęte w gminnej ewidencji zabytków): ul. Majkowska 7, ul. Złota 22.
W okresie sprawozdawczym nie podjęto tych zadań.

c. Budynki planowane do podłączenia do miejskiej sieci ciepłowniczej: ul. Kopernika 21, ul. Ciasna 10, 12.
W okresie sprawozdawczym nie podjęto tych zadań.

d. Budynki planowane do remontu klatek schodowych:
1) ul. Stawiszyńska 13,
2) ul. Grodzka 5, 10,
3) ul. Chodyńskiego 5,
4) ul. Łazienna 7,
5) ul. Piekarska 6, 7,
6) ul. Pułaskiego 33.

W okresie sprawozdawczym nie podjęto tych zadań.

Zadanie 1.2. Inwestycje w budynkach mieszkalnych będących w zasobach miasta Kalisza w rejonie ulic Jabłkowskiego-Podgórze.

WGM

W 2021 r. nieruchomość zabudowana budynkiem mieszkalnym jednorodzinnym położona na działce nr 124 o pow. 0,0798 ha, obręb 043 Rogatka przy ul. Podgórze 6, została przekazana w formie aportu do Kaliskiego Towarzystwa

Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Kaliszu na podstawie aktu notarialnego nr Rep. A: 1959/2022 z dnia 18.03.2022 r. (uchwała nr 2/2022 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki Kaliskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. z siedzibą w Kaliszu z dnia 18.03.2022 r. w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego).

W 2022 roku WGM prowadził działania dotyczące wywłaszczenia nieruchomości zabudowanej o nieuregulowanym stanie prawnym, położonej w Kaliszu przy ul. Gołębiej 3, oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków miasta Kalisza jako działka nr 116 o pow. 0,610 ha, obręb 036 Śródmieście II.

Zadanie 1.2.1. Budowa/przebudowa wraz z termomodernizacją następujących budynków mieszkalnych, planowanych do wywłaszczenia na rzecz miasta Kalisz na cel publiczny służący rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego:

1. **ul. Wojciecha Jabłkowskiego 12, działka 93, obr. 036,**
2. **ul. Wojciecha Jabłkowskiego 14 i 14a, działki 119 i 92, obr. 036**
3. **ul. Wojciecha Jabłkowskiego 22, działka 88, obr. 036,**
4. **ul. Gołębia 3, działka 116, obr. 036,**
5. **ul. Wronia 1, działka 114, obr. 043,**
6. **ul. Podgórze 16, działka 110, obr. 043,**
7. **ul. Podgórze 19, działka 108, obr. 036.**

MZBM

Budynki przeznaczone do wykonania prac modernizacyjnych i remontowych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. Prace prowadzi WRM. MZBM na wniosek WSSM dokonuje przygotowania mieszkań dla wykwaterowanych najemców w ramach przygotowania obiektów do prac remontowo-modernizacyjnych. Koszt przygotowania (remontu) mieszkań ponosi w całości MZBM.

Zadanie 1.2.2. Budowa, przebudowa, termomodernizacja, remont w zależności od potrzeb następujących budynków komunalnych:

1. **ul. Podgórze 2-4, działka 127/2, obr. 043,**
2. **ul. Mikołaja Kopernika 21, działka 131/2, obr. 043,**
3. **ul. Wojciecha Jabłkowskiego 11, działka 65/1, obr. 036,**
4. **ul. Podgórze 3, działka 101, obr. 036,**
5. **ul. Podgórze 5, działka 115, obr. 036,**
6. **ul. Podgórze 14, działka 111, obr. 043,**
7. **ul. Podgórze 24, działka 104, obr. 043,**
8. **ul. Gołębia 1, działka 115, obr. 036.**

MZBM

Podłączenie w/w budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej, zastosowanie nowoczesnych technologii energooszczędnych w remontowanych obiektach, zastosowanie energii ze źródeł odnawialnych, zagospodarowanie terenów podwórek.

Zadanie 1.3. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich zabytkowych budynków stanowiących własność Miasta Kalisza, w których siedziby mają placówki edukacyjne.

WRM, WE

Zadanie 1.3.1. Przebudowa nawierzchni na terenie I LO im. A. Asnyka – nowe zagospodarowanie terenu przy I LO im. A. Asnyka od strony ul. Parczewskiego (przebudowa nawierzchni, montaż małej architektury wraz z nasadzeniem zieleni, montaż oświetlenia oraz monitoringu).

WRM

Wydział Rozbudowy Miasta nie realizował zadania.

Zadanie 1.3.2. Wykonanie ekspertyzy stanu technicznego murów i pomieszczeń piwnicznych oraz opracowanie projektu prac zabezpieczających budynek przed napływem wód gruntowych i opadowych.

WE, WRM

W 2021 roku III Liceum Ogólnokształcące zleciło wykonanie ekspertyzy stanu technicznego murów i pomieszczeń piwnicznych budynku. Kolejny etap, tj. opracowanie projektu prac zabezpieczających budynek przed napływem wód gruntowych i opadowych należy do właściciela budynku, którym jest Miasto Kalisz. Wydział Rozbudowy Miasta nie podejmował w 2022 roku działań w zakresie opracowania ww. dokumentacji projektowej.

Zadanie 1.4. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich budynków zabytkowych stanowiących własność Miasta Kalisza, w których siedziby mają samorządowe instytucje kultury.

WRM

Zadanie 1.4.1. Modernizacja elewacji budynku Biblioteki Główniej, ul. Legionów 66.

MBP, WRM

MBP im. A. Asnyka od kilku lat składa wnioski inwestycyjne do budżetu Miasta na przeprowadzenie, zgodnie z zaleceniami Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, remontu elewacji zabytkowego budynku Biblioteki Głównej przy ul. Legionów 66 w Kaliszu.

Ze względu na brak możliwości zabezpieczenia środków finansowych przez Miasto Kalisz (organizatora MBP im. A. Asnyka), nie uwzględniono tego zadania, ujętego we wnioskach inwestycyjnych składanych do Wydziału Rozbudowy Miasta przez MBP im. A. Asnyka w latach 2021-2022.

Zadanie 1.4.2. Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w budynku Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66.

MBP

W 2021 r. wykonano pierwsze kroki w realizacji zadania dotyczącego wymiany stolarki okiennej i drzwiowej. MBP uzyskała pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku, a także zleciła wykonanie projektu budowlanego, przedmiaru robót i kosztorysu inwestorskiego dotyczącego powyższych prac. Środki na opracowanie dokumentacji w wysokości 10.500,00 zł. Biblioteka otrzymała od Urzędu Miasta. W 2022 roku Biblioteka podejmowała próby pozyskania środków na przeprowadzenie prac z programów ministerialnych, niestety bez powodzenia.

Zadanie 1.4.3. Wymiana wykładziny w pomieszczeniach magazynowych Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66.

MBP, WRM

MBP im. A. Asnyka w latach 2021-2022 składała wnioski do budżetu Miasta o środki finansowe na wymianę wykładziny w pomieszczeniach magazynowych Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66.

Ze względu na brak możliwości zabezpieczenia środków finansowych przez Miasto Kalisz (organizatora MBP im. A. Asnyka), nie uwzględniono tego zadania.

Zadanie 1.4.4. Wymiana oświetlenia żarowego energooszczędne na energooszczędne w pomieszczeniach na parterze oraz I piętrze Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66.

MBP, WRM

MBP im. A. Asnyka w latach 2021-2022 składała wnioski do budżetu Miasta o środki finansowe na wymianę oświetlenia żarowego energooszczędne na energooszczędne w pomieszczeniach na parterze oraz I piętrze Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66. Ze względu na brak możliwości zabezpieczenia

środków finansowych przez Miasto Kalisz (organizatora MBP im. A. Asnyka), nie uwzględniono tego zadania.

Zadanie 1.4.5. Modernizacja elewacji budynku administracji Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Asnyka przy ul. Łaziennej 6.

MBP, WRM

MBP im. A. Asnyka w latach 2021-2022 składała wnioski do budżetu Miasta o środki finansowe na modernizację elewacji budynku administracji Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Asnyka przy ul. Łaziennej 6. Ze względu na brak możliwości zabezpieczenia środków finansowych przez Miasto Kalisz (organizatora MBP im. A. Asnyka), nie uwzględniono tego zadania.

Zadanie 1.4.6. Remont dachu budynku administracji Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Asnyka przy ul. Łaziennej 6 (wymiana pokrycia i części deskowania).

MBP, WRM

Zadanie polegało na wymianie pokrycia dachowego o pow. 275m², w szczególności na rozbiórce istniejącej papy, wymianie najbardziej uszkodzonych elementów deskowania na nowe, ułożeniu pokrycia z papy termozgrzewalnej, wykonaniu niezbędnych obróbek blacharskich oraz wymianie instalacji odgromowej na dachu i zwodów bocznych ściennych.

Zgodnie z Decyzją nr 137/21 z 12.03.2021 r. Prezydenta Miasta Kalisza, o zatwierdzeniu projektu budowlanego oraz pozwoleniem nr 43/2021/A Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku, w roku 2021 wykonano prace remontowo-zabezpieczające dachu budynku administracji MBP ul. Łazienna 6. Realizację zadania przejęło w całości Miasto Kalisz – Wydział Rozwoju Miasta. Prace remontowe przeprowadziła firma Kmieć Małgorzata Przedsiębiorstwo Ogólnobudowlane EXDACH, aleja Powstańców Wlkp. 36, 63-400 Ostrów Wlkp. Całkowity koszt zadania wyniósł 58.969,90 zł.

Zadanie 1.4.7. Pozyskanie przestrzeni wystawienniczej w ramach drugiej siedziby Galerii Sztuki im. Jana Tarasina – remont sali i dostosowanie do działań statutowych: wystawienniczych i edukacyjnych (2022-2023).

GST, WRM

W okresie sprawozdawczym pomimo nieustających starań dyrektorki Galerii Sztuki im. Jana Tarasina, nie udało się pozyskać przestrzeni wystawienniczej w ramach drugiej siedziby Galerii Sztuki im. Jana Tarasina.

Zadanie 1.4.8. Remont zabytkowej wieży ciśnień – siedziby OKP „Wieża Ciśnień” im. B. Jareckiego przy ul. Górnośląskiej 66a, polegający na wymianie istniejącego pokrycia dachowego z obróbkami blacharskimi, remoncie wieńczącej kopułę latarni i jej stolarki okiennej oraz wymianie systemu odprowadzania wód opadowych.

OKP

Zadanie nie zostało wykonane z powodu braku wystarczających środków finansowych zarówno w budżecie jednostki, jak i Miasta Kalisza. Wystosowano wniosek do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o przedłużenie terminu realizacji nakazu wykonania remontu dachu wieży. WKZ wydłużył termin realizacji zadania do 31.10.2022 roku.

Zadanie 1.5. Prace remontowo-konserwatorskie oraz bieżące utrzymanie budynków objętych wpisem do rejestru zabytków Ratusza oraz Villi Calisia, stanowiących siedziby Urzędu Miasta Kalisza.

WAG

W 2021 roku zostały wykonane drobne prace remontowo-malarskie wewnątrz pokoi i naprawczo-malarskie elewacji wejście głównego i bocznego od strony rzeki do budynku Villa Calisia – 20.629,54 zł (budżet miasta).

W gmachu ratusza w 2022 roku, w uzgodnieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Kaliszu nad ratuszowym patio zamontowano zerwaną siatkę ochronną przed ptakami – 4.220,00 zł (budżet Miasta).

Zadanie 2. Rewitalizacja centrum miasta Kalisza – Poprawa stanu układu komunikacyjnego w zakresie przebudowy Głównego Rynku, Nowego Rynku oraz ulicy Kanonickiej (nawierzchnie wraz z infrastrukturą towarzyszącą, małą architekturą, zielenią miejską i miejscami postojowymi).

WRM

Zadanie 2.1. Realizacja projektu przebudowy Głównego Rynku i ul. Kanonickiej.

WRM

14 kwietnia 2022 roku Prezydent Miasta Kalisza podpisał umowę z wykonawcą firmą ETP S.A. z Katowic na przebudowę Głównego Rynku i ul. Kanonickiej. Wartość robót budowlanych objętych umową wynosi 19.688.521,12 zł brutto.

W 2022 roku prowadzone były prace remontowo-budowlane w zakresie przebudowy Głównego Rynku:

- a) przebudowa i budowa infrastruktury podziemnej (przyłącza wody, kanalizacji i przyłącza elektryczne wraz z instalacją oświetlenia ulicznego);
- b) przebudowa nawierzchni
- c) przebudowa oświetlenia ulicznego;
- d) przebudowa i budowa iluminacji budynku Ratusza;
- e) budowa instalacji nawadniania zieleni;

Zakończenie przebudowy Głównego Rynku zaplanowane zostało do końca czerwca 2023 roku.

Dotychczas wykonane prace remontowo-budowlane związane z przebudową ul. Kanonickiej obejmowały przebudowę i budowę infrastruktury podziemnej (m.in. kanalizacji i przyłącza elektryczne wraz z instalacją oświetlenia ulicznego).

Zadanie 2.2. Opracowanie projektu przebudowy Nowego Rynku.

Zadanie 2.3. Realizacja projektu przebudowy Nowego Rynku.

WRM

Projekt przebudowy Nowego Rynku znajduje się w trakcie opracowania.

Zadanie 3. Program dotacji z budżetu Kalisza dla uprawnionych podmiotów, które prowadzą prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta, na zasadach określonych w uchwale Rady Miasta Kalisza.

WKST

Opieka nad dziedzictwem kulturowym jest zadaniem własnym samorządu. W uchwale Nr XXV/395/2020 Rada Miasta Kalisza z dnia 25 czerwca 2020 roku określiła zasady udzielania dotacji z budżetu Kalisza na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków położonych na terenie miasta Kalisza, niestanowiących jego wyłącznej własności.

W budżetach Kalisza na 2021 i 2022 rok na dotacje celowe zaplanowane były środki finansowe w kwocie 500.000,00 zł rocznie.

Rada Miasta Kalisza udzieliła w 2021 roku dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków, niżej wymienionym dziesięciu beneficjentom:

1. Zgromadzeniu Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Dom Zakonny w Kaliszu, ul. Śródmiejska 43 - na badania nawarstwień malarskich w skrzydłach północnym, zachodnim i południowym krużganka klasztoru poreformackiego (ob. Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu) - II etap - skrzydło północne i część skrzydła zachodniego w wysokości 15 000,00 zł ;
2. Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Matki Teresy z Kalkuty w Kaliszu, ul. Szewska 1 - na restaurację i konserwację zabytkowej kapliczki przydrożnej, murowanej z rzeźbionymi główkami Matki Bożej i Chrystusa, a od frontu z krucyfiksem zwieńczonym pasyjką w wysokości 25 000,00 zł;
3. Rzymskokatolickiej Parafii Ordynariatu Polowego pw. św. Wojciecha i św. Stanisława w Kaliszu, ul. Kolegialna 2 - na konserwację ławek w kościele pojezuickim św. Wojciecha i św. Stanisława - II etap - w wysokości 80 000,00 zł;
4. Parafii Prawosławnej pw. św. Apostołów Piotra i Pawła 1 w Kaliszu, ul. Niecała - na kontynuację ratowniczych prac przy malowidłach ściennych (1930 r.) w cerkwi prawosławnej pw. św. App. Piotra i Pawła w Kaliszu - etap III - restauracja malowideł sklepienia nawy głównej w wysokości 80 000,00 zł;
5. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja w Kaliszu, ul. Kanonicka 5 - na kontynuację prac konserwatorskich i restauratorskich przy elewacji północnej nawy bocznej północnej - część zachodnia katedry św. Mikołaja w Kaliszu - dwie przypory i przesłony nawy (ostatni etap prac) w wysokości 84 000,00 zł;
6. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja w Kaliszu, ul. Kanonicka 5 - na prace remontowo-konserwatorskie przy grobowcu rodzinnym Alfonsa Parczewskiego na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu w wysokości 38.500,00 zł ;
7. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja w Kaliszu, ul. Kanonicka 5 - na prace konserwatorsko-remontowe przy kaplicy grobowej rodziny Żarneckich na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu w wysokości 70.200,00 zł;
8. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja w Kaliszu, ul. Kanonicka 5 - na prace konserwatorskie remontowe przy grobowcu rodzinnym Zygmunta Wyganowskiego na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu w wysokości 51.000,00 zł;
9. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja w Kaliszu, ul. Kanonicka 5 - na prace remontowo-konserwatorskie przy grobowcu rodziny Polkowskich na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu w wysokości 24.500.00 zł;
10. Klasztorowi OO. Franciszkanów ul. Sukiennicza 7 w Kaliszu - na prace konserwatorskie ołtarza bocznego św. Franciszka w kościele pw. św. Stanisława w Kaliszu w wysokości 30.800,00 zł.

W 2021 roku do Prezydenta Miasta Kalisza wpłynęło 8 wniosków o udzielenie dotacji z budżetu Kalisza na 2022 rok. Jeden wniosek nie spełnił wymogów formalnych.

Na podstawie Uchwały Nr LI/699/2022 z dnia 31 marca 2022 roku Rada Miasta Kalisza udzieliła w 2022 roku dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie

i roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków, następującym wnioskodawcom:

1. Annie Jabłkowskiej-Klimas – na odnowienie i konserwację tablicy pamiątkowej na grobie Wojciecha Jabłkowskiego na zabytkowym cmentarzu rzymskokatolickim przy Rogatce w Kaliszu w wysokości 6 400,00 zł ;
2. Parafii Prawosławnej pw. św. Apostołów Piotra i Pawła, ul. Niecała 1 w Kaliszu – na kontynuację ratowniczych prac przy malowidłach ściennych (1930 r.) w cerkwi prawosławnej pw. św. App. Piotra i Pawła w Kaliszu – etap V – restauracja sklepienia nawy (przedstawienie Chrystusa Pantokratora) z łukiem nad sklepieniem (przedstawienia ewangelistów św. Marka i św. Łukasza) i prace konserwatorsko-zabezpieczające przy ścianie nawy od strony kruchty w wysokości 125.000,00 zł;
3. Janowi Brzęczkowskiemu – na odnowienie i zmianę kolorystyki elewacji frontowej budynku położonego w Kaliszu przy ul. Św. Stanisława 9 w wysokości 50.000,00 zł;
4. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja ul. Kanonicka 5 w Kaliszu – na prace konserwatorsko-remontowe kaplicy grobowej rodziny Heinsów na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu – etap I – prace remontowe dachu kaplicy w wysokości 65.000,00 zł ;
5. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja ul. Kanonicka 5 w Kaliszu – na prace konserwatorsko-remontowe kaplicy grobowej rodziny Prusinowskich na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu – etap I – prace remontowe dachu kaplicy w wysokości 35.600,00 zł ;
6. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja ul. Kanonicka 5 w Kaliszu – na prace konserwatorskie i restauratorskie przy elewacji północnej nawy bocznej północnej – część zachodnia; dokończenie przypory i przęsła nawy – etap II – w wysokości 100.000,00 zł;
7. Klasztorowi OO. Franciszkanów ul. Sukiennicza 7 w Kaliszu – na prace konserwatorskie przy ołtarzu bocznym św. Franciszka w kościele św. Stanisława BM w Kaliszu – II etap – w wysokości 118.000,00 zł.

Zadanie 4. System dotacji dla właścicieli nieruchomości – Program dotacji dla właścicieli nieruchomości, którzy prowadzą remonty i modernizacje budynków położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji na zasadach określonych w uchwale Rady Miasta Kalisza w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

WSR-BR

O dotację ubiegać się mogą właściciele lub użytkownicy wieczystości nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji (obszar ograniczony: al. Wojska Polskiego, ul. Poznańską, ul. Harcerską, ul. Nowy Świat, ul. Szlak Bursztynowy, rzeką Prosną, Kanałem Bernardyńskim, ul. Cieplą, ul. Winiarską, ul. Warszawską, ul. Gen. Wł. Sikorskiego).

Dotacje są udzielane na działania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych opisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Kalisza.

Maksymalna wysokość dotacji nie może przekroczyć 50% nakładów koniecznych na wykonanie robót lub prac. Na dotacje w okresie sprawozdawczym corocznie planowano w budżecie Kalisza 1.000.000,00 zł. Nabór wniosków ogłaszany jest na podstawie uchwały Nr LIII/719/2018 Rady Miasta Kalisza z dnia 24 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Miasta Kalisza Specjalnej Strefy Rewitalizacji (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2018 r. poz. 4418 z późn. zm.)

W 2021 roku udzielonych zostało 14 dotacji dla właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości na łączną kwotę 913.510,61 zł (łączna kwota prac zrealizowanych robót lub prac to 2.752.301, 66 zł).

W ramach dotacji realizowane zostały roboty lub prace przy budynkach, znajdujących się w wymienionych lokalizacjach i zakresie:

- 1.ul. Piekarska 10 – kapitalny remont; dotację rozliczono w kwocie 231.317,85 zł, całkowity koszt wykonania kapitalnego remontu budynku wyniósł 670.246,43 zł.
- 2.ul. Mariańska 2 – remont dachu; dotację rozliczono w kwocie 31.081,33 zł, całkowity koszt wykonania remontu dachu w budynku wyniósł 64.822,36 zł.
- 3.ul. Parczewskiego 9 – remont dachu; dotację rozliczono w kwocie 22.091,00 zł, całkowity koszt wykonania remontu dachu w budynku wyniósł 54.541,52 zł.
4. ul. Zamkowa 4 – remont podwórza; dotację rozliczono w kwocie 22.572,77 zł, całkowity koszt wykonania remontu podwórza na nieruchomości wyniósł 49.445,23 zł.
- 5.ul. Kanonicka 5 – remont ogrodzenia; dotację rozliczono w kwocie 138.406,09 zł, całkowity koszt wykonania remontu ogrodzenia – od strony ulicy Kanonickiej – terenu przy Katedrze pw. św. Mikołaja w Kaliszu wyniósł 313.089,27 zł.
6. ul. Piskorzewska 6 – wymiana okien; dotację rozliczono w kwocie 6.000,00 zł, całkowity koszt wymiany okien w budynku wyniósł 12.000,00zł.
7. ul. Nowy Świat 4 – przygotowanie projektu zaprojektowania zieleni i zagospodarowania terenu; dotację rozliczono w kwocie 4.920,00 zł, całkowity koszt przygotowanie projektu wyniósł 30.000,00 zł.
8. ul. Kanonicka 8 – remont elewacji budynku frontowego i oficyny; dotację rozliczono w kwocie 47.000,66 zł, całkowity koszt wykonania remontu od strony podwórza wyniósł 186.973,87 zł.
- 9.ul. Śródmiejska 43 – odnowienie stolarki okiennej; dotację rozliczono w kwocie 17.763,15 zł, całkowity koszt odnowienia stolarki okiennej w budynku klasztoru wyniósł 35.526,30 zł.
10. ul. Łazienna 9 – remont dachu; dotację rozliczono w kwocie 107.993,95 zł, całkowity koszt wykonania remontu dachu w budynku wyniósł 299.919,61 zł.
- 11.ul. Parczewskiego 4 – remont dachu; dotację rozliczono w kwocie 87.199,62 zł, całkowity koszt wykonania remontu dachu w budynku wyniósł 283.269,67 zł.
12. ul. Targowa 3-7 – remont dachu; dotację rozliczono w kwocie 70.052,77 zł, całkowity koszt wykonania remontu dachu w budynku wyniósł 243.870,87 zł.

13. ul. Bankowa 3 – termomodernizacja ściany od podwórza oraz odnowienie stolarki okiennej i drzwiowej na klatce schodowej; dotację rozliczono w kwocie 44.322,51 zł, całkowity koszt wykonania termomodernizacji ściany od strony podwórza wraz z kolorystyką elewacji, odnowieniem stolarki okiennej i drzwiowej na klatce schodowej w budynku wyniósł 186.401,97 zł.

14. ul. Harcerska 5 – przebudowa budynku; dotację rozliczono w kwocie 82.788,91 zł, całkowity koszt wykonania przebudowy budynku wyniósł 322.194,56 zł.

W 2022 roku udzielono 11 dotacji dla właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości na łączną kwotę 855.900,30 (łączna kwota zrealizowanych robót lub prac to 2.189.305,38 zł).

W ramach dotacji realizowane zostały roboty lub prace przy budynkach, znajdujących się w wymienionych lokalizacjach i zakresie:

1. ul. Piskorzewska 6 – kompleksowy remont klatki schodowej; dotację rozliczono w kwocie 17.158,50, całkowity koszt wykonania przebudowy budynku wyniósł 34.317,00 zł.

2. ul. Kopernika 5 – remont dachu, elewacji frontowej, elewacji od podwórza, ocieplenie elewacji bocznej, stolarki okiennej i drzwiowej; dotację rozliczono w kwocie 346.459,23 zł, całkowity koszt remontu wyniósł 848.188,82 zł.

3. ul. Zamkowa 4 – remont elewacji; dotację rozliczono w kwocie 37.533,19 zł, całkowity koszt remontu elewacji wyniósł 90.086,00 zł.

4. ul. Mariańska 3 – wymiana stolarki okiennej, renowacja i odnowienie drzwi wejściowych w budynku głównym oraz wymiana okien i drzwi wejściowych w oficynie; dotację rozliczono w kwocie 21.149,54 zł, całkowity koszt zadania wyniósł 59.700,96 zł.

5. ul. Piekarska 13 – remont elewacji budynku frontowego od ul. Kazimierzowskiej; dotację rozliczono w kwocie 32.978,27 zł, całkowity koszt remontu elewacji wyniósł 85.547,45 zł.

6. ul. Pułaskiego 6 – remont elewacji frontowej, wymiana stolarki okiennej i inne prace remontowe w budynku; dotację rozliczono w kwocie 224.873,95 zł, całkowity koszt zadania wyniósł 496.889,33 zł.

7. ul. Łazienna 4 – remont dachu; dotację rozliczono w kwocie 31.433,27 zł, całkowity koszt remontu wyniósł 140.788,27 zł.

8. ul. Zamkowa 6 – docieplenie i kolorystyka elewacji budynku frontowego od strony podwórza, oficyny ściany podłużnej i szczytowej oraz remont podwórza; dotację rozliczono w kwocie 41.584,52 zł, całkowity koszt zadania wyniósł 118.795,96 zł.

9. ul. Kolegialna 1 – remont elewacji frontowej wraz z kolorystyką oraz inne prace remontowe; dotację rozliczono w kwocie 26.813,36 zł, całkowity koszt zadania wyniósł 89.706,80 zł.

10. ul. Zamkowa 16 – remont dachu; dotację rozliczono w kwocie 9.470,53 zł, całkowity koszt remontu dachu wyniósł 61.827,78 zł.

11. ul. Al. Wolności 25 – remont dachu oraz gzymsu wieńczącego od strony elewacji frontowej; dotację rozliczono w kwocie 66.445,94 zł, całkowity koszt całkowity koszt remontu dachu i gzymsu wyniósł 163.457,01 zł.

Zadanie 5. Stała pielęgnacja zespołów zabytkowej zieleni, będących własnością miasta Kalisza;

a. Park Miejski

b. Park podworski w Szczypiornie

c. Planty

WGOŚ

a. Park Miejski

Pielęgnacja obejmuje bieżące utrzymanie czystości, wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych zieleni (w tym: koszenie, wiosenne i jesienne wygrabianie liści, przycinanie krzewów, bylin, odchwaszczanie, podlewanie roślin nowo posadzonych itp.).

Koszty poniesione w 2021 r. – 463.439,04 zł (środki z budżetu Miasta);

Koszty poniesione w 2022 r. – 209.930,40 zł (środki z budżetu Miasta).

b. Park podworski w Szczypiornie

Pielęgnacja obejmuje bieżące utrzymanie czystości, wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych zieleni (w tym: koszenie, wiosenne i jesienne wygrabianie liści, przycinanie krzewów, bylin, odchwaszczanie, podlewanie roślin nowo posadzonych itp.)

Koszty poniesione w 2021 roku – 18.970,00 zł (środki z budżetu Miasta);

Koszty poniesione w 2022 roku – 35.153,00 zł (środki z budżetu Miasta).

c. Planty

Pielęgnacja obejmuje bieżące utrzymanie czystości, wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych zieleni (w tym: koszenie, wiosenne i jesienne wygrabianie liści, przycinanie krzewów, bylin, odchwaszczanie, podlewanie roślin nowo posadzonych itp.)

W 2021 roku w związku z prowadzoną rewaloryzacją Plant Miejskich nie wydatkowano środków na bieżące utrzymanie.

Koszty poniesione w 2022 roku – 133.505,97 zł (środki z budżetu Miasta).

Aktem notarialnym z dnia 27.06.2022 roku Miasto Kalisz nabyło prawo własności zabudowanej nieruchomości położonej w Kaliszu przy ul. J. Tuwima 10, oznaczonej jako działka 7/19, 7/71obręb 134 Majków, stanowiącej zabytkowy zespół dworsko – parkowy. W okresie od września 2021 roku do maja 2022 roku Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska nie ponosił kosztów związanych z bieżącym utrzymaniem i pielęgnacją ww. terenu.

Koszty podniesione w IV kwartale 2022 roku na prace związane z bieżącym utrzymaniem i pielęgnacją zabytkowego Parku na Majkowie wyniosły 9.811,90zł (środki z budżetu Miasta).

6. Rewaloryzacja Plant Miejskich w ramach programu „Kurs na rewitalizację” – Poprawa stanu infrastruktury”.

WRM

Głównym założeniem nowego zagospodarowania plant była poprawa funkcji środowiskowej poprzez wzbogacenie całego terenu o gatunki roślin atrakcyjne o każdej porze roku, przy uwzględnieniu specyficznych wymagań, jakimi są centrum miasta i mikroklimat bezpośredniego sąsiedztwa ulic.

Zakres rzeczowy rewaloryzacji plant obejmował m.in.:

- a) prace rozbiórkowe i ziemne,
- b) usuwanie drzew i krzewów oraz cięcia pielęgnacyjne,
- c) wykonanie nasadzeń,
- d) restaurację i konserwację pomnika Adama Asnyka wraz z cokołem,
- e) wykonanie instalacji nawodnienia,
- f) wykonanie przyłączy wodociągowych,
- g) dostawę i montaż małej architektury,
- h) wykonanie nawierzchni chodników,
- i) wykonanie oświetlenia,
- j) wykonanie ławek w postaci siedzisk z donicami na zieleń wysoką
- k) wykonanie murku od strony placu J. Kilińskiego.

Realizacja robót trwała od lipca 2020 roku do czerwca 2021 roku. Zadanie zostało realizowane w ramach projektu „Kalisz – kurs na rewitalizację”. Projekt współfinansowany był przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020. Kwota dofinansowania: 4.333.889,19 zł, środki własne: 2.609.899,34 zł.

Całkowity koszt projektu: 6.943.788,53 zł

Zadanie 7. Rewaloryzacja Parku Miejskiego – Odnowienie Parku Miejskiego.

WRM

Zakres rzeczowy I etapu rewaloryzacji prowadzony jest na obszarze Parku Miejskiego od ulicy Kazimierzowskiej i ulicy Łaziennej do budynku KTW oraz obejmuje:

- a) usunięcie starych nawierzchni, alejek parkowych, nawierzchni asfaltowych, rozebranie kostki kamiennej;
- b) wykonanie nowych alejek parkowych;
- c) remont istniejących schodów;
- d) wykonanie kablowej linii oświetlenia alejek parkowych wraz ze słupami i oprawami;
- e) montaż szaf oświetleniowych służących do zasilania projektowanych instalacji oświetleniowych;

- f) montaż kablowych linii zasilających projektowane instalacje oświetleniowe;
- g) montaż kablowych linii sterujących;
- h) montaż nowych latarni, montaż stylizowanych słupów stalowych, ocynkowanych, malowanych proszkowo;
- i) montaż projektorów służących do iluminacji;
- j) montaż ławek;
- k) montaż koszy;
- l) montaż elementów małej architektury tablic, stojaków na rowery;
- m) prace pielęgnacyjne istniejącej zieleni, niezbędne przesadzenia;
- n) wykonanie nasadzeń drzew i krzewów oraz wykonanie rabat kwiatowych oraz ich utrzymanie przez miesiąc od odbioru.

Termin realizacji robót budowlanych upływa w dniu 08.07.2023 roku.

Koszt realizacji I etapu wyniesie: 2.916.847,71 zł.

Koszt całego projektu rewaloryzacji Parku Miejskiego: 28.954.906,52 zł netto.

Zadanie 8. Zapewnienie właściwego utrzymania grobownictwa wojennego i miejsc pamięci narodowej, w szczególności prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy historycznych nagrobkach i miejscach pamięci narodowej na kaliskich cmentarzach.

WGOŚ

Bieżące utrzymanie i pielęgnacja zieleni na cmentarzach wojennych i miejscach pamięci obejmuje w szczególności: koszenie terenów cmentarzy, wiosenne i jesienne grabienie liści, cięcia formujące krzewów, usuwanie zniczy i starych kwiatów, zmiatanie alejek i wybranych terenów utwardzonych, odchwaszczanie.

W roku 2021 w zakresie bieżącego utrzymania i pielęgnacji zieleni na cmentarzach wojennych i miejscach pamięci wydatkowano kwotę 60.176,66 zł (środki własne).

Koszty poniesione w 2022 roku łącznie: 46.358,33 zł w tym:

- dotacja Wojewody Wielkopolskiego: 3.828,48 zł

- środki z budżetu Miasta: 42.529,85 zł.

Zadanie 8.1. Wykonanie alejki żwirowo – gruntowej na cmentarzu wojennym przy ulicy Żołnierskiej w Kaliszu na odcinku – 45 metrów.

WGOŚ

W ramach zadania pn. Wykonanie alejki żwirowo-gruntowej z betonowymi obrzeżami od wejścia na cmentarz do pomnika PRO-Patria i wokół niego na cmentarzu przy ulicy Żołnierskiej w Kaliszu, w 2021 roku wykonano dokumentację techniczną.

Koszt jej opracowania: 14.022,00 zł

w tym:

- środki z dofinansowania od Wojewody Wielkopolskiego: 11.517,67 zł
- środki z budżetu Miasta: 2.504,33 zł

Według kosztorysu koszt realizacji zadania szacowny został na kwotę: 81.795,00 zł.

Do programu MKiDN pn. „Groby i cmentarze wojenne w kraju” na 2022 rok złożony został wniosek o dotację na Wykonanie alejki żwirowo-gruntowej z betonowymi obrzeżami od wejścia na cmentarz do pomnika PRO-Patria i wokół niego na cmentarzu przy ulicy Żołnierskiej w Kaliszu. Wniosek nie uzyskał dofinansowania, złożone odwołanie rozpatrzono negatywnie.

Zadanie nie zostało zrealizowane w 2022 roku z powodu braku środków finansowych.

Zadanie 8.2. Prace remontowo – konserwatorskie przy historycznych nagrobkach na terenie cmentarza wojennego przy ulicy Żołnierskiej w Kaliszu.

WGOŚ

W 2021 roku złożony został wniosek do Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu na 2022 rok na renowację kaplicy Stefana Waltera na cmentarzu przy ulicy Żołnierskiej w Kaliszu w zakresie; renowacji stolarki, wykonania hydroizolacji fundamentów, uzupełnienia ubytków w warstwie tynku i odmalowanie całej kaplicy. Trwa postępowanie mające na celu wyłonienie wykonawcy zadania. Miasto Kalisz otrzymało dofinansowanie w kwocie: 87.100,00 zł.

Wykonanie prac remontowo-budowlanych Kaplicy Stefana Waltera, Cmentarz Wojskowy przy ul. Żołnierskiej 24 obejmowało:

- a) odkopanie fundamentów i wykonanie pionowej hydroizolacji fundamentów kaplicy z folii kubełkowej o długości 16m, na głębokości 0,7m poniżej terenu;
- b) usunięcie starego tynku w miejscach rozwarstwienia oraz wzmocnienie i uzupełnienie ubytków;
- c) spoinowanie pęknięć występujących na ścianach i fundamentach kaplicy;
- d) obróbka okien po montażu;
- e) dwukrotne malowanie farbą renowacyjną z zewnątrz całej kaplicy o powierzchni 215m² w kolorach RAL 9002, RAL 9016 oraz RAL 9018.

Prace sfinansowano ze środków z dotacji Wojewody Wielkopolskiego w kwocie 49.077,00 zł brutto.

Wykonano także wymianę stolarki okiennej i jej malowanie w kolorze RAL 9002 oraz renowację drzwi wejściowych poprzez usunięcie i zeszlifowanie starej

warstwy farby, uzupełnienie ubytków oraz zabezpieczenie drzwi farbą do drewna w kolorze RAL 9002.

Koszt prac w sfinansowano ze środków z dotacji Wojewody Wielkopolskiego w kwocie 44.526,00 zł brutto.

Łączny koszt renowacji kaplicy majora Stefana Waltera wyniósł 93,603,00 zł.

Zadanie 8.3. Wymiana nagrobka - Mogiła kaliszan na cmentarzu tynieckim.

WGOŚ

W 2022 roku ze względu na zły stan wymieniona została płyta nagrobna upamiętniająca kaliszan zamordowanych w sierpniu 1914 roku.

Koszt wymiany w wysokości 7.6022,56 zł sfinansowany został ze środków własnych Miasta Kalisza.

Ponadto w 2022 roku dodatkowo wykonano wymiany pojedynczego nagrobka na cmentarzu przy ulicy Dobrzeckiej.

Zadanie objęło wykonanie pojedynczego nagrobka z granitu, na cmentarzu przy ulicy Dobrzeckiej wraz z rozbiórką obecnego, wykonanie tablicy nagrobnej, demontaż, zabezpieczenie, konserwacja oraz umieszczenie elementów obecnego nagrobka (wizerunek Jezusa, orzeł oraz portret zmarłego) na nowo wykonanym nagrobku, umieszczenie tabliczki o sfinansowaniu nagrobka ze środków pozyskanych przez Miasto Kalisz od Wojewody Wielkopolskiego.

Zadanie w całości sfinansowane ze środków pochodzących z dotacji Wojewody Wielkopolskiego w kwocie - 10.947,00 zł brutto.

Zadanie 9. Współdziałanie z zarządcami zabytkowych kaliskich cmentarzy wyznaniowych, Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, organizacjami pozarządowymi mające na celu powstrzymania procesu niszczenia zabytkowych nekropolii.

WKST

Kaliski samorząd systematycznie współpracuje z gospodarzami zabytkowych nekropolii wyznaniowych przy kaliskiej Rogatce oraz PTTK Oddział im. Stanisława Graewego w Kaliszu, w celu zachowania materialnego dziedzictwa kulturowego zgromadzonego na ich terenie.

Zachęca zarządców cmentarzy wyznaniowych przy kaliskiej Rogatce do ubiegania się o dotacje z budżetu Kalisza na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy grobowcach, kaplicach grobowych oraz parkanach z tablicami epitafijnymi tych trzech nekropolii.

Dzięki pomocy i instruktażowi Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki w 2020 roku Parafia Katedralna pw. św. Mikołaja w Kaliszu, złożyła 4 wnioski o udzielenie dotacji na 2021 rok na prace remontowo-konserwatorskie przy 4 zabytkowych grobowcach i kaplicy grobowej zlokalizowanych na cmentarzu

rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu. Wszystkie wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone i Rada Miasta Kalisza udzieliła dotacji na:

- 1) prace remontowo-konserwatorskie przy grobowcu rodzinnym Alfonsa Parczewskiego w wysokości 38.500,00 zł;
- 2) prace konserwatorsko-remontowe przy kaplicy grobowej rodziny Żarneckich w wysokości 70.200,00 zł;
- 3) prace konserwatorskie i remontowe przy grobowcu rodzinnym Zygmunta Wyganowskiego w wysokości 51.000,00 zł;
- 4) prace remontowo-konserwatorskie przy grobowcu rodziny Polkowskich na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu w wysokości 24.500.00 zł.

W 2021 roku Parafia Katedralna pw. św. Mikołaja w Kaliszu złożyła 2 wnioski o udzielenie dotacji na 2022 rok na prace remontowo-konserwatorskie przy 2 zabytkowych kaplicach grobowych z cmentarza rzymskokatolickiego przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu. Wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone i Rada Miasta Kalisza udzieliła dotacji na:

- 1) prace konserwatorsko-remontowe kaplicy grobowej rodziny Heinsów na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu – etap I – prace remontowe dachu kaplicy w wysokości 65.000,00 zł,
- 2) prace konserwatorsko-remontowe kaplicy grobowej rodziny Prusinowskich – etap I remont dachu kaplicy w wysokości 35.600,00 zł.

Zadanie 10. Podjęcie działań zmierzających do zmiany sposobu użytkowania lub adaptacji nieużytkowanych obiektów zabytkowych będących własnością Miasta.

WRM

W okresie sprawozdawczym nie podejmowano działań prowadzących do zmiany sposobu użytkowania lub adaptacji nieużytkowanych obiektów zabytkowych będących własnością Miasta.

Kierunek 2. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Zadanie 1. Stosowanie zwolnień od podatku od nieruchomości budynków i gruntów wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej – zgodnie z art. 7 ust 1 pkt 6 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1170 z późn. zm.).

WF

W latach 2021-2022 zrealizowano zwolnienie od podatku od nieruchomości budynków i gruntów wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków zgodnie z art. 7 ust.1 pkt 6 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2651 z późn. zm.).

Na podstawie tego przepisu zwolnienie obejmuje grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

W okresie sprawozdawczym zwolnieniem objęto corocznie 22 kamienice. W 2021 r. kwota zwolnienia wyniosła 19.718,21 zł oraz grunty na kwotę 341,25 zł, w 2022 roku kwotę 19 985,27 zł oraz grunty na kwotę 351,00 zł.

Nieruchomości wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, zwolnione od podatku od nieruchomości w ramach ustawy o podatkach i opłatach lokalnych.

Lp.	Adres nieruchomości
1.	Aleja Wolności 16
2.	ul. Babina 1
3.	ul. Babina 2 - dwa obiekty
4.	ul. Babina 9
5.	ul. Babina 19
6.	ul. Główny Rynek 3
7.	ul. Główny Rynek 4
8.	ul. Kadecka 1
9.	ul. Kazimierza Pułaskiego16
10.	ul. Kazimierza Pułaskiego18
11.	ul. Tadeusza Kościuszki 9
12.	ul. Niecała 5
13.	ul. Niecała 8
14.	ul. Nowy Świat 8
15.	Plac Jana Kilińskiego 2
16.	ul. Śródmiejska 4
17.	ul. Śródmiejska 13
18.	ul. Śródmiejska 14
19.	ul. Śródmiejska 33
20.	ul. Świętego Stanisława 9
21.	ul. Zamkowa 13

Zwolnieniem od podatku od nieruchomości w ramach ww. ustawy, objęte została grunty wpisane indywidualnie do rejestru zabytków przy ul. Niecałej 5.

Zadanie 2. Stosowanie zwolnień od podatku od nieruchomości budynków wielorodzinnych stanowiących zabytkową substancję Miasta, w których dokonano remontu co najmniej jednej ściany zewnętrznej lub dachu pokrytego dachówką (w ramach uchwały nr XXXII/469/2020 Rady Miasta Kalisza z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie zwolnień od podatku od

nieruchomości).**WF**

Właściciele kamienic niewpisanych do rejestru zabytków, a stanowiących zabytkową substancję Miasta mieli możliwość skorzystania z ulgi w ramach uchwały Nr XLVI/628/2014 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 23 kwietnia 2014 roku w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości oraz uchwały nr XXXII/469/2020 Rady Miasta Kalisza z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości.

Na mocy ww. uchwał zwalnia się od podatku od nieruchomości na okres pięciu lat budynki wielorodzinne, w których dokonano remontu co najmniej jednej ściany zewnętrznej lub dachu pokrywanego dachówką. Zwolnienie dotyczy również budynków, w których prowadzona jest działalność gospodarcza.

W 2021 r. zwolnieniem z ww. uchwał objęto 21 kamienic na łączną kwotę 46.112,70 zł.

Wykaz nieruchomości zwolnionych na podstawie uchwały NR XLVI/628/2014 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 23 kwietnia 2014 roku

Lp.	Adres nieruchomości
1.	Bankowa 9
2.	Bolesława Prusa 23
3.	Browarna 2
4.	Dobrzecka 49
5.	Franciszkańska 1
6.	Franciszkańska 2
7.	Główny Rynek 10
8.	Górnośląska 35
9.	Harcerska 7
10.	Kanonicka 3
11.	Kazimierzowska 8
12.	Tadeusza Kościuszki 5
13.	Mariańska 3
14.	Majkowska 10
15.	Nowy Świat 27
16.	Nowy Świat 29
17.	Śródmiejska 1
18.	Śródmiejska 25
19.	Śródmiejska 30
20.	Wał Staromiejski 12

Na podstawie uchwały Nr XXXII/469/2020 Rady Miasta Kalisza z dnia 26 listopada 2020 roku od podatku od nieruchomości zwolniono kamienicę przy ul. Częstochowskiej 16.

W 2022 r. zwolnieniem z ww. uchwał objęto 19 kamienic na łączną kwotę 29.674,26 zł.

Wykaz nieruchomości zwolnionych na podstawie uchwały Nr XLVI/628/2014 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 23 kwietnia 2014 roku w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości (stanowiących zabytkową substancję Miasta).

Lp.	Adres nieruchomości
1.	Bankowa 9
2.	Bolesława Prusa 23
3.	Dobrzecka 49
4.	Franciszkańska 1
5.	Główny Rynek 10
6.	Górnośląska 35
7.	Harcerska 7
8.	Kanonicka 3
9.	Tadeusza Kościuszki 5
10.	Mariańska 3
11.	Nowy Świat 27
12.	Nowy Świat 29
13.	Śródmiejska 25
14.	Śródmiejska 30

Wykaz nieruchomości zwolnionych na podstawie uchwały Nr XXXII/469/2020 Rady Miasta Kalisza z dnia 26 listopada 2020 roku w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości (stanowiących zabytkową substancję Miasta).

Lp.	Adres nieruchomości
1.	Bankowa 3
2.	Bankowa 7
3.	Częstochowska 16
4.	Niecała 2
5.	Alfonsa Parczewskiego 4

Zadanie 3. Aplikowanie o środki zewnętrzne służące realizacji projektów umożliwiających zachowanie zabytków stanowiących własność Miasta.

WSR

Na etapie rozliczenia końcowego był w 2021 roku projekt, na który Miasto Kalisz otrzymało w 2018 r. wsparcie finansowe ze środków unijnych w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 – „Kalisz – kurs na rewitalizację”, służący podniesieniu poziomu aktywności

i integracji lokalnej społeczności na obszarze rewitalizacji Miasta Kalisza. W ramach niniejszego projektu zrealizowane zostały m.in. dwa zadania, tj.:

- f) Przebudowa ulicy Piskorzewskiej – przebudowa układu komunikacyjnego.
- g) Utworzenie woonerfu: przebudowa ul. Śródmiejskiej od ul. Gabriela Narutowicza do ul. Złotej, przebudowa ul. Zamkowej od Głównego Rynku do ul. Grodzkiej – przebudowa układu komunikacyjnego.

Wydział Strategii i Rozwoju w 2022 r. przygotował 5 wniosków Prezydenta Miasta Kalisza o dofinansowanie zadań, których zakres dotyczył zabytków stanowiących własność Miasta:

- 1) „Nasadenia drzew, roślin i krzewów w zabytkowym Parku Miejskim w Kaliszu (w ramach jego rewitalizacji)”,
- 2) „Budowa schodów widokowych nad rzeką Prosną w rejonie Mostu Teatralnego w Kaliszu”,
- 3) „Przebudowa dróg manewrowych i placu przy ul. 3 maja w Kaliszu”,
- 4) „Renowacja Pagody chińskiej w zabytkowym Parku Miejskim w Kaliszu”,
- 5) „Remont Domku Parkowego w Kaliszu”.

Zadanie pn. „Nasadenia drzew, roślin i krzewów w zabytkowym Parku Miejskim w Kaliszu (w ramach jego rewitalizacji)”, uzyskało dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Jego realizację zakończono w IV kwartale 2022 r.

Na realizację zadania pn. „Przebudowa dróg manewrowych i placu przy ul. 3 Maja w Kaliszu” Miastu Kalisz przyznano z kolei dofinansowanie z Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych (edycja II).

Zadanie 4. Współpraca z organizatorami zbiorów publicznych przeznaczonych na ratowanie zabytkowych kaliskich cmentarzy.

WKST

1 listopada 2021 roku odbyła się XXI kwesta na ratowanie zabytkowych cmentarzy przy Rogatce w Kaliszu. Po raz pierwszy w historii tego przedsięwzięcia, zbiórka prowadzona była jednocześnie na dwóch cmentarzach – komunalnym i na zabytkowym cmentarzu rzymskokatolickim przy Rogatce. Organizatorem tego przedsięwzięcia był Kaliski Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego im. Stanisława Graewego, wspólnie z Urzędem Miasta Kalisza oraz Parafią Katedralną pw. św. Mikołaja w Kaliszu. O przygotowanie informacji na temat kwesty oraz przekazanie jej kaliszanom za pośrednictwem mediów, zadbały merytoryczne komórki Urzędu Miasta Kalisza.

Biuro Cmentarza Komunalnego i Parafia Katedralna św. Mikołaja użyczyły pomieszczeń na potrzeby biur kwesty. W to szlachetne przedsięwzięcie jako kwestarze i obsługa dwóch biur kwesty, zaangażowanych było 59 wolontariuszy. Straż Miejska jak co roku, zapewniła transport kwestarzy oraz puszek do biur przed i po zbiórce.

W 2021 roku zebrano środki finansowe w wysokości 20.263,10 zł. Kaliski Oddział PTTK im. Stanisława Graewego przeznaczył je na przeprowadzenie w 2022 roku konserwacji dwóch płyt epitafijnych z grobowca rodzin Thanów i Hintzów na cmentarzu ewangelicko-augsburskim przy ul. Harcerskiej oraz naprawę zapadniętego grobu Józefy Hadryś z nekropolii rzymskokatolickiej przy ul. Górnośląskiej.

Celem kolejnej, XXII zbiórki, prowadzonej także na dwóch cmentarzach – komunalnym przy ul. Poznańskiej oraz na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej – było zebranie środków na pokrycie II części należności zrealizowanych w II półroczu 2022 roku prac przy grobowcu Thanów i Hintzów (13 814,00 zł) oraz na wykonanie konserwacji nagrobka Marii ze Świtalskich Czarnieckiej zmarłej w 1913 roku z nekropolii katolickiej. Ten rzeźbiony pomnik nagrobny zwieńczony krzyżem, którego ramiona imitują konary drzew, osadzony jest na swobodnie ułożonych kamieniach granitowych. Postępująca destrukcja stanowi zagrożenie dla całego obiektu.

XXII kwesta na ratowanie zabytkowych cmentarzy przy kaliskiej Rogatce była rekordowa. W 2022 roku udało się zebrać kwotę 23.614,19 zł.

Kierunek 3. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne.

Zadanie 1. Przebudowa ulicy Piskorzewskiej w ramach projektu pn. „Kalisz – kurs na rewitalizację” – Przebudowa układu komunikacyjnego.

Zadanie 2. Utworzenie woonerfu: przebudowa ul. Śródmiejskiej od ul. Gabriela Narutowicza do ul. Złotej – przebudowa ul. Zamkowej od Głównego Rynku do ul. Grodzkiej w ramach projektu pn. „Kalisz – kurs na rewitalizację” – Przebudowa układu komunikacyjnego.

WRM

(Zadanie i 1 i 2 opisano łącznie)

W ramach projektu pn. „Kalisz – kurs na rewitalizację” – Przebudowa układu komunikacyjnego, wykonane zostały roboty budowlane polegające na kompleksowej przebudowie ulic w centrum miasta - ul. Śródmiejskiej, ul. Zamkowej oraz ul. Piskorzewskiej.

W ramach przebudowy ulicy Zamkowej wykonano jezdnie i zatoki parkingowe o nawierzchni z kostki kamiennej staro-użytecznej na nowej podbudowie oraz chodniki o nawierzchni z płyt kamiennych granitowych 50x50 cm na nowej podbudowie, a także wykończenia z kostki kamiennej granitowej 6x6x6 cm, jezdnie oddzielone od chodników krawężnikami kamiennymi granitowymi.

W pasie drogowym wydzielono obszary zieleni urządzonej. Wykonano małą architekturę, oświetlenie oraz dostosowano kanalizację deszczową.

W ramach przebudowy ulicy Śródmiejskiej na odcinku od Mostu Kamienego do Głównego Rynku wykonano jezdnie i zatoki parkingowe o nawierzchni z kostki kamiennej staro-użytecznej na nowej podbudowie oraz chodniki o nawierzchni z płyt kamiennych granitowych 50x50 cm na nowej podbudowie, a także wykończenia z kostki kamiennej granitowej 6x6x6 cm, jezdnie oddzielone od chodników krawężnikami kamiennymi granitowymi. W pasie drogowym wydzielono obszary zieleni urządzonej.

W ramach przebudowy ulicy Piskorzewskiej wykonano jezdnie i miejsca parkingowe o nawierzchni z kostki kamiennej staro-użytecznej na nowej podbudowie oraz chodniki o nawierzchni z płyt kamiennych granitowych

25x25 cm na nowej podbudowie, a także wykończenia z kostki kamiennej granitowej 6x6x6 cm, jezdnie oddzielone od chodników krawężnikami kamiennymi granitowymi. Wykonano małą architekturę, oświetlenie oraz dostosowano kanalizację deszczową.

Zadanie zostało zakończone w 2021 roku. Wydatkowano łącznie kwotę 5.345.900,48 zł, w tym dofinansowanie w wysokości 1.975.600,76 zł przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

Zadanie 3. Przystąpienie do realizacji projektu pn. Mury średniowiecznego Kalisza – rewaloryzacja zachowanych elementów obwarowań oraz częściowe odtworzenie pierścienia piastowskich fortyfikacji obronnych miasta lokacyjnego.

WRM, WSR

W okresie sprawozdawczym nie podejmowano działań w ramach tego zadania.

Zadanie 3.1. Zabezpieczenie reliktów archeologicznych zamku kazimierzowskiego, likwidacja istniejącego ogrodzenia I L.O. im. A. Asnyka (na odcinku od strony placu Jana Pawła II oraz od strony ul. Grodzkiej), wykonywanie iluminacji obiektu oraz nowej aranżacji otoczenia zabytku (nowe nasadzenia zielni, wprowadzenie elementów małej architektury: makieta zamku kazimierzowskiego, tablice informacyjne), która dostosowana zostanie do potrzeb i oczekiwań współczesnych odbiorców i turystów.

WRM

W 2021 roku Wydział Rozbudowy Miasta zlecił opracowanie dokumentacji projektowej zabezpieczenia reliktów archeologicznych zamku

kazimierzowskiego, nowej aranżacji otoczenia zabytku oraz wykonywania iluminacji obiektu.

Dokumentacja została uzgodniona z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Kaliszu, Energa Operator S.A. oraz Oświetleniem Ulicznym i Drogowym.

Koszt umowy na wykonanie dokumentacji projektowej: 39.000,00 zł . W 2022 roku nie podjęto realizacji zadania.

Zadanie 4. Zagospodarowanie Złotego Rogu i Bulwaru nad rzeką Prosną. Kompleksowa przebudowa bulwarów rzeki Prosny na odcinku od Mostu Aleksandryjskiego do Mostu Trybunalskiego wraz z przebudową Złotego Rogu.

WRM

Według stanu na 31.12.2022 roku zagospodarowanie Złotego Rogu pozostaje na etapie opracowania koncepcji.

Zadanie 5. Budowa schodów widokowych nad rzeką Prosną w sąsiedztwie Mostu Teatralnego od strony Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego oraz od strony KTW Park w kierunku ul. Kazimierzowskiej.

WRM

W 2022 roku, w ramach I etapu wykonano budowę schodów widokowych oraz umocnienie brzegu w sąsiedztwie Mostu Teatralnego od strony KTW Park w kierunku ul. Kazimierzowskiej.

Wartość schodów widokowych netto: 563.779,27 zł.

W trakcie realizacji są roboty związane z budową bulwarów nad rzeką Prosną.

Koszt wykonania wynosi 1.157.545,82 zł, termin realizacji robót budowlanych upływa w dniu 08.07.2023r.

Zadanie 6. Zlecenie opracowania projektu przebudowy schodów prowadzących na zabytkowy cmentarz rzymskokatolicki przy ul. Górnośląskiej oraz wykonanie przebudowy schodów.

WRM

W 2021 roku WRM zlecił opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy schodów prowadzących na zabytkowy cmentarz rzymskokatolicki przy

ul. Górnośląskiej. Projekt został wykonany i uzgodniony z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków Delegatura w Kaliszu.

W 2022 roku wykonana została przebudowa schodów w zakresie:

- a) usunięcia istniejącej nawierzchni schodów,
- b) rozbiórki muru oporowego,
- c) budowy nowych schodów z płyt granitowych na posypce cementowo-piaskowej,
- d) wykonania nowej podbudowy z kruszywa łamanego,
- e) wykonania murku oporowego z kamieni murowych granitowych, wykończonego płytą granitową frezowaną.

Koszt zadania wyniósł: 345.484,00 zł.

Zadanie 7. Zlecenie opracowania projektu przebudowy schodów prowadzących na zabytkowy cmentarz prawosławny przy ul. Górnośląskiej oraz wykonanie przebudowy schodów.

WRM

W 2021 roku WRM zlecił opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy schodów prowadzących na zabytkowy cmentarz prawosławny przy ul. Górnośląskiej. Projekt został wykonany, a koszt jego sporządzenia wynosił 11.992,50 zł.

W 2022 roku nie podjęto realizacji projektu.

Zadanie 8. Modernizacja Targowiska Miejskiego na placu 3 Maja.

WRM , najemcy boksów handlowych

Kompleksowa modernizacja Targowiska Miejskiego na placu 3 Maja będzie polegać na:

- a) wykonaniu nowych konstrukcji i nawierzchni dróg manewrowych, dojazdowych, przeciwpożarowych, placu,
- b) wykonaniu stanowisk postojowych, budowie szaletu w miejscu istniejącego,
- c) wykonaniu wypustów deszczowych, kanalizacji deszczowej, elementów podczyszczających przed zrzutem wód do Kanału Bernardyńskiego,
- d) wykonaniu nowego oświetlenia, usunięciu kolizji z istniejącą infrastrukturą, zasilaniu dla przyszłych pawilonów handlowych, zieleń i mała architektura.

Zadanie należało do ZDM, zostało przekazane do Wydziału Rozbudowy Miasta. WRM posiada program funkcjonalno-użytkowy zadania. W trakcie przygotowywania jest przetarg, który pozwoli wyłonić wykonawcę zadania.

Ogłoszenie przetargu planowane jest na styczeń 2023 roku. Miasto pozyskało na to zadanie dofinansowanie z Polskiego Ładu w kwocie 5.000.000,00 zł.

Zadanie 9. Przebudowa ul. Śródmiejskiej – Rozbudowa układu komunikacyjnego.

ZDM

Zadanie pn. Przebudowa ul. Śródmiejskiej – Rozbudowa układu komunikacyjnego realizowane było w latach 2021-2022.

Zakres rzeczowy i finansowy zadania zakończonego w 2022 roku obejmował:

- a) jezdnię o szer. 4,0 – 7,0 m i długości 420 mb, o nawierzchni bitumicznej,
- b) wyniesienie tarczy skrzyżowania, zatokę autobusową i chodnik o nawierzchni z kostki kamiennej,
- c) chodniki, ścieżkę rowerową, zjazdy z płyt kamiennych,
- d) zieleń przydrożną,
- e) rozbudowę kanalizacji deszczowej,
- f) przebudowę oświetlenia ulicznego i sygnalizacji.

Zadanie zostało odebrane w dniu 02.03.2022 roku.

W 2021 roku na realizację zadania wydatkowano kwotę 3.953.903,77 zł.

Zadanie zostało odebrane w dniu 02.03.2022 roku, odbiór bezusterkowy nastąpił w dniu 12.12.2022 roku.

Całkowita wartość robót budowlanych wykonanych w latach 2021-2022 wyniosła: 5.547.968,56 zł.

Na realizację zadania uzyskano dotację w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w kwocie: 1.528.268,95 zł.

Zadanie 10. Remont Mostu Trybunalskiego w ciągu ul. Sukienniczej.

ZDM

Zakres rzeczowy i finansowy wykonany w 2021 roku:

Prace projektowe na remont Mostu Trybunalskiego zostały ukończone. Dokumentacja projektowa została przekazana do Zarządu Dróg Miejskich w Kaliszu w czerwcu 2021 roku.

W 2021 roku wydatkowano kwotę 11.400,00 zł.

Całkowity koszt zadania: 47.200,00 zł.

Zadanie finansowane w całości z budżetu Miasta Kalisza.

Zadanie pn. Remont Mostu Trybunalskiego w ciągu ul. Sukienniczej nie zostało ujęte w budżecie Miasta Kalisza na 2022 rok, wobec czego nie zrealizowano zakresu rzeczowego związanego z zadaniem.

Zadanie 11. Budowa placu publicznego na obszarze objętym Miejscowym planem rewitalizacji Jabłkowskiego-Podgórze.

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w budżecie Miasta Kalisza na 2022 rok, wobec czego nie zrealizowano zakresu rzeczowego związanego z zadaniem.

Zadanie 12. Przebudowa ulic na obszarze objętym Miejscowym planem rewitalizacji Jabłkowskiego-Podgórze. (ul. Jabłkowskiego, Ogrodowej (na odcinku od ul. Poznańskiej do ul. Aleja Wojska Polskiego, Podgórze, Wroniej, Gołębiej oraz uzupełnienie układu o wyznaczenie ciągu pieszo-jezdnego równoległego do ul. Jabłkowskiego.)

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w budżecie Miasta Kalisza na 2022 rok, wobec czego nie zrealizowano zakresu rzeczowego związanego z zadaniem.

Zadanie 13. Rozwój mieszkalnictwa społecznego poprzez przebudowę budynków mieszkalnych zlokalizowanych przy ul. Podgórze 6 i 8.

KTBS

Zadanie 14. Rozbudowa ulicy Łaziennej na odcinku od ul. Kolegialnej do Parku Miejskiego oraz przebudowa ul. Mariańskiej i ul. Łaziennej na odcinku od ul. Mariańskiej do ul. Kolegialnej.

ZDM

W 2022 roku nie zrealizowano zakresu rzeczowego związanego z zadaniem oraz nie poniesiono wydatków.

Przebudowa ul. Mariańskiej i ul. Łaziennej na odcinku od ul. Mariańskiej:
Trzykrotnie ogłaszano przetargi mające na celu wyłonienie wykonawcy robót budowlanych.

Z uwagi na to, iż złożone oferty znacząco przekraczały środki zabezpieczone na realizację zadania w budżecie Miasta Kalisza przetargi zostały unieważnione. Brak wyłonienia wykonawcy robót budowlanych uniemożliwił rzeczową realizację zadania.

Rozbudowa ul. Łaziennej w Kaliszu na odcinku od ul. Kolegialnej do Parku Miejskiego:

W dniu 03.03.2022 roku wydana została decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej polegającej na rozbudowie ul. Łaziennej w Kaliszu na odcinku od ul. Kolegialnej do Parku Miejskiego. Z uwagi na odwołanie się stron postępowania od wydanej decyzji, Wielkopolski Urząd Wojewódzki jako organ drugiej instancji przeprowadził postępowanie odwoławcze.

Zadanie 15. Przebudowa ul. Czaszkowskiej na odcinku od ul. Fabrycznej do ul. Nowy Świat.

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w budżecie Miasta Kalisza na 2021 rok, wobec czego w nie zrealizowano zakresu rzeczowego związanego z zadaniem.

Zakres rzeczowy i finansowy wykonany w 2022 roku:

Prace projektowe na przebudowę ul. Czaszkowskiej zostały ukończone. Dokumentacja projektowa została przekazana do Zarządu Dróg Miejskich w Kaliszu w listopadzie 2022 roku.

W 2022 roku wydatkowano kwotę 55.965,00 zł.

Całkowity koszt zadania: 55.965,00 zł.

Zadanie finansowane w całości z budżetu Miasta Kalisza.

W ogłoszonym w listopadzie 2022 roku postępowaniu przetargowym na wyłonienie wykonawcy robót budowlanych wpłynęła oferta znacząco przewyższająca środki zabezpieczone w budżecie Miasta Kalisza na realizację inwestycji. Z uwagi na powyższe postępowanie zostało unieważnione.

Zadanie 16. Przebudowa placów: Jana Kilińskiego, Jana Pawła II, św. Józefa.

ZDM

W okresie 2021-2022 trwało opracowanie projektu budowlanego przebudowy placów: Jana Kilińskiego i Jana Pawła II wraz z projektem zieleni. Wystąpiono z wnioskiem o uzgodnienie do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków (WUOZ) i gestorów sieci technicznych.

Zadanie finansowane w całości z budżetu Miasta Kalisza. Zakończenie prac projektowych planowane jest, w tym uzgodnienia i pozwolenia na prowadzenie prac od WUOZ, w I połowie 2023 roku.

W 2021 roku wydatkowano kwotę 28.290,00 zł w związku z opracowaniem dokumentacji projektowej.

W 2022 roku nie poniesiono wydatków w związku z opracowaniem dokumentacji projektowej.

Całkowity koszt zadania: 141.450,00 zł.

Przystąpienie do rzeczowej realizacji zadania będzie wymagało zabezpieczenia w budżecie Miasta Kalisza odpowiednich środków finansowych.

Zadanie 17. Kompleksowa przebudowa ulicy Piekarskiej od ul. Sukienniczej do Głównego Rynku.

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w budżecie Miasta Kalisza ani na rok 2021, ani na 2022 wobec czego nie zrealizowano zakresu rzeczowego związanego z zadaniem.

Zadanie 18. Kompleksowa przebudowa ulicy Adama Chodyńskiego.

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w budżecie Miasta Kalisza ani na rok 2021, ani na 2022 wobec czego nie zrealizowano zakresu rzeczowego związanego z zadaniem.

Zadanie 19. Przebudowa ulic na obszarze rewitalizacji. Zadanie obejmuje niżej wymienione ulice:

ul. Tadeusza Kościuszki (długość ulicy: ok. 580 m),

ul. Rzeźnicza (długość ulicy: ok. 85 m),

ul. Św. Stanisława (długość ulicy: ok. 200 m),

ul. Garbarska (długość ulicy: ok. 125 m),

ul. Garncarska (długość ulicy: ok. 315 m),

ul. Targowa (długość ulicy: ok. 175 m),

ul. 3 Maja (długość ulicy: ok. 530 m),

ul. Babina (na odcinku od ul. Złotej do ul. Wodnej, długość ulicy: ok. 200 m),

ul. Wodna (długość ulicy: ok. 315 m),

ul. Piskorzewie (na odcinku od Alei Wojska Polskiego do ul. Chopina, długość ulicy: ok. 250 m),

ul. Stawiszyńska (na odcinku od Alei Wojska Polskiego do ul. Warszawskiej, długość ulicy: ok. 650 m)

ul. Grodzka (długość ulicy: ok. 235 m),

Aleja Wojska Polskiego od ul. Poznańskiej do ul. Kościuszki (długość ulicy: ok. 300 m).

ZDM

W okresie sprawozdawczym w trakcie opracowania był projekt przebudowy ul. Kościuszki. Trwało uzgadnianie rozwiązań projektowych z gestorami sieci technicznych oraz z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków Delegatura w Kaliszu. Zakończenie prac projektowych przewidywane jest w II połowie 2023 roku.

W latach 2021- 2022 nie poniesiono wydatków na zadanie.

Całkowity koszt zadania: 59.900,00 zł.

Zadanie finansowane w całości z budżetu Miasta Kalisza.

Zarząd Dróg Miejskich podjął działania mające na celu zlecenie opracowania dokumentacji projektowej na przebudowę ul. Babina w Kaliszu na odcinku od ul. Złotej do ul. Wodnej.

W 2022 roku przeprowadzono postępowania przetargowe, które trzykrotnie zostały unieważniane z powodu braku ofert. W związku z powyższym w 2022 roku nie poniesiono wydatków na realizację zadania.

W roku 2022 zrealizowano przebudowę Alei Wojska Polskiego na odcinku od ul. Poznańskiej do ul. Kościuszki, w ramach zadania inwestycyjnego obejmującego przebudowę Alei Wojska Polskiego na odcinku od ul. Widok do ul. Kościuszki.

W ramach inwestycji przebudowana została ulica o dł. ok. 998 mb, w tym:

- a) jezdnia o nawierzchni bitumicznej,
- b) zatoki autobusowe, zjazdy, chodników i ścieżek rowerowych o nawierzchni z płyt betonowych,
- c) ścieżki pieszo-rowerowe o nawierzchni bitumicznej, przebudowa i uzupełnienie istniejącej sieci kanalizacji deszczowej,
- d) zieleń przydrożna.

Zadanie zostało odebrane w dniu 28.12.2022 roku.

Całkowita wartość robót budowlanych przebudowy Al. Wojska Polskiego na odc. od ul. Widok do ul. Kościuszki wyniosła: 6.105.812,69 zł, natomiast całkowity koszt prowadzenia nadzoru inwestorskiego wyniósł 9.149,00 zł.

W 2022 roku wydatkowano łącznie kwotę 6.114.961,69 zł.

Na realizację zadania uzyskano dofinansowanie ze środków rezerwy subwencji ogólnej skarbu państwa w kwocie: 3.000.000,00 zł.

W związku z brakiem ujęcia w budżecie Miasta Kalisza na lata 2021-2022 pozostałych ulic wskazanych w zadaniu nr 19 pn.: „Przebudowa ulic na obszarze rewitalizacji” w ubiegłym roku nie zrealizowano zakresu rzeczowego związanego z zadaniem oraz nie poniesiono wydatków.

Zadanie 20. Przebudowa placu przy ul. Św. Stanisława. Zadanie obejmuje

przygotowanie dokumentacji projektowej oraz realizację na jej podstawie inwestycji w zakresie wymiany nawierzchni, wymiany oświetlenia ulicznego, wprowadzenia zieleni miejskiej i małej architektury.

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w budżecie Miasta Kalisza na 2022 rok wobec czego nie zrealizowano zakresu rzeczowego związanego z zadaniem.

Kierunek 4. Podejmowanie współpracy z właścicielami zabytków położonych na terenie miasta w celu zapewnienia poprawy stanu zachowania zabytków.

Zadanie 1. Zamieszczanie na stronie internetowej www.kalisz.pl informacji o ogłoszeniu przez Prezydenta Miasta Kalisza otwartego naboru wniosków o udzielenie dotacji z budżetu Miasta Kalisza na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza.

WKST

2 listopada 2020 roku Prezydent Miasta Kalisza ogłosił otwarty nabór wniosków o udzielenie z budżetu Kalisza w 2021 roku dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków położonych na terenie miasta Kalisza, niestanowiących jego wyłącznej własności
Informację o powyższym ogłoszeniu zamieszczono:

- a) na stronach internetowych Miasta Kalisza: www.bip.kalisz.pl,
www.kalisz.pl,
- b) na tablicach ogłoszeń Urzędu Miasta Kalisza.

3 listopada 2021 roku Prezydent Miasta Kalisza ogłosił otwarty nabór wniosków o udzielenie z budżetu Kalisza w 2022 roku dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków położonych na terenie miasta Kalisza, niestanowiących jego wyłącznej własności.
Informację o powyższym ogłoszeniu zamieszczono:

- a) na stronach internetowych Miasta Kalisza: www.bip.kalisz.pl,
www.kalisz.pl,
- b) na tablicach ogłoszeń Urzędu Miasta Kalisza.

Zadanie 2. Zamieszczanie na stronie internetowej www.kalisz.pl informacji o ogłoszeniu przez Prezydenta Miasta Kalisza otwartego naboru wniosków o udzielenie w danym roku dotacji z budżetu Miasta Kalisza na wykonanie robót budowlanych polegających na remoncie lub przebudowie, lub prac konserwatorskich i prac restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

WSR-BR

28 sierpnia 2020 roku Prezydent Miasta Kalisza ogłosił otwarty nabór wniosków o udzielenie w 2021 roku dotacji z budżetu Miasta Kalisza na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Informację o powyższym ogłoszeniu zamieszczono:

- a) na stronach internetowych Miasta Kalisza: www.bip.kalisz.pl, www.kalisz.pl, www.rewitalizacjakalisz.pl,
- b) lokalnej prasie,
- c) na tablicach ogłoszeń Urzędu Miasta Kalisza.

26 sierpnia 2021 roku Prezydent Miasta Kalisza ogłosił otwarty nabór wniosków o udzielenie w 2022 roku dotacji z budżetu Miasta Kalisza na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Informację o powyższym ogłoszeniu zamieszczono:

- a) na stronach internetowych Miasta Kalisza: www.bip.kalisz.pl, www.kalisz.pl, www.rewitalizacjakalisz.pl
- b) w lokalnej prasie,
- c) na tablicach ogłoszeń Urzędu Miasta Kalisza.

Zadanie 3. Zamieszczanie na stronie internetowej www.kalisz.pl bieżących informacji dotyczących terminów i zasad naboru wniosków o udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków przez inne uprawnione do tego organy – MKiDN, WWKZ, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (Fundusz Kościelny).

WKST, KPM

W okresie sprawozdawczym uprawnieni pracownicy Kancelarii Prezydenta Miasta Kalisza oraz Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki publikowali na stronie www.kalisz.pl merytoryczne materiały związane z naborami wniosków o dotacje na prace lub roboty przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, ogłaszane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wielkopolskiego

Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Ponadto publikowane były informacje o postępie prac przy poszczególnych zabytkach dotowanych przez ww. uprawnione podmioty.

Kierunek 5. Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zadanie 1. Kontynuacja współpracy z Liceum Sztuk Plastycznych i Technikum Budowlano-Elektrycznym wchodzących w skład Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Kaliszu w zakresie zatwierdzania kierunków kształcenia związanych z opieką nad zabytkami. Dotyczy specjalności renowacja elementów architektury w LSP i zawodu technik architektury krajobrazu w TBE.

WE

Liceum Sztuk Plastycznych im. Tadeusza Kulisiewicza oraz Technikum Budowlano-Elektryczne im. Kazimierza Wielkiego wchodzi w skład Zespołu Szkół Ponadpodstawowych.

W okresie sprawozdawczym w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Liceum Sztuk Plastycznych im. Tadeusza Kulisiewicza, prowadzony był kierunek kształcenia w specjalności renowacja elementów architektury, a w Technikum Budowlano-Elektrycznym im. Kazimierza Wielkiego prowadzony był kierunek kształcenia w specjalności technik architektury krajobrazu.

Zadanie 2. Wspieranie rozwoju muzeów, izb pamięci, ekspozycji, etc. istniejących na terenie miasta.

WKST

Miasto Kalisz promuje ekspozycję multimedialną w kaliskim ratuszu, Centrum Baśni i Legend Kaliskich i Lokacji Miasta, Skarbiec Narodowego Sanktuarium św. Józefa poprzez:

- a) zamieszczanie na stronie www.kalisz.pl, profilu facebookowym Informacji Turystycznej, Kalisz. Dopisz swoją historię aktualnych informacji o godzinach otwarcia ww. ekspozycji, o planowanych wydarzeniach, warsztatach;
- b) nieodpłatne udostępnianie ekspozycji w ramach wydarzeń o charakterze ogólnomiejskim i regionalnym – Europejskie Dni Dziedzictwa, Święto Miasta, Walentynki, Noc Muzeów, imprezy turystyczne.
- c) udostępnienia ekspozycji ekipom filmowym i telewizyjnym kręcącym filmy dokumentalne i promocyjne na temat dziedzictwa historyczno-kulturowego Kalisza oraz współczesnego Kalisza.

Filia nr 6 Miejskiej Biblioteki Publicznej z Oddziałem „Izba Pamięci Szczypiorna” poza aktywnością prowadzoną w ramach działalności statutowej, jest stałym punktem zwiedzania Kalisza z przewodnikami PTTK na trasie odpowiadającej w tradycjach niepodległościowych w Kaliszu.

Zadanie 3. W przypadku wystąpienia zapotrzebowania na pracowników związanych z tradycyjną sztuką budowlaną – podjęcie przez PUP, w ramach posiadanych możliwości merytorycznych i finansowych przeznaczonych na aktywne formy zwalczania bezrobocia, działań zmierzających do organizacji szkoleń jak i ewentualnego tworzenia miejsc pracy.

PUP

W związku z brakiem zapotrzebowania na pracowników związanych z tradycyjną sztuką budowlaną w okresie sprawozdawczym Powiatowy Urząd pracy w Kaliszu nie zorganizował żadnego szkolenia z zakresu opieki nad zabytkami. Żaden też pracodawca nie złożył wniosku o dofinansowanie stanowiska pracy w tym obszarze.

W 2022 roku jedna osoba bezrobotna wnioskuje o przyznanie środków finansowych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w zakresie naprawy i konserwacji mebli i wyposażenia domowego. Wniosek został rozpatrzony pozytywnie i bezrobotna otrzymała dofinansowanie w wysokości 20.000,00 zł.

Priorytet II. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.

Kierunek 1. Realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami, jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy.

Zadanie 1. Monitorowanie procesu realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Kalisza na lata 2021-2024 oraz sporządzenie co dwa lata sprawozdań z realizacji Programu (za okresy 2021-2022 i 2023-2024) przedkładanych przez Prezydenta Miasta Kalisza Radzie Miasta Kalisza.

Wydziały oraz jednostki organizacyjne Miasta – koordynacja WKST

Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest projektem interdyscyplinarnym, realizowanym przez merytoryczne wydziały Urzędu i jednostki organizacyjne Miasta. Przekazały one Wydziałowi Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki, koordynatorowi wdrażania Programu, materiały dotyczące wykonania zadań oraz wydatkowanych środków budżetowych i zewnętrznych, pozyskanych m.in.

z programów UE, wg stanu na 31 dzień grudnia 2021 roku oraz na 31 dzień grudnia 2022 roku.

Na podstawie zebranych materiałów WKST sporządził Sprawozdanie Prezydenta Miasta Kalisza z realizacji GPOZ w przedziale czasowym 2012-2022, które Prezydent przedstawia Radzie Miasta Kalisza.

Zadanie 2. Coroczne wydzielanie w budżecie Kalisza środków finansowych umożliwiających realizację zadań przez poszczególne wydziały i komórki organizacyjne Miasta ujętych w Gminnym programie opieki nad zabytkami dla miasta Kalisza lata 2021-2024.

Wydziały oraz jednostki organizacyjne Miasta

Wszystkie podmioty realizujące zadania ujęte w GPOZ planowały w częściach budżetu Miasta, których są dysponentami, środki finansowe w latach 2021 i 2022 na wykonanie poszczególnych przedsięwzięć i projektów w w zakresie:

- 1) opracowania dokumentacji projektowych, technicznych inwestycji i remontów prowadzonych przez WRM, MZBM,
- 2) inwestycji i remontów oraz bieżącego utrzymania obiektów zabytkowych stanowiących własność komunalną, obiektów rewitalizowanych - prowadzonych przez WRM, WAG, MZBM,
- 3) opracowanie dokumentów studialnych dot. polityki przestrzennej (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego), miejskich planów zagospodarowania przestrzennego - WBUA
- 4) inwestycji drogowych prowadzonych na obszarze miasta objętym ochroną konserwatorską na podstawie wpisu obszarowego do rejestru zabytków - ZDM,
- 5) utrzymania i pielęgnacji zespołów zabytkowej zieleni, utrzymania cmentarnictwa i grobownictwa wojskowego, a także wojennego - WGOŚ,
- 6) udzielenia dotacji z budżetu Miasta Kalisza na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków - WKST - (500.000,00 zł rocznie),
- 7) dofinansowanie i organizację przedsięwzięć i wydarzeń służących upowszechnianiu wiedzy o zabytkach i dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza - WKST,
- 8) udzielenia dotacji z budżetu Miasta Kalisza na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji - WSR (1.000.000, zł rocznie),
- 9) wsparcia właścicieli zabytków poprzez stosowanie zwolnień z podatku od nieruchomości, (obiekty i grunty wpisane do rejestru zabytków oraz zabytkowe budynki wielorodzinne) - WF
- 10) promocję Miasta i jego dziedzictwa - KPM.

Zadanie 3. Prowadzenie i aktualizacja gminnej ewidencji zabytków nieruchomych miasta Kalisza.

WKST

Zgodnie z delegacją ustawową, Prezydent Miasta Kalisza prowadzi Gminną ewidencję zabytków nieruchomości miasta Kalisza, która jest zbiorem otwartym i podlega aktualizacji zarządzeniem prezydenta.

Uaktualnienie GEZ jest związane z wyłączeniem ujętych tam kart adresowych obiektów lub włączeniem nowych kart zabytków nieruchomości, które zawsze poprzedza uzgodnienie z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Zarządzenia Prezydenta Miasta Kalisza są publikowane w BIP, na stronie www.kalisz.pl. Ponadto, w utworzonej w BIP zakładce Ewidencja Zabytków, każdorazowo po dokonywaniu zmiany w GEZ, są zamieszczane na bieżąco aktualne wykazy zabytków ujętych w gminnej ewidencji.

W 2021 r. wg ww. procedury z Gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza wyłączonych zostało 16 obiektów.

Były to:

1. ul. Stawiszyńska 182, budynek mieszkalny, 1. ćw. XX w.
2. ul. Szkolna 6, budynek mieszkalny (oficyna), l. 30. XX w.
3. ul. Wał Piastowski 120, budynek mieszkalny, 1. ćw. XX w.
4. ul. Dolna nr 3, budynek mieszkalny, l. 20-30. XX w.
5. ul. Dolna nr 10a, budynek mieszkalny, l. 30. XX w.
6. ul. Dolna nr 19, budynek mieszkalny, k. XX w.
7. ul. Łódzka nr 106, budynek mieszkalny strażnika cmentarza tynieckiego, ob. biuro cmentarza, l. 20. XX w., przebud. ok. 2005
8. ul. Skarszewska nr 56, budynek mieszkalny, 1. ćw. XX w.
9. ul. Szewska nr 20, budynek mieszkalny, 1. ćw. XX w. ul.
10. ul. Szewska nr 8, budynek mieszkalny, po 1930 r.
11. ul. Widok nr 65-67, budynek administracyjno-biurowy, 1 poł. XX w.
12. ul. Częstochowska nr 34-36, budynek mieszkalny, dawne przedszkole, 1917.
13. ul. Częstochowska 57, budynek mieszkalny, XIX/XX w.
14. ul. Rajkowska 22, budynek mieszkalny, l. 30. XX w.
15. al. Wolności 25, budynek mieszkalny (oficyna), 1. ćw. XX w.
16. ul. Obozowa nr 32-36, budynek młyna zbożowego.

W 2021 roku wg ww. procedury do Gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza włączonych zostało 8 obiektów zlokalizowanych na zabytkowym cmentarzu rzymskokatolickim tzw. miejskim przy ul. Górnośląskiej. Były to:

1. nagrobek Arnoldowej Józefy i in., pocz. XX w.
2. nagrobek Balukiewicza Józefa i in., 4 ćw. XIX w.
3. nagrobek Błońskiego Józefa i in., 1 ćw. XX w.
4. nagrobek Bohowicza Kazimierza i in., k. XIX w.
5. pomnik nagrobny Broszkowskiego Stanisława, 1827
6. nagrobek Czarnieckiej ze Świtalskich Marii, ok. 1913
7. nagrobek Jabłkowskiego Wojciecha, 1926

8. grobowiec Sióstr Trzeciego Zakonu Świętego Franciszka, I ćw. XX w.
9. pomnik nagrobny Ignacego Franciszka Reinsteina, ok.1853.

Do GEZ włączona została figura Matki Boskiej Bolesnej, 1725, (nr rej. 196/B 29.12.1998), zlokalizowana przy ul. Śródmiejskiej 43 (dawny cmentarz przy kościele poreformackim pw. św. Józefa i św. Piotra z Alkantary).

Według stanu na 31.12.2021 roku w GEZ ujęte były łącznie 2.421 obiekty (zabytki nieruchome, układy urbanistyczne i ruralistyczne, zabytki archeologiczne) w tym 2.181 to zabytki nieruchome, układy urbanistyczne i ruralistyczne oraz 240 zabytków archeologicznych.

W 2022 roku z Gminnej ewidencji zabytków miasta wyłączonych zostało 7 kart adresowych zabytków nieruchomych:

1. ul. Majkowska nr 28, zespół rzeźni, ob. warsztaty KLA, 4. ćw. XIX w./1. ćw. XX w.
2. ul. Olszynowa nr 32, budynek mieszkalny, 1. ćw. XX w.
3. ul. Częstochowska nr 34-36, budynek mieszkalny, 2. poł. XIX w.
4. ul. Galla Anonima 23, budynek mieszkalny, 1. ćw. XX w.
5. ul. Wrocławska 20, budynek mieszkalny, 1. ćw. XX w.
6. ul. Czarna Droga 15, budynek mieszkalny, 1. ćw. XX w.
7. ul. L. Kruczkowskiego nr 21 (ob. Gen. R. Kuklińskiego 21), budynek gospodarczy, 1. poł. XIX w.

Do GEZ włączona została karta adresowa cmentarza żydowskiego tzw. starego, położonego pomiędzy ulicami Nowy Świat, Skalmierzycką i Handlową, założonego około 1287 roku, powiększonego w 1891 roku, zniszczonego przez Niemców podczas II wojny światowej w l. 40. XX w.

Według stanu na 31.12.2022 roku w GEZ ujętych było łącznie 2.421 obiektów (zabytki nieruchome, układy urbanistyczne i ruralistyczne, zabytki archeologiczne) w tym 2.175 to zabytki nieruchome, układy urbanistyczne i ruralistyczne oraz 240 zabytków archeologicznych.

Zadanie 4. Wydawanie zaświadczeń z gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza.

WKST

Zaświadczenia z gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza wydawane są przez Prezydenta Miasta Kalisza na wniosek osoby fizycznej lub podmiotu. W 2021 roku wydano dwa zaświadczenia z gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza. W 2022 roku nie wpłynął żaden wniosek o wydanie zaświadczenia z gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza.

Zadanie 5. Prowadzenie stałej współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

WBUA, WGM, WGOŚ, WKST ,WRM, MZBM

Z uwagi na fakt, że znaczący obszar miasta Kalisza jest objęty ochroną konserwatorską, na podstawie obszarowych wpisów do rejestru zabytków, (33/A z 28.02.1956 r. i 38/A z 18.02.1957 r. zmienione decyzjami DOZ-OAiK-6700-310-1/12-13 z 29.11.2013 r. i DOZ-OAiK-6700-310-2/12-13 z 29.11.2013 r.), wiele budynków jest objętych indywidualnym wpisem do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Współpraca z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków była prowadzona w szerokim zakresie, zgodnie z wymogami ustawowymi, według właściwości poszczególnych wydziałów i jednostek organizacyjnych Miasta.

Obejmuje ona w szczególności:

- 1) uzgodnienia dokumentów studialnych, dotyczących polityki przestrzennej, tj. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, wszelkich dokumentów mających charakter prawa miejscowego, czyli miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy, a także decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego (WBUA);
- 2) uzgodnienia dokumentacji projektowej planowanych inwestycji Miasta (WRM, ZDM, MBP im. A. Asnyka, GST, OKP „Wieża Ciśnień”);
- 3) określenie warunków i wydanie pozwolenia na sprzedaż lokali usytuowanych w budynkach wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Miasta (WGM);
- 4) uzgodnienia dokumentacji remontów obiektów i zabytkowych terenów zielonych stanowiących własność gminy (WRM, WGOŚ, MZBM);
- 5) opiniowanie Gminnych Programów Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza (WKST);
- 6) uzgodnienia dokumentacji na obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji;
- 7) procedurę wpisu do rejestru zabytków stanowiących własność gminy (WKST);
- 8) uzgodnienia dot. aktualizacji gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza (WKST);
- 9) udział przedstawicieli Urzędu Miasta lub jednostek organizacyjnych Miasta w komisjach powołanych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do odbioru prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach stanowiących własność gminy (WRM, WGOŚ, MZBM);
- 10) udział przedstawicieli Urzędu Miasta w komisjach powołanych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do odbioru prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach indywidualnie wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gez, które są dotowane z budżetu Miasta Kalisza w danym roku budżetowym (WKST).

Najszerszą i stałą współpracę z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami w polityce przestrzennej Kalisza, prowadzi Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury, w ramach realizacji zadań będących w jego kompetencji tj.:

- 1) w trakcie prowadzenia procesu opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta oraz jego aktualizacji,
- 2) w trakcie prowadzenia procesu opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 3) w postępowaniach administracyjnych zmierzających do wydania decyzji o ustaleniu warunków zabudowy,
- 4) w postępowaniach administracyjnych zmierzających do wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- 5) w postępowaniach administracyjnych zmierzających do wydania decyzji administracyjnych w sprawach określonych ustawą prawo budowlane.

Ad.1) W okresie sprawozdawczym nie prowadzono działań związanych z procesem opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta oraz jego aktualizacji.

Ad.2) Z uwagi na konieczność uwzględnienia w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymagań ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, WBUA - w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza - występował na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, do Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o uzgodnienie następujących projektów planów miejscowych:

(2021 rok)

- Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Długiej i Szerokiej (plan przyjęty uchwałą Nr XXXIX/565/2021 Rady Miasta Kalisza z dnia 27 maja 2021 roku i ogłoszony w Dz. Urz. Woj. Wlkp. z dnia 15.06.2021 r. poz. 4776);
- Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy usługowej - Wrocławskiej (plan przyjęty uchwałą Nr XLVI/633/2021 Rady Miasta Kalisza z dnia 25 listopada 2021 roku i ogłoszony w Dz. Urz. Woj. Wlkp. z dnia 02.12.2021 r. poz. 9202),
- Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kaliskiej Strefy Inwestycyjnej - ulica Rozwojowa (plan uchwalony Nr XLI/672/2022 Rady Miasta Kalisza z dnia 3 lutego 2022 roku);
- Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Majkowska - Aleja Wojska Polskiego (plan przyjęty uchwałą Nr LV/764/2022 Rady Miasta Kalisza z dnia 23 czerwca 2022 i ogłoszony w Dz. Urz. Woj. Wlkp. z dnia 01.07.2022 r. poz. 1441),
- o uzgodnienie projektu uchwały określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane.

(2022 rok)

- o składanie wniosków do projektu zmiany Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Długiej i Szerokiej,

- o uzgodnienie projektu Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Długiej i Szerokiej,
- o składanie wniosków do projektu Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego linii WN 110 kV relacji Konin Południe – Kalisz Północ oraz linii WN 110 kV relacji Ceków – Kalisz Piwonice (Plan procedowany)
- o uzgodnienie projektu Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Majkowska – Aleja Wojska Polskiego (plan przyjęty uchwałą Nr LV/764/2022 Rady Miasta Kalisza z dnia 23 czerwca 2022 r.)

Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury na realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane wydatkował z budżetu miasta Kalisza w 2021 r. kwotę 74 916,13 zł, w tym 73 347,25 zł na opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W 2022 roku wydatkował środki w wysokości 41.040,85 zł, w tym 39.596,90 zł na opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ad 3 i 4) Uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektów decyzji o ustaleniu warunków zabudowy oraz projektów decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

W 2021 r. WBUA – w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza – wydał 50 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz 254 decyzje o ustaleniu warunków zabudowy, w 2022 roku – 49 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz 208 decyzji o ustaleniu warunków zabudowy.

Ad 5) Uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, przed wydaniem pozwolenia na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego, w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

W 2021 r. WBUA – w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza – wydał 772 decyzje o pozwoleniu na budowę oraz 27 decyzji pozwoleń na rozbiórkę. W 2022 r. WBUA - w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza – wydał 604 decyzje o pozwoleniu na budowę oraz 19 decyzji pozwoleń na rozbiórkę.

Zadanie 6. Zawieranie w umowach sprzedaży, dzierżawy zabytków nieruchomych warunków nakładających na właściciela obowiązków przeprowadzenia niezbędnych prac remontowych i konserwatorskich.

WGM

W latach 2021-2022 zadanie w zakresie zbywania lokali mieszkalnych z komunalnego zasobu Miasta Kalisza realizowane było przez Wydział Gospodarowania Mieniem poprzez:

- 1) występowanie do Wielkopolskiego Województwa Konserwatora Zabytków o określenie warunków i wydanie pozwolenia na sprzedaż lokali usytuowanych w budynkach wpisanych do rejestru zabytków,
- 2) wpisywanie w protokołach rokowań sprzedaży ww. lokali zobowiązania do użytkowania zabytku zgodnie z ustawą z dnia 23.07.2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz do przestrzegania wskazań konserwatorskich,
- 3) zawiadamianie Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o sprzedaży lokali z budynków wpisanych do rejestru zabytków.

W 2021 roku, zgodnie z powyższymi założeniami, Wydział Gospodarowania Mieniem, doprowadził do zbycia lokalu przy ul. św. Stanisława 6 m 4 na podstawie aktu notarialnego Rep. A: 1666/2021 z dnia 23.02.2021 roku.

W przypadku zawierania umów dzierżaw, w których występuje nieruchomość ujęta w gminnej ewidencji zabytków, dzierżawca ma obowiązek uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Kaliszu na prowadzenie robót budowlanych na terenie zabytku wpisanego do rejestru (obszar historycznego układu urbanistycznego).

Zadanie 7. Okresowa kontrola oznakowania zabytków wpisanych do rejestru zabytków znakiem informacyjnym przekazany przez samorząd (znak Konwencji Haskiej).

WKST

W okresie sprawozdawczym oznakowania zabytków wpisanych do rejestru zabytków znakiem informacyjnym Konwencji Haskiej nie było kontrolowane.

Zadanie 8. Coroczna aktualizacja Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Kalisza sporządzonego na podstawie otrzymanych aktualizacji od właścicieli lub zarządców obiektów zabytkowych.

WZKO, WKST

Aktualizacja Planu Ochrony Zabytków Miasta Kalisza na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych, sporządzonego na podstawie otrzymanych aktualizacji planów otrzymanych od właścicieli lub zarządców obiektów zabytkowych (wg stanu na dzień 31.12.2021 roku) została przesłana w dniu 28 marca 2022 roku do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu.

Aktualizacja Planu Ochrony Zabytków Miasta Kalisza na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych, sporządzona na podstawie otrzymanych aktualizacji od właścicieli lub zarządców obiektów zabytkowych (wg stanu na dzień 31.12.2022 roku) zostanie przesłane do dnia 31 marca 2023 roku do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu.

Kierunek 2. Budowanie zintegrowanego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.

Zadanie 1. Uwzględnianie ochrony zabytków nieruchomych (obiektów architektury i budownictwa, cmentarzy, parków, kapliczek, grobowców, itp.) ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w opracowywanych dokumentach dotyczących prowadzonej przez miasto polityki przestrzennej czyli Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego tj. miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach lokalizacji inwestycji celu publicznego.

WBUA

Obowiązujące „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza” uwzględnia uwarunkowania wynikające w szczególności ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej oraz występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.

W dokumencie polityki przestrzennej miasta określono w szczególności obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Obszary i obiekty zabytkowe będące w gminnej ewidencji zabytków szczegółowo określono w Rozdziale 6. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Postępowanie z zabytkami wpisanymi do ewidencji zabytków, wg „Studium...” musi być zgodne z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków. „Studium...” nie wskazuje nowych obiektów proponowanych do objęcia ochroną. „Studium...” ustala m.in. następujące zasady:

- 1) działania inwestycyjne w obrębie nieruchomości, na których zlokalizowane są zabytki prowadzić w porozumieniu z właściwymi służbami ochrony zabytków,
- 2) zakaz wyburzania zabytków, przerabiania, odnawiania, rekonstruowania, konserwowania, zabudowywania, odbudowywania, zdobienia, uzupełniania, rozkopywania ani dokonywania innych zmian bez zgody służb konserwatorskich,
- 3) zachowanie zieleni otaczającej obiekty zabytkowe, w szczególności cennego starodrzewu,
- 4) stosowanie tradycyjnych elementów formy architektonicznej oraz rozwiązań materiałowych w celu zachowania historycznego charakteru,

Ochrona zabytków nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków została uwzględniona także w przyjętych w 2021 roku Miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

- w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla strefy usługowej
- Wrocławska, w § 7 ustalono – w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego
i zabytków – ochronę następujących zabytków nieruchomości ujętych w gminnej
ewidencji zabytków:

1. budynek administracyjny, ul. Wrocławska 31,
2. budynek mieszkalny, ul. Wrocławska 1,
3. budynek mieszkalny, ul. Wrocławska 7,
4. budynek mieszkalny, ul. Wrocławska 9,
5. budynek mieszkalny, ul. Wrocławska 11,
6. budynek mieszkalny, ul. Wrocławska 19,
7. budynek mieszkalny, ul. Wrocławska 21,
8. budynek mieszkalny, ul. Wrocławska 25,
9. budynek mieszkalny, ul. Wrocławska 33,
10. budynek mieszkalny, ul. Wrocławska 73,
11. budynek mieszkalny, ul. Wrocławska 77,
12. spichlerz zbożowy, ul. Wrocławska 31,
13. budynek mieszkalny, ul. Mała 1,
14. budynek mieszkalny, ul. Mała 3,
15. budynek mieszkalny, ul. Mała 4,
16. budynek mieszkalny, ul. Mała 5,
17. budynek mieszkalny, ul. Mała 6,
18. budynek mieszkalny, ul. Mała 8,
19. budynek mieszkalny, ul. Podmiejska 12,
20. budynek mieszkalny, ul. Podmiejska 14.

Obowiązuje zachowanie istniejących gabarytów budynku i formy dachu, zachowanie historycznych podziałów elewacji, proporcji otworów okiennych i drzwiowych, stosowania w elewacji budynku, tradycyjnych materiałów wykończeniowych, zakaz nadbudowy i rozbudowy budynku i zakaz umieszczania elementów technicznych na elewacji budynku.

Miejscowy plan ustalił także ochronę historycznego zespołu zabudowy mieszkalnej jednorodzinnej położonej przy ul. Małej, ujętego w gminnej ewidencji zabytków, dla którego obowiązuje zachowanie historycznego układu urbanistycznego i zachowanie kompozycji przestrzennej w zakresie usytuowania, skali i bryły oraz nawiązanie formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej.

- w „Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Długiej i Szerokiej, w § 8 ustalono ochronę zabytku nieruchomego ujętego w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza – budynku mieszkalnego przy ul. Długiej 13 z lat 30. XX w., dla którego obowiązuje dopuszczenie rozbudowy przy zachowaniu typu przestrzennego obiektu, dopuszczenie rozbudowy zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, nakaz zachowania historycznych podziałów elewacji, proporcji otworów okiennych i drzwiowych i nakaz stosowania w elewacji budynku tradycyjnych materiałów wykończeniowych: cegła, kamień, drewno i tynk, dachówka ceramiczna, blacha, papa,

- w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Majkowska – aleja Wojska Polskiego, w § 8 ustalono ochronę zabytków nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków:

1. budynek mieszkalny – ul. Majkowska 5,
2. budynek mieszkalny – ul. Majkowska 7,
3. zespół fabryki włókienniczej braci Müller – ul. Majkowska 13,
4. pozostałości parku w zespole fabryki włókienniczej braci Müller – ul. Majkowska 13-13a,
5. willa w zespole fabryki włókienniczej braci Müller – ul. Majkowska 13a.

Na obszarze objętym Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Kaliskiej Strefy Inwestycyjnej – ulica Rozwojowa brak jest zabytków nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w związku z powyższym plan ten nie zawiera ustaleń dotyczących ich ochrony.

Zgodnie z wymogami przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wydane w 2021 i 2022 roku decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o warunkach zabudowy, określają warunki i szczegółowe zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy wynikające z przepisów odrębnych, a w szczególności w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

W ww. decyzjach uwzględniono w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- 3) stanowisk archeologicznych i ich zespołów.

Wszystkie planowane działania inwestycyjne w ramach wydanych decyzji na terenie objętym ochroną konserwatorską były na bieżąco uzgadniane z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na podstawie art. 53 ust. 4 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zadanie 2. Uwzględnianie ochrony stref występowania stanowisk archeologicznych (pojedyncze obiekty, osady, cmentarzyska, grodziska, obszary nawarstwień kulturowych) ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w opracowywanych dokumentach studialnych dotyczących polityki przestrzennej tj. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego tj. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach lokalizacji inwestycji celu publicznego. Wprowadzenie ww. dokumentach zapisów następującej treści: Prace inwestycyjne, w tym ziemne związane z budownictwem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych i stref występowania stanowisk archeologicznych wymagają uzgodnienia z WUOZ, który określi warunki

realizacji inwestycji.

WBUA

Obowiązujące „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza” zawiera zapisy dotyczące postępowania z obiektami wpisanymi do ewidencji zabytków. „Studium...” wskazuje, że postępowanie musi być zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków, a wszystkie obiekty archeologiczne podlegają ochronie. Wykaz obiektów objętych ochroną archeologiczną określono w Rozdziale 6 – Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Wg zapisów „Studium...”, prowadzenie wszelkich działań inwestycyjnych w obrębie stanowisk i stref ochrony archeologicznej wokół tych stanowisk musi uwzględniać przepisy odrębne. W celu ochrony dziedzictwa kulturowego „Studium...” ustala zasadę, by roboty ziemne prowadzone na działkach w obrębie stanowisk archeologicznych uzgadniać z właściwymi służbami ochrony zabytków.

W granicach opracowywanych w 2021 roku planów miejscowych:

- Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy usługowej – Wrocławska,
- Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Długiej i Szerokiej,
- Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Majkowska – aleja Wojska Polskiego,
- Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kaliskiej Strefy Inwestycyjnej – ulica Rozwojowa

nie występują stanowiska archeologiczne (pojedyncze obiekty, osady, cmentarzyska, grodziska, obszary nawarstwień kulturowych) ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Obszar objęty uchwalonym w 2022 r. Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Majkowska – Aleja Wojska Polskiego znajduje się w granicach zabytku archeologicznego wpisanego do rejestru zabytków pod numerem 38/A z dnia 18.02.1957 r., zmienionym w dniu 29.11.2013 roku.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Majkowska – aleja Wojska Polskiego w § 6 ust. 4 ustala, że dla obszaru w granicach zabytku archeologicznego, dla którego obowiązują przepisy odrębne w zakresie ochrony zabytków, ochronie konserwatorskiej podlegają archeologiczne warstwy kulturowo-osadnicze. Ponadto w § 6 ust. 6 plan miejscowy ustala ochronę zabytkowej zieleni parku w zespole fabryki włókienniczej braci Müller zlokalizowanej w terenach oznaczonych symbolami 1MW/U, 2MW/U, 3MW/U oraz 3KDD.

Projekty decyzji o warunkach zabudowy oraz projekty decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, obejmujące inwestycje w rejonie zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków, podlegały uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Zgodnie z wytycznymi Konserwatora w ww. decyzjach stosowano następujące zapisy: cyt.

1) „z uwagi, że planowana inwestycja położona jest na terenie zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych, ujętych w gminnej ewidencji zabytków, podczas prac ziemnych należy prowadzić badania archeologiczne o charakterze dokumentacyjno-zabezpieczającym, na które należy uzyskać pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków”,

2) „każdy przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, odnaleziony przy prowadzeniu prac ziemnych w trakcie budowy, należy – przy użyciu dostępnych środków – zabezpieczyć i oznakować miejsce jego znalezienia oraz bezzwłocznie zawiadomić o zaistniałym fakcie Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków”.

Zadanie 3. Uwzględnianie ochrony widokowo-krajobrazowej oraz panoram i przedpoli widokowych zabytkowych obszarów i obiektów w opracowywanych dokumentach dotyczących przez miasto polityki przestrzennej czyli „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego tj. miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach lokalizacji inwestycji celu publicznego.

WBUA

Obowiązujące „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza” wyznacza następujące strefy ochrony krajobrazu dolin rzecznych:

- a) obszar doliny Prosny po wschodniej stronie ulicy Poznańskiej, na długości od ul. Piłsudskiego do cmentarza komunalnego (K5);
- b) obszar doliny Prosny w obrębie dawnej wsi Majków po zachodniej stronie ul. Leona Kruczkowskiego od ul. Piłsudskiego do granic miasta (K6);
- c) obszar doliny Krępiczy w obrębie dawnej wsi Dobrzec Mały po wschodniej stronie ul. Stanczukowskiego na odcinku od ul. Dobrzeckiej do ul. Korczak (obecny park nad Krępicą) (K7);
- d) obszar doliny rzeki Prosny po wschodniej stronie ul. Rzymskiej na odcinku od granicy miasta do ul. Termopilskiej (K8).

„Studium...” wyznacza strefę ochrony ekspozycji i krajobrazu kulturowego, w tym doliny Prosny (K+E) obejmującą: cały obszar pomiędzy ulicą Częstochowską a doliną Prosny, wschodnią sylwetę miasta, dolinę rzeczną i skarpy, obszar doliny Prosny w obrębie dawnego przedmieścia Tynieckiego na osi ulicy Warszawskiej, pomiędzy ul. Warszawską, a al. Walecznych oraz w obrębie dawnej miejscowości Tyniec po zachodniej stronie ul. Łódzkiej na odcinku od ul. Rajkowskiej do ul. Żwirki i Wigury, d. Glinki z rozstajem drożnym, dawny folwark i zespół więzienny, a także tereny parkowo – sportowe u ujścia Śwędni.

W granicach strefy ochrony krajobrazu „Studium...” wskazuje, że należy prowadzić działania zmierzające do kształtowania uporządkowanych przestrzennie i reprezentacyjnych wjazdów do miasta. Należy dążyć do utrzymania układów komunikacyjnych i otwartego charakteru dolin potoków leżących w osiach Dobrzeca i Piwonic. W celu ochrony dziedzictwa kulturowego studium ustala zasadę, cyt; „w strefie ochrony ekspozycji krajobrazowej ustala się ochronę dominant architektonicznych i krajobrazowych, punktów, ciągów i dróg widokowych oraz ekspozycję wartościowych obiektów i zespołów zabudowy”.

Opracowywane i uchwalone w 2021 - 2022 roku plany miejscowe tj.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla strefy usługowej - Wrocławska,
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Długiej i Szerokiej,
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Majkowska - Aleja Wojska Polskiego,
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Kaliskiej Strefy Inwestycyjnej - ulica Rozwojowa, po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,

nie posiadają ustaleń dotyczących ochrony widokowo-krajobrazowej oraz panoram i przedpoli widokowych zabytkowych obszarów i obiektów, z uwagi na ich niewystępowanie na terenie ww. planów.

Projekty decyzji o warunkach zabudowy oraz projekty decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, obejmujące inwestycje na terenach objętych ochroną widokowo-krajobrazową oraz panoram i przedpoli widokowych zabytkowych obszarów i obiektów, podlegały uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Zgodnie z wytycznymi Konserwatora w ww. decyzjach zastosowano zapisy: cyt. „na prowadzenie robót budowlanych, na obszarze historycznego układu urbanistycznego oraz innych działań wg szerokiego katalogu określonego w art. 36 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2020 r. poz. 282 z późn. zm.) wymagane jest uzyskanie pozwolenia WWKZ”.

Projekty decyzji o warunkach zabudowy oraz projekty decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, obejmujące inwestycje na terenach objętych ochroną widokowo-krajobrazową oraz panoram i przedpoli widokowych zabytkowych obszarów i obiektów, podlegały uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Zgodnie z wytycznymi Konserwatora w ww. decyzjach zastosowano zapisy: cyt. „na prowadzenie robót budowlanych, na obszarze historycznego układu urbanistycznego oraz innych działań wg szerokiego katalogu określonego w art. 36 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wymagane jest uzyskanie pozwolenia WWKZ”.

Zadanie 4. Egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną, określonych

w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie obowiązującej linii zabudowy, wysokości zabudowy jej charakteru i funkcji).

WBUA

Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury egzekwuje zapisy dotyczące działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną, określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i w decyzjach o warunkach zabudowy (głównie w zakresie obowiązującej linii zabudowy, wysokości zabudowy jej charakteru i funkcji) w postępowaniach administracyjnych dotyczących pozwoleń na budowę lub zgłoszeń budów i robót budowlanych.

W Wydziale Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w 2021 roku wydano – w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza 772 decyzje o pozwoleniu na budowę oraz przyjęto 344 zgłoszenia budów i robót budowlanych.

W 2022 roku wydano 604 decyzje o pozwoleniu na budowę oraz przyjęto 319 zgłoszeń budów i robót budowlanych.

Zadanie 5. Procedowanie projektu uchwały o zasadach i warunkach sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń mającej na celu ochronę krajobrazu w mieście, w tym głównie na terenach objętych ochroną konserwatorską.

WBUA

W wyniku realizacji uchwały Rady Miejskiej Kalisza Nr XXIX/351/2016 z dnia 27 października 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu uchwały o zasadach i warunkach sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, w 2021 roku podjęto dalsze działania zmierzające do przyjęcia uchwały zawierającej ustalenia o ww. zasadach i warunkach.

Na początku roku trwały prace nad rozpatrzeniem uwag i sporządzeniem listy uwag nieuwzględnionych, a złożonych w wyniku wyłożenia do publicznego wglądu projektu uchwały. Wyłożenie odbyło się w dniach od 30.11. do 31.12.2020 roku.

Uwagi można było składać w trakcie wyłożenia oraz 14 dni po wyłożeniu. Od 23 marca do 9 kwietnia 2021 roku odbyły się poza proceduralne spotkania informacyjne z mieszkańcami miasta oraz osobami zainteresowanymi tematem zapisów projektu uchwały krajobrazowej. Informacje o możliwości umówienia się na spotkanie informacyjne zamieszczone były na stronach bip.kalisz.pl oraz kalisz.pl.

Ze względu na wprowadzenie zmian w projekcie, w wyniku rozstrzygnięcia uwag, zgodnie z procedurą tworzenia uchwały krajobrazowej określonej w art.

37b ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.) projekt został ponownie przekazany do opiniowania i uzgadniania z wymienionymi w procedurze organami.

Po uzyskaniu pozytywnych opinii i uzgodnień projekt uchwały został ponownie wyłożony do publicznego wglądu w dniach od 11.10.2021 roku do 10.11.2021 roku.

Na co najmniej 7 dni przed wyłożeniem pojawiło się obwieszczenie na stronach internetowych miasta (www.bip.kalisz.pl, www.kalisz.pl w zakładkach Uchwała Krajobrazowa), w lokalnej prasie oraz na słupach ogłoszeniowych. Informacja o wyłożeniu została wysłana do Rad Osiedli i Sołectw. W trakcie wyłożenia oraz 14 dni po wyłożeniu każdy zainteresowany miał prawo zgłosić uwagi do projektu.

Przygotowano dokumentację rozpatrzenia uwag i sporządzono listę uwag nieuwzględnionych, złożonych w wyniku wyłożenia do publicznego wglądu projektu uchwały. Powstała broszura informacyjna o zapisach uchwały skierowana do mieszkańców miasta, którą umieszczono na bip.kalisz.pl oraz umieszczono link do materiałów na kalisz.pl.

Projekt uchwały został skierowany pod obrady Rady Miasta Kalisza na sesji 28 grudnia 2021 roku. Podczas prac Komisji Rady Miasta Kalisza projekt został zdjęty z obrad.

Rada Miasta Kalisza podjęła w dniu 26 maja 2022 roku uchwałę Nr LIII/745/2022 w sprawie ustalenia „Zasad i warunków sytuowania na terenie miasta Kalisza obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane”. Uchwała jest aktem prawa miejscowego.

Celem uchwały jest:

- 1) podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez wsparcie działań mających na celu poprawę ładu przestrzennego i harmonii przestrzeni publicznych,
- 2) realizacja oczekiwania społecznego, wyrażonego w konsultacjach społecznych prowadzonych we wrześniu 2017 roku oraz w marcu 2020 roku,
- 3) podniesienie prestiżu Miasta poprzez dbałość o dziedzictwo kulturowe i związany z nim wizerunek „miasta o najstarszej metryce pisanej w Polsce”,
- 4) wprowadzenie zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane dla obszaru całego miasta Kalisza, z wyłączeniem terenów zamkniętych ustalonych przez inne organy niż ministra właściwego do spraw transportu,
- 5) ochrona ładu przestrzennego i jego prawidłowego kształtowania w zabytkowej przestrzeni Miasta,
- 6) ochrona krajobrazu kulturowego, cennych historycznie i kulturowo walorów widokowych Miasta,
- 7) poprawa estetyki, wprowadzenie dobrych praktyk i opanowania chaosu reklamowego na terenie Miasta.

Zadanie 6. Opracowanie i uchwalenie Miejscowego Planu Rewitalizacji

Podgórze-Jabłkowskiego.

WSR-BR, WBUA

Procedurę planistyczną zmierzającą do uchwalenia Miejscowego planu rewitalizacji „Jabłkowskiego – Podgórze” prowadziło Biuro Rewitalizacji WRM przy współpracy z Wydziałem Budownictwa, Urbanistyki i Architektury.

Miejscowy plan rewitalizacji „Jabłkowskiego – Podgórze” w Kaliszu przyjęty został uchwałą Nr XLVI/636/2021 Rady Miasta Kalisza z dnia 25 listopada 2021 roku. Po 30 dniach od ogłoszenia ww. planu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego (tj. od dnia 2 grudnia 2021 roku) wszedł on w życie.

Kierunek 3. Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego miasta.

Zadanie 1. Uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków o obiekty przewidziane do ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a także aktualizowanie ich o dane uzyskane w wyniku przeprowadzonych prac naukowo-badawczych.

WKST

Na wniosek Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Kaliszu, Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki zlecił opracowanie Karty adresowej gminnej ewidencji zabytków cmentarza żydowskiego tzw. starego położonego przy ul. Nowy Świat, Handlowej i Skalmierzyckiej w jego granicach historycznych wg stanu na 1 września 1939 roku.

Zadanie 2. Składanie wniosków do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów, układów urbanistycznych, ruralistycznych i obiektów zabytkowych stanowiących własność Miasta Kalisza w celu zapewnienia tym obszarom i obiektom ochrony prawnej.

WKST

W okresie sprawozdawczym nie były składane wnioski Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów, układów urbanistycznych, ruralistycznych i obiektów zabytkowych stanowiących własność Miasta Kalisza w celu zapewnienia tym obszarom i obiektom ochrony prawnej.

Zadanie 3. Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami i organizacjami w celu utworzenia wykazu niematerialnego dziedzictwa miasta Kalisza.

WKST

W okresie sprawozdawczym nie przystąpiono do realizacji zadania. Jego rozpoczęcie planowane jest w kolejnym okresie sprawozdawczym.

Zadanie 4. Współdziałanie z instytucjami naukowo-badawczymi i uczelniami wyższymi w celu ochrony, zachowania i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie archeologicznym Kalisza i regionu.

WKST

Pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu prof. dr hab. Bogumiły Kaniewskiej oraz Prezydenta Miasta Kalisza Krystiana Kinastowskiego w dniach 9-10 czerwca 2022 roku na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym w Kaliszu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, odbyła się konferencja naukowa „Archeologia Calisiensis – z dziejów Wielkopolski Południowo - Wschodniej”.

Celem sympozjum było podsumowanie stanu i potrzeb badań nad pradziejami, wczesnym średniowieczem, jak i późniejszymi okresami rozwoju regionu kaliskiego.

Podczas konferencji odbyła się promocja monografii „Atlas historyczny Miasta Kalisza” pod redakcją prof. Urszuli Sowiny. Publikacja obejmuje zbiór artykułów, dotyczących dziejów Kalisza od XIII do XX w. oraz najstarsze mapy miasta.

Organizatorami wydarzenia byli: Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Archeologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Stacja Archeologiczna w Kaliszu, Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego, Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Kaliszu, Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Kaliszu, Fundacja Ochrony Zabytków w Poznaniu, Urząd Miasta Kalisza. Konferencja odbyła się pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu prof. dr hab. Bogumiły Kaniewskiej oraz Prezydenta Miasta Kalisza Krystiana Kinastowskiego.

Priorytet III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służące budowaniu tożsamości.

Kierunek 1. Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych, związane

z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym.

Zadanie 1. Prowadzenie pod nadzorem archeologicznym zadań inwestycyjnych Miasta Kalisza.

WRM

W latach 2021-2022 WRM prowadził niżej wymienione zadania inwestycyjne pod nadzorem archeologicznym.

1) Usługa w zakresie kierownika badań archeologicznych, w tym o charakterze dokumentacyjno-zabezpieczającym nad realizacją robót budowlanych pn. „Zagospodarowanie Cmentarza Komunalnego”

Kwota brutto: 70.110,00 zł

Środki własne – budżet Miasta Kalisza.

2) Usługa w zakresie pełnienia funkcji kierownika badań archeologicznych wraz z wykonaniem badań archeologicznych, w tym o charakterze dokumentacyjno-zabezpieczającym nad realizacją zadania pn. „Budowa budynku Centrum opiekuńczo-mieszkalnego w Kaliszu przy ul. Żwirki i Wigury 10”

Kwota brutto: 4.000,00 zł, w tym kwota netto: 4.000,00 zł (Wykonawca nie był płatnikiem podatku VAT).

Środki własne – budżet Miasta Kalisza.

3) Pełnienie funkcji kierownika badań archeologicznych wraz z wykonaniem badań archeologicznych, w tym o charakterze dokumentacyjno-zabezpieczającym nad realizacją zadania pn. „Wymiana nawierzchni placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 15 w Kaliszu”.

Kwota brutto: 3.690,00 zł, (wykonawca nie był płatnikiem podatku VAT).

Środki własne – budżet Miasta Kalisza.

4) Pełnienie nadzoru archeologicznego przy realizacji zadania pn. „Noce i Dnie – rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego w Kaliszu – Etap I”

Kwota brutto: 30.540,00 zł,

Środki własne – budżet Miasta Kalisza.

5) Pełnienie funkcji kierownika badań archeologicznych wraz z wykonaniem badań archeologicznych, w tym o charakterze dokumentacyjno-zabezpieczającym nad realizacją zadania pn. „Przebudowa Głównego Rynku wraz z ulicą Kanoniczną w ramach zadania Rewitalizacja centrum miasta Kalisza – poprawa stanu układu komunikacyjnego”

Kwota brutto: 129.000,00 zł, w tym kwota 35.000,00 na rok 2023, (wykonawca nie był płatnikiem podatku VAT).

Środki własne – budżet Miasta Kalisza.

Zadanie 2. Prowadzenie pod nadzorem archeologicznym zadań inwestycyjnych Miasta Kalisza w drogownictwie.

ZDM

W 2021 roku Zarząd Dróg Miejskich nie poniósł żadnych wydatków związanych z nadzorem archeologicznym.

W roku 2022 zrealizował dwie inwestycje prowadzone pod nadzorem archeologicznym:

- 1) „Rozbudowa ul. Śródmiejskiej w Kaliszu na odcinku od Rogatki do Mostu Kamienego”.

Powyższe zadanie zostało zakończone pod względem rzeczowym w I kwartale 2022 roku oraz pod względem finansowym w II kwartale 2022 roku.

Na nadzór archeologiczny poniesiono wydatki w wysokości 7.000,00 zł.

- 2) „Rozbudowa ulic w ciągu drogi wojewódzkiej nr 450 na odcinku od „Rogatki” do granicy miasta Kalisz – etap I”.

Powyższe zadanie zostało zakończone pod względem rzeczowym w IV kwartale 2022r. Zakończenie pod względem finansowym planowane jest w I połowie 2023 roku. Pełnienie nadzoru archeologicznego stanowiło jedno z zadań Inżyniera Kontraktu w ramach zawartej kompleksowej umowy na pełnienie nadzoru inwestorskiego. W związku z powyższym brak jest możliwości określenia wydatków dotyczących prowadzonego nadzoru archeologicznego.

Zadanie 3. Opracowywanie opinii, ekspertyz, kwerend i innych opracowań historycznych oraz architektoniczno-urbanistycznych na potrzeby procesu rewitalizacji.

WSR-BR

W okresie sprawozdawczym nie podejmowano działań w ramach tego zadania.

Zadanie 4. Opracowanie dokumentacji technicznej dotyczącej stanu zachowania i sposobu zabezpieczenia nowożytnego ujęcia wody – rząpi.

WRM, WKST

W 2021 roku mgr inż. Romuald Zaręba opracował projekt koncepcyjny „Zabezpieczenie rząpi na rynku w Kaliszu” tj. dokumentację techniczną sposobu zabezpieczenia nowożytnego ujęcia wody. Przedmiotowa dokumentacja stanowiła uzupełnienie i nierozszerzenie „Ekspertyzy technicznej dotyczącej stanu zachowania obiektu wraz z projektem konserwatorskim dotyczącym sposobu zabezpieczania” sporządzonej przez Firmę PETRUS Piotra Mikołajczaka. Zaproponowane rozwiązanie techniczne pozwoli zabezpieczyć ten zabytek, a następnie jego zasypanie.

Koszt opracowania dokumentacji technicznej: 2.000,00 zł.

Dokumentacja projektowa została pozytywnie zaopiniowana przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Kaliszu. Na jej podstawie wykonane zostanie zabezpieczenie reliktu archeologicznego nowożytnego ujęcia wody tzw. rząpi, poprzez zastosowanie sypkiej warstwy osłonowej na podstawie sporządzonej dokumentacji.

Zadanie 5. Poddanie pracom konserwatorskim warstw ziemnych wraz z fundamentem i murem ceglanym nowożytnego ujęcia wody – rzapi.

WRM

Prace zostaną wykonane podczas, trwającej od 2022 roku przebudowy nawierzchni Głównego Rynku, co nastąpi przypuszczalnie w I kwartale 2023 roku.

Kierunek 2. Zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym Kalisza.

Zadanie 1. Zamieszczenie na stronie internetowej www.kalisz.pl Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Kalisza lata 2021-2024.

WKST

Uchwała Nr LI/700/2022 Rady Miasta Kalisza z dnia 31 marca 2022 roku ws. przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza lata 2021-2024 została zamieszczona na stronie www.bip.kalisz.pl w dniu 06.04.2022 roku.

Zadanie 2. Udostępnianie i bieżąca aktualizacja wykazu obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza na stronie www.bip.kalisz.pl w zakładce Ewidencja zabytków oraz w zakładce Zawiadomienia Prezydenta Miasta Kalisza dot. zmian w ewidencji zabytków.

WKST

Prezydent Miasta Kalisza zarządzeniem dokonuje zmian w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza. Każde zarządzenie jest publikowane na stronie www.bip.kalisz.pl w zakładce ZARZĄDZENIA PREZYDENTA MIASTA KALISZA. Każde zarządzenie posiada załącznik zawierający zaktualizowany, na skutek dokonanej zmiany w gez, wykaz obiektów ujętych w gez.

W celu zapewnienia obywatelom jak najłatwiejszego dostępu aktualnego wykazu zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza, na stronie www.bip.kalisz.pl w zakładce EWIDENCJA ZABYTKÓW po podjęciu przez Prezydenta zarządzenia ws. zmian w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza, zamieszczany jest załącznik do zarządzenia zawierający aktualny wykaz obiektów ujętych w gez.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem zmienionym Rozporządzeniem zmieniającym Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. (Dz.U. z 4.10.2019 r. poz. 1886), prezydent miasta o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków, zawiadamia właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości lub rzeczy ruchomej, która przestała być zabytkiem, na co najmniej 14 dni przed planowanym terminem włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków albo wyłączenia tej karty z gminnej ewidencji zabytków. Zawiadomienie zamieszczane jest także na stronie www.bip.kalisz.pl. Stosowne zawiadomienie – w zakładce ZAWIADOMIENIA PREZYDENTA MIASTA KALISZA DOT. ZMIAN W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW.

Zadanie 3. Udostępnianie i aktualizacja systemu RZIIP AKO (Regionalna Zintegrowana Infrastruktura Informacji Przestrzennej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej) w obszarze tematycznym „Dziedzictwo Kulturowe” obejmującym m.in obiekty i obszary chronione, strefy ochrony stanowisk archeologicznych oraz karty gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza.

<https://www.akoportal.pl>,

https://www.akoportal.pl/Kategorie_Tematyczne-Kultura_sztuka_sport_turystyka?p=2

<https://mapa.akoportal.pl>

**(profil: Kultura/sport/turystyka – kompozycje: Kultura;)
WGK-GIS, WKST**

Zadanie realizowane jest zgodnie z przyjętymi założeniami.

Zadanie 4. Zamieszczanie na stronie www.kalisz.pl, www.it.kalisz.pl na profilach facebookowych Kalisz. Dopisz swoją historię, informacji dot. historii i dziedzictwa kulturowego Kalisza, informacji o aktualnych wydarzeniach kulturalnych związanych z popularyzacją dziedzictwa historyczno-kulturowego miasta.

KPM

Kancelaria Prezydenta Miasta w okresie 2021- 2022 roku poprzez stronę internetową miasta www.kalisz.pl i profil na Facebooku zamieszczała informacje dotyczące historii i dziedzictwa kulturowego Kalisza. Na bieżąco

przekazywaliśmy informacje o odbywających się i planowanych ciekawych spotkaniach i wydarzeniach związanych z dziedzictwem kulturowym i historią miasta.

WKST-IT, KPM

Zadanie 5. Współpraca z lokalnymi mediami w celu prezentacji dziedzictwa kulturowego miasta oraz informowanie o podejmowanych działaniach remontowo-konserwatorskich i rewitalizacyjnych.

KPM

Do zakresu działania Kancelarii Prezydenta Miasta należy upowszechnianie i przekazywanie środkom masowego przekazu informacji. Dlatego też Kancelaria Prezydenta Miasta na bieżąco przesyła kaliskim mediom informacje związane także z dziedzictwem kulturowym celem publikacji, a także informuje o nich podczas konferencji prasowych i briefingów.

Zadanie 6. Przekazywanie do mediów ogólnopolskich materiałów prezentujących dziedzictwo kulturowe miasta oraz działania remontowo-konserwatorskie i rewitalizacyjne.

KPM

Do zakresu działania Kancelarii Prezydenta Miasta należy upowszechnianie i przekazywanie mediom ogólnopolskim informacji związanych z dziedzictwem kulturowym celem publikacji i takie działania były podejmowane na bieżąco.

Zadanie 7. Publikacja na stronach miasta Kalisza www.kalisz.pl oraz www.rewitalizacjakalisz.pl opinii, ekspertyz, kwerend i innych opracowań historycznych oraz architektoniczno-urbanistycznych opracowywanych na potrzeby procesu rewitalizacji.

WSR-BR

W latach 2021-2022 roku nie podejmowano działań w ramach tego zadania.

Zadanie 8. Zamieszczanie na stronie internetowej www.kalisz.pl informacji dotyczących kolejnych edycji Europejskich Dni Dziedzictwa (ogłaszanych corocznie przez Narodowy Instytut Dziedzictwa) oraz miejskiego programu EDD.

WKST

Na podstawie ogłaszanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa – polskiego koordynatora Europejskich Dni Dziedzictwa, haseł obchodów kolejnych edycji EDD, WKST przygotowywał i zamieszczał na stronie www.kalisz.pl, informacje dotyczące organizacji tego projektu w danym roku.

W lutym 2021 roku zamieściliśmy informacje dotyczące 29. Europejskich Dni Dziedzictwa organizowanych pod hasłem „Smaki Dziedzictwa” oraz zasad i sposobu zgłaszania wydarzeń do kalendarza. Zaprośiliśmy też instytucje kultury, stowarzyszenia, fundacje, ale także rzemieślników, przetwórców żywności oraz restauratorów do przygotowania różnych wydarzeń wpisujących w temat EDD oraz współgospodarzenia w tym społeczno-kulturalnym przedsięwzięciu.

Z uwagi na specyficzne uwarunkowania wynikające ze stanu pandemii, przy planowaniu wydarzeń i przedsięwzięć, sprawą podstawową było oczywiście zdrowie i bezpieczeństwo organizatorów i uczestników. Jako Miasto śledziliśmy zalecenia rządu i dostosowywaliśmy do nich bieżąco nasze życie społeczne i plany, organizatorów wydarzeń prosiliśmy o to samo.

W czerwcu ponowiliśmy za pośrednictwem strony internetowej Miasta Kalisza zaproszenie do współtworzenia kaliskiego programu EDD.

Na przełomie sierpnia i września na stronie miasta zamieściliśmy afisz i ulotki z Programem obchodów 29. EDD w naszym mieście, opracowany graficznie przez KPM.

W kwietniu 2022 roku zamieściliśmy informacje o temacie jubileuszowej edycji EDD, który brzmiał „Połączeni dziedzictwem” oraz zasadach i miejsca zgłaszania wydarzeń do kalendarza. Dziedzictwo łączy pokolenia, daje poczucie tożsamości; pozwala, by społeczeństwo integrowało się wokół lokalnych zabytków i dziedzictwa niematerialnego.

Kalisz na przestrzeni dziejów był miejscem, gdzie na skutek uwarunkowań ekonomicznych, politycznych, religijnych czy indywidualnych ludzkich wyborów, budowali swoje życie i miasto, przybysze z różnych zakątków Europy. Dziś również miasto pozostaje otwarte na nowych przybyszów. Materialne dziedzictwo wielokulturowości obecne jest nadal w przestrzeni Kalisza, a czerpanie z tradycji wielokulturowości i wielowyznaniowości stanowi nieodłączny element społeczno-gospodarczego rozwoju, dlatego też w naszym mieście 30. edycja Europejskich Dni Dziedzictwa zaplanowana została pod hasłem „Połączeni dziedzictwem. Bogactwo wielokulturowego Kalisza”. Zachęcaliśmy instytucje kultury, szkoły, organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe do włączenia się w przygotowanie przedsięwzięć i wydarzeń, które złożą się na program jubileuszowych obchodów EDD.

Na przełomie sierpnia i września na stronie miasta zamieściliśmy afisz i ulotki z Programem obchodów 30. EDD w naszym mieście, opracowany graficznie przez KPM.

Kierunek 3. Rozwój edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym Kalisza.

Zadanie 1. Współpraca z instytucjami, placówkami oświatowymi, organizacjami i stowarzyszeniami przygotowującymi wydarzenia w ramach miejskiego programu kolejnych edycji Europejskich Dni Dziedzictwa.

WKST, WE

Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki koordynuje przygotowanie kaliskiego programu obchodów kolejnych edycji Europejskich Dni Dziedzictwa. Jak opisano w realizacji zadania 8 powyżej, za pośrednictwem strony www.kalisz.pl kieruje zaproszenie do współtworzenia programu EDD do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, placówek oświatowych i związków wyznaniowych. Wokół organizacji tego przedsięwzięcia udało się skupić znaczące grono partnerów, co bardzo korzystnie wpływa na różnorodność, bogactwo oraz wysoki poziom poszczególnych wydarzeń.

29. edycja Europejskich Dni Dziedzictwa w 2021 r. odbyła się pod hasłem „Smaki Dziedzictwa”, a kaliski program obchodów powstał we współpracy Urzędu Miasta Kalisza z Miejską Biblioteką Publiczną im. A. Asnyka, Książnicą Pedagogiczną im. A. Parczewskiego, Kaliskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk, Fundacją im. Bolesława Pobożnego, Galerią Sztuki im. Jana Tarasina, OKP „Wieża Ciśnień” im. B. Jareckiego, IT WKST.

Filia nr 4 Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Asnyka zaprosiła 10 września na wernisaż wystawy „Smaki i smaczki dawnego Kalisza”, prezentującej reklamy i ogłoszenia publikowane w kaliskiej prasie oraz szyldy kaliskich firm produkujących żywność.

Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego przygotowała Biesiadę „Zasmakuj w Bibliotece”. W programie wydarzenia znalazł się pokaz tańców, wspólne śpiewanie i czytanie, poznawanie zdrowotnych właściwości potraw i zapomnianych przepisów kulinarnych.

W kaliski program EDD wpisały się także II Dni Księstwa Kaliskiego. Ogólnopolski Festiwal Plenerowych Widowisk Historycznych (11-12 września). Ich organizator, Fundacja im. Bolesława Pobożnego, przeniosła kaliszan i przybyłych gości do czasów panowania księcia Bolesława Pobożnego i jego małżonki bł. księżnej Jolenty.

Mieszkańcy podziwiali uroczysty przemarsz książęcej pary z towarzyszącym jej orszakiem rycerskim z placu Jana Pawła II przy I LO im. A. Asnyka do ul. św. Stanisława, w otoczenie zespołu kościelno-klasztornego Franciszkanów. Widzowie obejrzel inscenizację aktu lokacji miasta oraz turniej rycerski. Ten ostatni wywołał wiele emocji wśród najmłodszych uczestników.

Kolejnym punktem programu był piknik średniowieczny. Organizatorzy zadbali o bogaty program artystyczny i inne atrakcje. Publiczność oklaskiwała występy chóru Szkoły Podstawowej nr 12 im. księcia Bolesława Pobożnego i zespoły

muzyki dawnej, walki rycerskie, przedstawienie edukacyjno-teatralne pt. „Legenda o Piaście i Popielu”. Prawdziwe uznanie zyskał pokaz tańca średniowiecznego oraz żonglerki flagami. Wydarzeniu towarzyszyły warsztaty pieczenia podpłomyków, haftu, gier, kramy z rycerskimi akcesoriami, miodami i innymi produktami pszczelarskimi, swoje wyroby prezentowali również rzemieślnicy.

Na zakończenie pikniku, podczas wieczornego koncertu w kościele pw. św. Stanisława publiczność, za sprawą mistrzowskiego śpiewu w wykonaniu zespołu muzycznego Jerycho, miała okazję przenieść się do niezwykłego świata średniowiecznej polifonii.

Także w sobotę 11. września kaliszanie i goście z naszego miasta partnerskiego Hamm mieli okazję poznać „Smaki Dziedzictwa” na Urodzinach Tarasina w Galerii Sztuki noszącej imię Jana Tarasina. Z okazji 95. urodzin Artysty Galeria zaprezentowała różne smaki sztuki, muzyki oraz przysmaki wypiekane przez kaliskich cukierników, nie zabrakło też tortu urodzinowego w kolorach EDD z „reprodukcją” jednego z dzieł Mistrza.

W pięknych wnętrzach Akceleratora Kultury, 16 września odbyła się promocja książki „Fibigerowie: rodzina kaliskich fortepianmistrzów”, autorstwa Marii Kaczmarkiewicz, dr. nauk humanistycznych w zakresie teorii muzyki, wieloletniej wykładowczyni w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach (obecnie Uniwersytet Jana Kochanowskiego).

Publikację w ramach obchodów Roku Rodziny Fibigerów wydało Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk przy finansowym wsparciu Miasta. Jest to 19. tomik serii „Kaliszanie”.

Spotkanie poprowadził prezes Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk prof. Krzysztof Walczak, a wśród licznie przybyłych gości były córki Gustawa Arnolda III Fibigera oraz inni przedstawiciele rodziny Fibigerów związani emocjonalnie z Kaliszem.

29. edycję EDD zakończyło 18. września rodzinne spotkanie przy baszcie „Dorotce”. Kaliskie Centrum Baśni i Legend oraz Lokacji Miasta zainaugurowało tym wydarzeniem cykl spotkań poświęconych symbolom kaliskich legend. Rozpoczęto od legendy „Ręce Anny” wraz z jej symbolem – dzwonkami.

Każdy kto przyszedł z dzwonkiem, mógł zwiedzać ekspozycję w baszcie bezpłatnie.

Na uczestników wydarzenia czekała gra historyczna, pokazy rycerskie, warsztaty szermierki, pokazy tańców średniowiecznych. Przybył również sokolnik, który odkrył tajniki pracy z ptakami drapieżnymi. Odbyło się również z pasowanie na rycerza. Nie zabrakło poczęstunku o rodowodzie sięgającym średniowiecza.

Najmłodsi mogli uczestniczyć także w warsztatach plastycznych, których tematem były oczywiście dzwonki i dzwoneczki.

W dzwonnicy przy Sanktuarium Świętego Józefa Informacja Turystyczna przygotowała wystawę dzwonków i dzwoneczków, wypożyczonych ze zbiorów kolekcjonerów i mieszkańców naszego miasta.

Punktem kulminacyjnym całego przedsięwzięcia była próba pobicia rekordu w wielkim koncercie na 500 dzwonków. Delikatne brzmienie i melodia rozniosły

się na wszystkie strony miasta za sprawą dzwonków, które przynieśli z sobą uczestnicy. I w ten sposób rekord Kalisza został...„oddzwoniony”!

30. Europejskim Dniom Dziedzictwa przyświecało hasło „Połączeni dziedzictwem”. W Kaliszu rozwinęliśmy tę myśl i jubileuszowe Europejskie Dni Dziedzictwa obchodziliśmy pod hasłem: „Połączeni dziedzictwem. Bogactwo wielokulturowego Kalisza”.

Program obchodów powstał we współpracy Urzędu Miasta z Fundacją Znowu Razem, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie, Parafią Ewangelicko-Augsburską w Kaliszu, Parafią Katedralną pw. św. Mikołaja, duszpasterzem grekokatolickim Ukraińców w Kaliszu, Miejską Biblioteką Publiczną im. A. Asnyka, Biblioteką Publiczną Książnicą Pedagogiczną im.

A. Parczewskiego w Kaliszu, Polskim Towarzystwem Historycznym Oddział w Kaliszu, Fundacją im. Bolesława Pobożnego, Galerią Sztuki im. Jana Tarasina, OKP „Wieża Ciśnień” im. B. Jareckiego wraz z Akceleratorem Kultury, III LO. im. M. Kopernika, Szkołą Podstawową nr 3, Szkołą Podstawową nr 10 i Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej. Dzięki zaangażowaniu tak wielu podmiotów – w tym miejskich instytucji kultury, fundacji i stowarzyszeń, jak na jubileusz przystało, kaliskie obchody były wyjątkowo różnorodne i ciekawe.

Jubileuszowe obchody 9 września zainaugurował niezwykle koncert symfoniczny pt. Połączeni muzycznym dziedzictwem w wykonaniu Orkiestry Symfonicznej Filharmonii kaliskiej pod dyktando Rubena Silvy.

W sobotę, 10 września 2022 roku wnętrza Akceleratora Kultury przy ul. Nowy Świat 2 stały się miejscem wielokulturowej biesiady. Jej uczestnicy przy wspólnym stole mieli okazję poznać niektóre tradycje kulinarne kaliskich mniejszości narodowych oraz skosztować potraw kuchni żydowskiej, niemieckiej oraz ukraińskiej. Nie zabrakło chałki, macy, śledzi, niemieckiej sałatki ziemniaczanej i pierogów ukraińskich. Były też wspólne tańce ludowe i piosenki, a wielkim zainteresowaniem młodych uczestników cieszyły dawne gry i zabawy m.in. żydowski dreidel, ukraińskie bierki.

Spotkanie poświęcone dziedzictwu historyczno-kulturowemu protestantyzmu w Kaliszu i regionie, odbyło się w niedzielę 11. września, w pomieszczeniach Calisii One. Gospodarzem wieczoru był proboszcz Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Kaliszu ksiądz Michał Kúhn. Kaliski kontekst historyczny protestantyzmu przedstawił prof. Akademii Kaliskiej dr hab. Krzysztof Walczak. Z kolei Mariusz Chojnacki wójt Cekowa, zaprezentował historię osadnictwa olenderskiego na terenie tej gminy.

Parafia Ewangelicko-Augsburska w Kaliszu wraz z Fundacją Znowu Razem przygotowała na 12. września wyjątkowy koncert muzyki klasycznej solistów zespołu Accademia dell’Arcadia - Moniki Woźniak (klawesyn) i Michała Grześkowiaka (skrzypce barokowe). W programie znalazły się utwory takich kompozytorów jak A. Vivaldi, J.F. Haendel i M. Prochaska (Pije Kuba albo Krótka Historia Muzyki cz. I do końca XVIII wieku). Klawesynistka Monika Woźniak jest kaliszanką, odnoszącą sukcesy w prestiżowych konkursach w kraju i poza jego granicami, stypendystką Marszałka Województwa Wielkopolskiego oraz

laureatką Nagrody Prezydenta Miasta Kalisza (w dziedzinie: muzyka) w sezonie kulturalnym 2022/2023.

W obchody 30. Europejskich Dni Dziedzictwa w Kaliszu wpisało się także wydarzenie pt. „Dziedzictwo Wiłkomirskich”, zorganizowane 13. września przez Bibliotekę Publiczną Książnicę Pedagogiczną im. A. Parczewskiego w Kaliszu, pod honorowym patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego, Marka Woźniaka.

W Książnicy Pedagogicznej pojawili się wyjątkowi goście. Remigiusz Grzela, dziennikarz i dramaturg, przybliżył sylwetkę Wandy Wiłkomirskiej. Z kolei przyrodni brat wybitnej skrzypaczki, Kazimierz - wiolonczelista, kompozytor, dyrygent i pedagog, pojawił się we wspomnieniach wnuczki Marty Ługowskiej oraz ucznia mistrza, ks. Andrzeja Gładysza.

Spotkanie uświetnił wernisaż wystawy zatytułowanej „Dziedzictwo Wiłkomirskich. Pamiątki - Fotografie - Wspomnienia” oraz koncert w wykonaniu pedagogów i uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Henryka Melcera w Kaliszu. W wydarzeniu uczestniczyli uczniowie Szkoły Podstawowej nr 16.

Także od 13 września w Centrum Rysunku i Grafiki im. Tadeusza Kulisiewicza przy ulicy Kolegialnej - Oddziale Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej, na Wystawie jednego dzieła, można było oglądać „Pierwsze mendlle” obraz Michała Dobriaka, kaliskiego artysty malarza.

Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Kaliszu we współpracy z III LO im. M. Kopernika przygotowało grę uliczną „Kalisz na szlakach”, adresowaną do uczniów kaliskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Biblioteka Główna Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Asnyka zaprosiła na wykład nt. „Mieszczańskie historie” Monik Sobczak-Waliś - bibliotekarki, regionalistki, historyczki i pomysłodawczyni Społecznego Archiwum Kaliszan.

Prelekcję poprzedziło otwarcie plenerowej wystawy pt. „Rodzina z Kalisza”, nawiązującej do tegorocznego hasła EDD „Połączeni dziedzictwem. Bogactwo wielokulturowego Kalisza”. Z fotografii przechowywanych dotąd wyłącznie w rodzinnych albumach, kuratorka ekspozycji przygotowała fotograficzną opowieść o rodzinach wywodzących się z różnych narodowości i wyznań, które połączyła wspólna historia wpisana w dzieje miasta.

Dwa dni, 16 i 17 września, przeznaczone zostały na wydarzenia i warsztaty poświęcone dziedzictwu społeczności żydowskiej oraz dniu dzisiejszemu Żydów w Polsce.

W piątek, 16 września, w Szkole Podstawowej nr 3 im. J. Słowackiego, przy Ciasnej 16, edukatorki Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie poprowadziły dla uczniów warsztaty pod tytułem „Muzeum w pudełku”.

Tego samego dnia, Fundacja Znowu Razem zaprosiła do swojej siedziby przy ul. Towarowej 1 na wieczór szabatowy. W spotkaniu poświęconemu dziedzictwu historyczno-kulturowemu społeczności żydowskiej i jej teraźniejszości, wzięli udział m.in. przedstawiciele Gminy Wyznaniowej Żydowskiej i pierwsza polska rabinka Małgorzata Kordowicz oraz liczne grono kaliszan.

Była to dobra okazja do tego, aby dowiedzieć się czym dla rodzin żydowskich jest szabat, jakie towarzyszą mu rytuały. Przy wspólnym stole i tradycyjnych potrawach kuchni żydowskiej, toczyły się rozmowy i opowieści o historii kaliskiej społeczności żydowskiej, a także o tym jak to jest być Żydem we współczesnej Polsce.

Żydowskie życie było także tematem sobotnich (17 września) warsztatów dla dorosłych, prowadzonych przez edukatorki POLIN, które odbyły się w siedzibie Fundacji Znowu Razem, przy Towarowej 1. W pierwszej części zajęć uczestnicy rozmawiali o tożsamości i tolerancji na kanwie fragmentów dokumentalnego filmu M. Grynberga „Dowód tożsamości”, w drugiej zaś pod kierunkiem rabinki Małgorzaty Kordowicz poznawali tańce żydowskie.

Warsztaty prowadzone przez edukatorki Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w dniach 16 -17 września finansowane były przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszu EOG oraz przez budżet krajowy. Także w ramach 30. EDD, 17 września, świętowaliśmy 45. Urodziny Galerii Sztuki im. Jana Tarasina oraz 96. urodziny jej patrona.

III Dni Księstwa Kaliskiego, zorganizowane w weekend 17 i 18 września przez Fundację Bolesława Pobożnego, rozpoczął uroczysty przemarsz orszaku książęcego Bolesława Pobożnego i księżnej Jolenty ulicą Zamkową w kierunku parku miejskiego i Baszty Dorotki – obecnie Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta. W parkowej scenerii odbyła się rekonstrukcja historyczna aktu lokacji miasta Kalisza przez księcia Bolesława oraz nadania społeczności żydowskiej Statutu Kaliskiego. Wydarzenie było współorganizowane także przez Szkołę Podstawową nr 12, której patronuje książę Bolesław Pobożny.

W niedzielę 18. września miały miejsce wydarzenia poświęcone dziejom społeczności ukraińskiej w Kaliszu oraz realiom życia ukraińskich uchodźców wojennych. Na początek o godzinie 14.00 w Katedrze Kaliskiej, ksiądz Roman Voznyak – duszpasterz greckokatolicki Ukraińców w Kaliszu i regionie wraz z wikariuszem parafii katedralnej Piotrem Nowackim, odprawił mszę świętą św. Jana Chryzostoma w rycie bizantyjskim, w języku polskim i ukraińskim. Była to msza dziękczynna za pomoc, jakiej naród polski udziela narodowi ukraińskiemu w walce z rosyjskim agresorem.

Popołudniowe polsko-ukraińskie spotkanie w Akceleratorze Kultury, było doskonałą okazją do poznania historii i dziedzictwa ukraińskiego w Kaliszu, a także obecnych realiów życia uchodźców z Ukrainy. Nie zabrakło wprowadzenia na temat historii internowanych w Szczypiornie żołnierzy Semena Petlury i społeczności ukraińskiej w Kaliszu.

Organizator tego wydarzenia, ksiądz Roman Voznyak, przedstawił współczesne realia życia Ukraińców w naszym mieście i regionie. Przekazał też podziękowania za życzliwość i okazaną pomoc, z jaką spotyka się ze strony Miasta oraz różnych instytucji, stowarzyszeń, fundacji i osób fizycznych. Wszyscy, którzy zasiedli przy wspólnym stole, kosztowali znakomitych

tradycyjnych potraw przygotowanych przez Ukrainki – barszczu i pierogów. Spotkanie uświetnił koncert ukraińskiego zespołu Misericordia.

Ponadto obchodom towarzyszył XVII Rajd Pieszy „Śladami Przodków” organizowany przez PTTK Oddział w Kaliszu, w którym udział wzięli m.in. uczniowie szkół podstawowych nr 7, nr 9, nr 11.

Ponadto 17. września 2022 roku, w hali sportowej Szkoły Podstawowej nr 10 zaaranżowanej na kawiarenkę „Pod Pegazem” odbyła się czwarta edycja Nocy Kultury „Kaliszanie piszący pod wrześniowym niebem Zagorzynka” zatytułowana „Lecieć bym chciała...”. Wydarzenie towarzyszyło Europejskim Dniom Dziedzictwa.

W Roku Marii Konopnickiej scenę opanowały kobiety. Jako pierwsza wystąpiła Aneta Kolańczyk, opowiadając o swoich zmaganiach z Marią podczas pisania książki o Konopnickiej, a następnie wiersze poetki nastrojowo interpretowała Elżbieta Sałata.

Izabela Fietkiewicz-Paszek zaprezentowała wybór swoich sonetów o kaliszianach piszących, a Patrycja Kliber oczarowała premierowym wykonaniem pieśni do poezji Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Zuzanny Ginczanki i Moniki Maśnik-Mazowieckiej z muzyką i akompaniamentem Fryderyka Stankiewicza.

Po raz pierwszy zabrzmiały ze sceny wiersze Haliny Rokoszewskiej, poetki zmagającej się od dzieciństwa z chorobą polio, które znakomicie interpretowała Maria Bednarczyk-Antczak. Dopełnieniem słowa i pieśni był obraz, czyli autorska wystawa „Opowieści kobiecie” Agnieszki Zaśko oraz wystawa Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka – „Mariaże Marii”. Prowadzeniem spotkania zajęły się Monika Sobczak-Waliś i Anna Górską-Matyjasz, a nad całością czuwali: Andrzej Zmyślony i Beata Prus. Wydarzenie, którego organizatorami byli nasza szkoła i Stowarzyszenie im. Haliny Sutarzewicz powstało przy współpracy Urzędu Miasta, Miejskiej Biblioteki Publicznej, Stowarzyszenia Promocji Sztuki „Łyżka Mleka”, Stowarzyszenia Inicjatyw Edukacyjno-Artystycznych „TeKa”, Biura Projektowego Jacka Jankowskiego oraz Studia Dekoracji Światłem. O słodki poczęstunek zadbali Państwo Marzanna i Krzysztof Giedowie, obsługą nagłośnienia zajęli się absolwenci szkoły – Janek Wasilkowski i Wiktor Krawczyński, a elementy dekoracyjne wykonała Ewa Ratajczyk.

W spotkaniu uczestniczyli mieszkańcy osiedla Zagorzynek, przedstawiciele władz miasta oraz instytucji kulturalno-oświatowych, w tym Delegatury w Kaliszu Kuratorium Oświaty w Poznaniu, nauczyciele i pracownicy szkoły, a także dzieci i młodzież.

Zadanie 2. Wspieranie publikacji wydawnictw naukowych, popularno-naukowych i popularnych poświęconych materialnemu i niematerialnemu dziedzictwu Kalisza.

WKST

W ramach konkursów na realizację zadań publicznych (patrz zadanie nr 3 poniżej), na podstawie wniosków wyłonionych konkursach Miasto Kalisz wspierało w latach 2021-2022 publikacje wydawnictw naukowych, popularno-naukowych i popularnych poświęconych materialnemu i niematerialnemu dziedzictwu Kalisza, wsparcie otrzymały stowarzyszenia.

2021 rok

1. Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk na:
  - wydanie książki pt. Melania Parczewska w serii „Kaliszanie”- dofinansowanie w wysokości 2.000,00 zł;
  - wydanie książki pt. Alfons Parczewski w serii „Kaliszanie”- dofinansowanie w wysokości 3.500,00 zł;
2. Kaliskie Towarzystwo Genealogiczne na wydanie Zeszytów Kaliskiego Towarzystwa Genealogicznego, T. X - dofinansowanie w wysokości 3.000,00 zł
3. Polskie Towarzystwo Historyczne na wydanie Rocznika Kaliskiego T.XLVII - dofinansowanie w wysokości 14.000,00 zł.

2022 rok

1. Polskie Towarzystwo Historyczne na wydanie Rocznika Kaliskiego T.XLVIII - dofinansowanie w wysokości 10.000,00 zł;
2. Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk na wydanie książki Sławomira Przygodzkiego, Elity gospodarcze Kalisza. Proces formowania się burżuazji w latach 1815-1867 - dofinansowanie w wysokości 2.000,00 zł.

Zadanie 3. Ogłaszanie otwartych konkursów Prezydenta Miasta Kalisza na realizację zadań publicznych związanych z popularyzacją i upowszechnianiem wiedzy o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza.

WKST

W latach 2021-2022 Prezydent Miasta Kalisza ogłaszał otwarte konkursy na realizację zadań publicznych - wspieranie rozwoju kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego poprzez realizację następujących niekomercyjnych przedsięwzięć:

- 1) Realizacja przedsięwzięć o najwyższych walorach artystycznych, służących zaspokajaniu potrzeb kulturalnych mieszkańców Kalisza, w tym organizowane w formie festiwali, przeglądów, konkursów imprezy muzyczne, chóralne, teatralne, literackie, taneczne, plastyczne i widowiska historyczne oraz mecenat Miasta Kalisza nad miejscowymi artystami i zespołami biorącymi udział w przeglądach konkursach, festiwalach itp. o zasięgu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim oraz współrealizowanych z miastami partnerskimi
  - w 2021 roku na te zadania przeznaczono kwotę 120.000,00 zł
  - w 2022 roku na te zadania przeznaczono kwotę 100.000,00 zł

- 2) Popularyzacja sztuki i dziedzictwa kulturowego Kalisza oraz postaci wybitnych Kaliszan w formie niekomercyjnych i niskonakładowych wydawnictw,

w tym płytowych oraz organizacja konferencji, sympozjów, sesji i seminariów naukowych i popularno-naukowych, w tym projekty w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa Kulturowego.

- w 2021 roku na te zadania przeznaczono kwotę 20.000,00 zł
- w 2022 roku na te zadania przeznaczono kwotę 15.000,00 zł

W okresie minionych dwóch lat na realizację zadań publicznych związanych z popularyzacją i upowszechnianiem wiedzy o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza dofinansowanie otrzymały:

1. Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Oddział w Kaliszu na cykl imprez pt. „Tajemnice Kalisza” – w wysokości 2.000,00 zł (2021 r.);
2. Stowarzyszenie Zespołu Folklorystycznego Calisia na projekt „Kalisz tańcem malowany” – w wysokości 4.000,00 zł (2021 r.);
3. Stowarzyszenie Inicjatyw Edukacyjno-Artystycznych „TeKa” na projekt „Kalisz dawniej i dziś” – w wysokości 6.500,00 zł (2021 r.).
4. Stowarzyszenie Zespołu Folklorystycznego Calisia na projekt „Calisia w barwach średniowiecza” w wysokości 6.000,00 zł (2022 r.).
5. Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Oddział w Kaliszu na cykl imprez pt. „Tajemnice Kalisza” – w wysokości 1.000,00 zł (2022 r.).

Zadanie 4. Nagradzanie oraz wyróżnianie Nagrodą Prezydenta Miasta Kalisza osób i podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz zachowania i popularyzacji dziedzictwa historyczno-kulturowego Kalisza.

WKST

Tradycyjnie, podczas organizowanej w październiku Inauguracji Roku Kulturalnego, Prezydent Miasta Kalisza wręczył m.in. roczne nagrody i wyróżnienia za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

W 2021 roku nagrodę finansową w dziedzinie popularyzacji i ochrony dziedzictwa kulturowego otrzymał Stanisław Małyszko.

Stanisław Małyszko to antropolog kulturowy i zabytkoznawca, ceniony badacz miast i wsi regionu. Od lat jest zawodowo związany z kaliską delegaturą Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. Jego książka – „W krainie pamięci. Kaliskie cmentarze i miejsca pochówku dawniej i dzisiaj” – to publikacja popularnonaukowa, bogato ilustrowana archiwalnymi zdjęciami, rycinami, mapami i kopiami dokumentów, a także licznymi zdjęciami współczesnymi kaliskich nekropolii, wnętrz świątyń i widoków dawnego grodu nad Prosną. Na stronach książki zostały omówione dzieje 20 miejsc pochówku oraz cmentarzy w części już nieistniejących lub nieużytkowanych oraz 13 nekropolii użytkowanych. Publikacja została wydana w 2021 roku przez Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej przy wsparciu Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu.

W 2022 roku nagrodę finansową w dziedzinie popularyzacji i ochrony dziedzictwa kulturowego otrzymała Bogumiła Celer.

Bogumiła Celer jest nauczycielem bibliotekarzem Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu, a od 2007 roku kierownikiem działu zbiorów specjalnych tejże placówki. Tam też odtworzyła pracownię Władysława Kościelniaka, przekazaną przez Mistrza właśnie książnicy pedagogicznej. Występuje w roli kuratora wystaw popularyzujących zbiory specjalne, gromadzone przy ulicy Południowej 62. Dr Bogumiła Celer jest inicjatorką i redaktorem naczelnym periodyku „Blżej Biblioteki” – pisma bibliotekarzy Wielkopolski południowo-wschodniej. Regularnie publikuje, upowszechniając dziedzictwo Kalisza i regionu, w czasopismach lokalnych i ogólnopolskich. Doktor Celer, poza opieką nad książkami, zajmuje się także ich tworzeniem – z pasją redaguje, składa i projektuje.

Zadanie 5. Realizacja zadań w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. A. Asnyka – samorządową instytucję kultury.

MBP

Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka w okresie sprawozdawczym, wśród innych zadań statutowych, realizowała działania w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wystaw, prelekcji i spotkań, a także jako współorganizator wydarzeń w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa.

W 2021 roku MBP przygotowała:

I. Wystawy w placówkach MBP

- 1) stała ekspozycja w Izbie Pamięci Szczypiorna w Filii nr 6,
- 2) stała ekspozycja w Bibliotece Głównej – obrazy Rodziny Mieszczańskich,
- 3) „Od brylantowej osady po medale olimpijskie. 125 lat Kaliskiego Towarzystwa Wioślarskiego” – wystawa składająca się z plansz przygotowanych przez Biuro Programu „Niepodległa” we współpracy z Urzędem Transportu Kolejowego, wzbogacona o materiały poświęcone kolei w Kaliszu i regionie,
- 4) „Dobrzec” - wystawa poświęcona historii osiedla,
- 5) „Kaliski splot biblioteczny: znaki własnościowe książek” – przygotowana w ramach 29. edycji Europejskich Dni Dziedzictwa w Kaliszu;
- 6) Aleja dam i dyktatorów,
- 7) Polska morska Niepodległa,
- 8) DROGA DO DEMOKRACJI. Dzieje Konstytucji Polskich,
- 9) Ze Szczypiorna do świata sztuki. Roman Adam Statkowski (1859-1925),
10. Majków wczoraj i dziś – wystawa publikacji i zdjęć z okazji Święta Dzielnicy Majków’
11. Szuflandia – ekspozycja dokumentów życia społecznego,
12. Biuro Rzeczy Znalezionych – wystawa skarbów, które czytelnicy zostawiają w książkach,

- ..13. Kaliskie synonimy bogactwa – wystawa poświęcona społeczności żydowskiej ulicy Złotej,
- 14 Rytmy Dobrzeca – wystawa fotografii uczniów TEB Edukacja,
- 15. Kalisz od podwórka – wystawa fotografii uczniów Technikum im. św. Józefa,
- 16. Smaki i smaczki dawnego Kalisza – wystawa z okazji 29. edycji Europejskich Dni Dziedzictwa w Kaliszu,
- 17. Stacja: Niepodległa. Na torach II RP,
- 18. Przeżyjmy to jeszcze raz, czyli sportowe pamiątki kaliszan,
- 19. Dulscy na scenie i ekranie – wystawa prezentująca najważniejsze adaptacje „Moralności pani Dulskiej”, ze szczególnym uwzględnieniem przedstawień kaliskich,
- 20. 35/35 – wystawa z okazji jubileuszu Biblioteki Głównej.

II. Wystawy plenerowe:

- 1) BOOKFACE. Księga twarzy pisarzy (przed Biblioteką Główną, Filii nr 16 i w Parku Miejskim przy fontannie „Noce i dzień”),
- 2) NASZE REWIRY: Widok na Serbinowską (ul. Serbinowska),
- 3) NASZE REWIRY: Śródmieście (róg ul. Grodzkiej i placu Jana Pawła II),
- 4) Między mostami. Historyczne weduty Przedmieścia Wrocławskiego (ul. Krótka),
- 5) Złote gody – 50 lat minęło w Filii nr 2 (ul. Serbinowska),
- 6) Jedyna taka biblioteka – wystawa wideo (ekrany w oknach Filii nr 1),
- 7) Rytmy Dobrzeca – wystawa fotografii uczniów TEB Edukacja (ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego),
- 8) Cztery pory Prosy – wystawa w Parku Miejskim,
- 9) Przeżyjmy to jeszcze raz, czyli sportowe pamiątki kaliszan – w Parafii Ewangelicko-Augsburskiej przy okazji Święta ulicy Niecałej,
- 10) Patrząc – plenerowa ekspozycja powiększonych zdjęć powstałych w naszym mieście w dwudziestolecu międzywojennym (Główny Rynek),
- 11) Dulscy na scenie i ekranie - plenerowa wystawa podczas Narodowego Czytania (przy Baszcie Dorotce).

III. Wystawy on-line

- 1) Święteczne reklamy w kaliskiej prasie przełomu XIX i XX wieku,
- 2) Ze Szczypiorna do świata sztuki. Roman Adam Statkowski (1859-1925),
- 3) Stała ekspozycja w Izbie Pamięci Szczypiorna w Filii nr 6.

IV. Filmowe cykle internetowe

„Obrzędy staropolskie” – wideoblog poświęcony dawnym tradycjom.

V. Akcje biblioteczne

- 1) Narodowe Czytanie. Gabriela Zapolska „Moralności pani Dulskiej”,
- 2) Premiera aplikacji Śladami Fibigerów oraz plenerowe rozgrywki („Śladami Fibigerów. Mobilna gra miejska”) oparta na książce pt. Dusza zaklęta w fortepianie, Elwiry Fibiger i wspomnieniach o jej wielopokoleniowej rodzinie. Finał gry, organizowanej w ustanowionym przez Miasto Kalisz Roku Fibigerów, wzbogacony został o spotkanie z autorką książki),

- 3) „TU RODZIŁA SIĘ NIEPODLEGŁOŚĆ – filmowy cykl dokumentalny”. Celem projektu było podniesienie świadomości kaliszan oraz turystów na temat wydarzeń związanych z odzyskaniem i odbudową państwowości polskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału kaliszan w I wojnie światowej oraz w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r. poprzez stworzenie cyklu filmów dokumentalnych, prezentowanych zarówno w Internecie, jak i Izbie Pamięci Szczypiorna. Powstały trzy części we współpracy z kaliskimi historykami. Premiera pierwszego odcinka wpisała się w kaliskie obchody Narodowego Święta Niepodległości i odbyła się w Akademii Kaliskiej),
- 4) 183. Urodziny Adama Asnyka.

Rok 2022 charakteryzował się kontynuacją niektórych działań podjętych w roku 2021 rok oraz przygotowaniem nowych wydarzeń.

I. Wystawy w placówkach MBP

- 1) stała ekspozycja w Izbie Pamięci Szczypiorna w Filii nr 6,
- 2) stała ekspozycja w Bibliotece Głównej – obrazy Rodziny Mieszczańskich,
- 3) stała ekspozycja w Bibliotece Głównej – obrazy Rodziny Żywanowskich,
- 4) „Jeszcze Polska nie zginęła”. Wystawa poświęcona Józefowi Wybickiemu, autorowi słów polskiego hymnu. Rok 2022 – Rokiem Józefa Wybickiego (Filia nr 5, Filia nr 7),
- 5) „Złota Trójka, czyli długa historia biblioteki przy Krótkiej” – z okazji jubileuszu 50-lecia Filii nr 3,
- 6) „Mariaże Marii” – wystawa przygotowana w ramach Roku Marii Konopnickiej (Biblioteka Główna; ponadto na Święcie Ulicy Niecałej, w Bibliotece Gminnej im. Braci Gillerów w Opatówku, w Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Kaliszu oraz w Senacie RP),
- 7) „Życie zapisane w dokumentach” – pierwsza wystawa poświęcona darom przyjmowanym w ramach Społecznego Archiwum Kaliszan (Biblioteka Główna – Galeria 66),
- 8) „Polska mniej znana” – wystawa fotograficzna Marcina Galanta – z okazji Światowego Dnia Turystyki (Filia nr 5 i Filia nr 16),
- 9) „ALA MA KOTA – krótka historia elementarza” (Filia nr 6), „70 lat biblioteki przy alei Wolności 27” – z okazji jubileuszu Filii nr 4
- 10) „In Memoriam 2022 – pamięci Tych, którzy odeszli” (Filia nr 7),
- 11) „Portrety słynnych kaliszan” – wystawa obrazów Jakuba Multana (Filia nr 7),
- 12) 35/35 – wystawa z okazji jubileuszu Biblioteki Głównej (Biblioteka Główna – Galeria 66),
- 13) „Od krynoliny do liny” – z dziejów kobiecej wspinaczki. Wystawa przygotowana w ramach Roku Wandy Rutkiewicz (Biblioteka Główna – Galeria 66),
- 14) „NIGDY DOŚĆ SIĘ NIE UMIERA. Aleksander Braude” (Filia nr 3, Filia nr 7),
- 15) „Bookface. Księga twarzy pisarzy” (Filia nr 3, Filia nr 4),
- 16) DROGA DO DEMOKRACJI. Dzieje Konstytucji Polskich (Filia nr 7).

II. Wystawy plenerowe

- 1) „Jedyna taka biblioteka” – wystawa wideo (ekrany w oknach Filii nr 1),

- 2) „Ks. Jan Nepomucen Sobczyński (1861-1942) – duchowny, społecznik, bibliofil” – wystawa przy katedrze św. Mikołaja w Kaliszu,
- 3) „Rodzina z Kalisza” – wystawa przygotowana w ramach 30. Europejskich Dni Dziedzictwa prezentująca kaliskie rodziny różnych wyznań i narodowości (przy Bibliotece Głównej),
- 4) „Nasze Rewiry. Odsłona II – Śródmieście”.

III. Filmowe cykle internetowe

„Maria ma moc” – cykl rozmów wpisujący się w obchody Roku Marii Konopnickiej

IV. Akcje biblioteczne

1. Narodowe Czytanie. Adam Mickiewicz: „Ballady i romanse”;
2. Społeczne Archiwum Kaliszan (Biblioteka Główna, Filia nr 7) – digitalizacja dokumentów i fotografii, internetowa ekspozycja na www.zbioryspoleczne.pl oraz wykłady, spotkania, nagrania audio i wideo,
3. „Mieszczańskie historie” – prezentacja w ramach 30. EDD (Biblioteka Główna),
4. „Mój Majków - spotkanie ze Zbigniewem Zawartką w ramach Społecznego Archiwum Kaliszan (Filia nr 7),
5. Podsumowanie Roku Fibigerów,
6. „Wielkanocne inspiracje” – warsztaty rękodziela (Filia nr 2, Klub Osiedlowy Serbinów),
7. „Ulubione wiersze Marii Konopnickiej” – konkurs dla osób niepełnosprawnych Filia nr 3),
8. 184. urodziny Adama Asnyka,
9. Warsztaty międzykulturowe (placówki MBP, szkoły),
10. Wydarzenia w ramach obchodów Roku Marii Konopnickiej,
11. Konkurs „Maria w kratkę”,
12. Udział w obchodach 120. lecia kolei warszawsko-kaliskiej.

Zadanie 6. Realizacja zadań w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego przez Galerię Sztuki im. J. Tarasina – samorządową instytucji kultury.

GST

Galeria Sztuki im. Jana Tarasina w okresie sprawozdawczym, wśród innych zadań statutowych, podejmowała również działania w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wystaw, prelekcji i spotkań, a także jako współorganizator wydarzeń w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa.

W 2021 roku na działania te złożyły się niżej wymienione przedsięwzięcia.

1. „A-Kumulacje 2021, Kaliskie Biennale Sztuki”

Trzecia edycja konkursu dla artystów sztuk wizualnych związanych z Kaliszem odbyła się pod patronatem Krystiana Kinastowskiego Prezydenta Miasta Kalisza i była kuratorowana przez artystkę Kingę Popieleę. Na konkurs wpłynęło 85 prac 54 artystów z Kalisza, jury zakwalifikowało do wystawy 46 prac, 38 artystów.

Prace uczestników wystaw konkursowych prezentowane były w Galerii Sztuki im. Jana Tarasina i w Centrum Rysunku i Grafiki im. Tadeusza Kulisiewicza w Kaliszu. Przyznano regulaminowe nagrody i wyróżnienia. Wystawom towarzyszyły wystawy towarzyszące i wydarzenia realizowane w formie bezpośrednie i online.

Organizatorem wydarzenia była miejska Galeria Sztuki im. Jana Tarasina, a współorganizatorami: Miasto Kalisz, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu UAM w Poznaniu, oraz Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu. Partnerami Biennale byli: Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu, Hotel Hampton by Hilton w Kaliszu, Liceum Sztuk Plastycznych im. Tadeusza Kulisiewicza w Kaliszu oraz Zakład Optyki Okularowej „Optyk” przy ulicy Piekarskiej 2.

Wydarzenia towarzyszące Kaliskiemu Biennale Sztuki:

1. 19.04 - Start akcji NATURE SCULPTURE/ RZEŻBA DLA KLIMATU Koła Artystycznej Fortuny WPA-UAM z finałem w formie wystawy plenerowej na terenie uczelni.
2. 21.04 - Start akcji video pt. Pierwsze wrażenie dla uczniów Liceum Sztuk Plastycznych i Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Kaliszu z finałem w oknie budynku szkoły oraz w mediach internetowych,
3. 27.04 - Sztuka zwrotna - Warsztaty w Liceum Sztuk Plastycznych prowadzenie - dr Natalia Czarcieńska,
4. 08.05 - ZIELONA NIESKOŃCZONOŚĆ - akcja na Głównym Rynku dla mieszkańców Kalisza,
5. 14.05 - O zmysłach w sztuce. Rozmowa z prof. UAP dr hab. Martą Smolińską o książce „Haptyczność poszerzona: zmysł dotyku w sztuce polskiej drugiej połowy XX wieku i początku XXI wieku”. Rozmowę online poprowadziła Kinga Popielea,
6. 21.04 - Artist Talk Cecylia Malik - warsztaty dla dzieci w Zielonej Strefie Galerii prowadzenie - Cecylia Malik,
7. 21.05 - Spotkanie z Cecylią Malik - Centrum Kultury i Sztuki - prowadzenie Kinga Popielea,
8. 21.05 - Warsztaty Siostry rzeki - Galeria Sztuki im. Jana Tarasina, prowadzenie - Cecylia Malik.

Termin: 15.04 -22.05.2021

Opis zakresu rzeczowego wykonanego zadania:

- dwie wystawy laureatów i finalistów konkursu w Galerii Sztuki im. Jana Tarasina i w Centrum Rysunku i Grafiki im. T. Kulisiewicza,
- 4 wystawy towarzyszące: CKiS, Hotel Hampton by Hilton w Kaliszu, Zakład „Optyk”,
- 3 projekty w przestrzeni miasta (baner na Głównym Rynku, Postój ze Sztuką),
- wykład monograficzny prof. Marty Smolińskiej UAM w Poznaniu,
- 8 spotkań i warsztatów z artystami,

- realizacja zapisu wernisażu wideo pozwalająca na udostępnienie w mediach Galerii (strona www, youtube, FB,),
Całkowity koszt zadania – wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:
GST: finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową, wystawa w CKiS współfinansowana przez podmiot.
Koszt: 44.297,76 (honoraria, nagrody, wystawy i wydarzenia).

2. Poza horyzont – Janusz Kokot

Wystawa indywidualna prac malarskich (pastel na papierze) cenionego kaliskiego artysty plastyka, towarzysząca autorskiej publikacji „Afrobiografia”. Prace były eksponowane w przestrzeniach Galerii i w ramach projektu „Postój ze Sztuką” na kaliskich przystankach autobusowych.

Termin: 21.10 – 27.11. 2021

Całkowity koszt zadania – wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:
GST: finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową, Fundacja Bless (promocja)
Koszt: 7.006,15 zł (promocja wystawy, honorarium autorskie).

3. Malarstwo – Janusz Lewandowski

Wystawa wielkoformatowych prac malarskich cenionego kaliskiego artysty plastyka, który zdobył kilka nagród i wyróżnień, w tym Nagrodę Prezydenta Miasta Kalisza za sezon artystyczny 2020/2021. Prace były eksponowane w przestrzeniach Galerii i w ramach projektu „Postój ze Sztuką” na kaliskich przystankach autobusowych.

Termin: 9.12 – 29.01. 2021

Całkowity koszt zadania – wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:
GST: finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową
Koszt: 9. 206,08 zł (produkcja i promocja wystawy, honorarium autorskie i kuratorskie).

4. WOBEĆ ZŁA

W odpowiedzi na skandaliczne wydarzenia, związane ze spaleniem reprintu Statutu Kaliskiego, które miały miejsce na Głównym Rynku w Kaliszu w dniu 11.11.2021 r., Galeria Sztuki im. Jana Tarasina przygotowała odpowiedź w obszarze działań kulturalnych i symbolicznych związanych z wielokulturowym dziedzictwem Kalisza.

Program wystaw i spotkań obejmował:

- Alina Szapocznikow „Portret wielokrotny” - pokaz multimedialny prezentujący dokumentację wystawy retrospektywnej Aliny Szapocznikow, której kuratorką była Anda Rottenberg. Wystawa miała miejsce w Zachęcie w 1998 roku. Film

został przygotowany przez Różę Fabjanowską i Sławomira Malcharka, specjalnie na wystawę w Kaliszu.

Pokazowi towarzyszyła ekspozycja reprodukcji prac artystki oraz prezentacja projektów edukacyjnych: „Fixing the World: Feminist Art. And Jewish Identity” – dokument zrealizowany przez dr Mor Presiado, w oryginalnej hebrajskiej wersji językowej oraz Piękna Polin – film autorstwa Oli Gadzinowskiej, Eweliny Wojtynki, Huberta Piterasiaka i Doroty Kowalskiej powstały pod opieką Izabeli Galuby-Bryi.

Wystawie towarzyszyły spotkania i dyskusje:

- 01.12 Alina Szapocznikow – dyskusja z udziałem Małgorzaty Paszylki-Glazy z Muzeum Narodowego w Gdańsku,
- 02.12 Pokaz filmu MIT HITLERA w reżyserii Petry Epperlein i Michaela Tuckera. Film pokazany został w ramach Kina (na) Sztuki FASZYZM – dyskusja z udziałem prof. Szymona Wróbla,

- 03.12 Forum Dialogu – dyskusja z udziałem Zofii Waślickiej-Żmijewskiej. Podczas tego panelu odbyła się dyskusja o dobrych praktykach edukacyjnych w temacie polsko-żydowskiego dziedzictwa kulturowego.

Zofia Waślicka-Żmijewska – badaczka pamięci o Zagładzie, producentka wydarzeń kulturalnych, edukatorka. Absolwentka Instytutu Socjologii w ramach Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych UW. Stypendystka rządu francuskiego. Koordynatorka międzynarodowych projektów współorganizowanych przez Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w ramach 70. rocznicy wyzwolenia obozu, trenerka Fundacji Forum Dialogu, edukatorka Muzeum Polin.

Termin: 1-3.12.2021

opis zakresu rzeczowego wykonanego zadania:

- wystawa promująca twórczość artystki Aliny Szapocznikow urodzonej w Kaliszu,
- realizacja trzech spotkań i dyskusji,
- prezentacja filmu o nazizmie i faszyzmie.

Całkowity koszt zadania – wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:

GST: finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową

Koszt: 9.642,95 zł (honoraria i montaż wideo, produkcja wystawy).

5. NOC MUZEÓW – 15.05.2021

Na program wydarzeń zaproponowanych przez Galerię składało się kilka działań związanych z lokalnym środowiskiem artystów sztuk wizualnych i intermedialnych:

- promocja wydawnictw – Anna Tabaka, Przemysław Dunaj, Maciej Guźniczak
- „Ciemność i pleśń” seans głębokiego słuchania – premierowa emisja słuchowiska na podstawie opowiadania Stanisława Lema pod tym samym

tytułem, realizacja – Łukasz Glapka i Wojciech Masacz. Wydarzenie odbyło się hybrydowo: na wirydarzu Galerii z równoległą emisją na Kanale YouTube
- Utwory na taśmę i komputer – koncert per formatywny w wykonaniu Łukasza Glapki (Gipera)

Opis zakresu rzeczowego wykonanego zadania:

- promocja wydawnictw
- realizacja unikatowego słuchowiska Stanisława Lema przez artystów z Kalisza
- koncert per formatywny artysty związanego ze środowiskiem alternatywnym-Gipera

Całkowity koszt zadania – wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:

GST: finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową

Koszt: 4.230,00 zł (honorarium i montaż wideo)

6. Rok Rodziny Fibigerów 2020/2021 - wystawa w ramach projektu Postój ze Sztuką

W ramach obchodów ROKU RODZINY FIBIGERÓW zorganizowana została wieloelementowa wystawa outdoorowa. Na prezentację składały się, ujęte w nową formę graficzną, archiwalne fotografie i grafiki prezentowane w formie wizualizacji wyklejonych w witrynach lokali użytkowych kamienic przy ul. Mariańskiej 2 i Łaziennej 2; wydruki wielkoformatowe w witrynach niektórych przystanków autobusowych oraz billboard z historyczną reklamą Fabryki Parowej Fortepianów i Pianin Arnolda Fibigera, usytuowany przy ul. Podmiejskiej.

Opracowanie graficzne: Maciej Garbowicz i Tomasz Wolff

Termin: 14.06 – 25.08. 2021

Opis zakresu rzeczowego wykonanego zadania:

- promocja Roku Rodziny Fibigerów w przestrzeni publicznej: przystanki autobusowe, baner, witryny 2 sklepów

5. Całkowity koszt zadania – wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:

GST: finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową

Koszt: 12. 973,55 zł (honorarium i montaż wideo)

W 2022 roku na działania te złożyły niżej wymienione przedsięwzięcia.

1. Promocja twórczości Jana Tarasina.

Jan Tarasin „Memorabilia” – wystawa w Galerii Pulsar [30.06 – 20.08.2022]

Na ekspozycji „Jan Tarasin – Memorabilia” zaprezentowane zostały pamiątki rodzinne artysty związane z Kaliszem oraz tekst odnalezionej „Autobiografii” artysty. Lapidarna, archiwalna prezentacja artefaktów związanych z Janem Tarasinem wpisała się w potrzebę gry z historią i uobecnianiem tego, co

niepowtarzalne i osobiste. Wystawa zorganizowana była w ramach obchodów 45-lecia Galerii. Kuratorka: Joanna Dudek

Opis zakresu rzeczowego i finansowego wykonanego zadania:

- prezentacja fotografii rodzinnych i artefaktów ze zbiorów syna artysty Jakuba Tarasina
- prezentacja wybranych serigrafii Jana Tarasina ze zbiorów Galerii i zbiorów prywatnych
- prezentacja autobiografii artysty

Całkowity koszt zadania – wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:

GST: finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową

Koszt: 500, 00 zł (produkcja i promocja wystawy)

2. Promocja wielokulturowego dziedzictwa Kalisza:

Plener rzeźbiarski „KALISZ WIELOKULTUROWY” – Paweł Althamer i Artur Żmijewski

W dniach 15-22 lipca 2022 gościli w Kaliszu artyści Paweł Althamer i Artur Żmijewski, którzy pracowali nad realizacją rzeźby problematyzującej wielokulturową historię Kalisza. Powstanie rzeźby zostało zaplanowane w ramach obchodów 45-lecia Galerii i jako dar dla miasta. Po wyborze adekwatnej lokalizacji i wykonaniu odlewu rzeźby „Gai” zostanie ona umieszczona w przestrzeni publicznej Kalisza, w parku miejskim lub na plantach. W trakcie pleneru artyści spotkali się z prezydentem miasta, Krystianem Kinastowskim oraz panem Markiem Antczakiem – prezesem Firmy Budowlanej Antczak, członkiem Rady Artystyczno-Programowej Galerii.

Opis zakresu rzeczowego i finansowego wykonanego zadania:

- pobyt artystów w Kaliszu w dniach 15-22 lipca 2022,
- zakup materiałów rzeźbiarskich
- honorarium autorskie

Całkowity koszt zadania – wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:

GST: finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową oraz wsparcie mecenasa Firma Budowlana ANTCHAK [transport dla artystów i udostępnienie pracowni w siedzibie firmy]

Koszt: 41.400,19 zł (honoraria autorskie, przygotowanie szkicu rzeźby, promocja pleneru)

Organizacja wystaw indywidualnych artystów ze środowiska lokalnego, wystawy z katalogami.:

3. Spotkanie autorskie z malarzem Januszem Lewandowskim związane z promocją wydawnictwa „SZKICOWNIK” z pracami rysunkowymi artysty w numerowanej serii 100 autorskich egzemplarzy [27.01.2022]. Spotkanie stanowiło finał wystawy Janusza Lewandowskiego „Malarstwo”.

Opis zakresu rzeczowego i finansowego wykonanego zadania:

- cykle prac artystycznych Janusza Lewandowskiego (malarstwo, rysunki), artysty urodzonego w Kaliszu
- druk wydawnictwa o charakterze artystycznym

Całkowity koszt zadania – wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:

GST: finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową

Koszt: 2 316,09 zł (druk katalogu)

4. Organizacja Europejskich Dni Dziedzictwa Kulturowego z programem wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym

URODZINY GALERII TARASINA – 17 września Galeria Sztuki im. Jana Tarasina zorganizowała URODZINY swojego patrona, a jednocześnie obchody 45-lecia istnienia Galerii. Wydarzenia zorganizowane zostały w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2022 – „Połączeni dziedzictwem”.

Opis zakresu rzeczowego i finansowego wykonanego zadania:

W programie znalazły się:

- warsztaty z sitodruku prowadzone przez Ewę Kopeć
- promocja wydawnictw artystycznych Galerii i jubileuszowych gadżetów
- KINO TRUPA „Charlie bokserem 8 min na 8 mm” – eksperymentalny pokaz niemego filmu, udźwiękowianego w czasie rzeczywistym w klimacie absurdu, w oparciu o improwizację z wykorzystaniem instrumentów analogowych, cyfrowych, wokali oraz spreparowanych przedmiotów, przez członków kolektywu artystycznego KINO TRUPA (giper_lab i Electro Mahatma)
- kinoMANUAL „Pocket Cinema № 10 „- kinoMANUAL to duet artystyczny, który tworzą Aga Jarzab i Maciej Bączyk. *Pocket Cinema* był projektem audiowizualnym, którego źródłem są analogowe rzutniki slajdów. Dziesiąta – jubileuszowa odsłona tego projektu była inspirowana twórczością Jana Tarasina.

Całkowity koszt zadania – wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:

GST: finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową.

Koszt: 8.077,29 zł (honorarium autorskie za koncerty performatywne, druk plakatów i ulotek, promocja wydarzeń).

Zadanie 7. Realizacja zadań w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego przez Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” im. B. Jareckiego – samorządową instytucji kultury.

Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” im. B. Jareckiego – w okresie sprawozdawczym, wśród innych zadań statutowych, podejmował również działania w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wystaw, prelekcji i spotkań, a także jako współorganizator wydarzeń w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa.

W 2021 roku na działania te złożyły niżej wymienione przedsięwzięcia.

1. Lumenalia – światło i czas. Historyczne warsztaty fotograficzne

Projekt polegał na realizacji warsztatów fotograficznych dla młodzieży dotkniętej niedosłuchem i autyzmem ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 w Kaliszu. W zmaganiach wspierali ich uczniowie z Technikum TEB Edukacja. Młodzież wspólnie przygotowała serię fotografii nawiązujących do historycznych wydarzeń w naszym mieście. Następnie zdjęcia te zostały cyfrowo obrobione, aby na koniec stworzyć z nich kalendarz na 2022 rok.

Do współpracy zostali zaproszeni znani ze swojej pracy edukacyjno-artystycznej opiekunowie, fotografowie i styliści. Za przygotowanie opowieści i legend z historii Kalisza odpowiedzialny był Piotr Sobolewski, kostiumy i stylizacje z epoki przygotowały Anna Michalak-Bartosz oraz Agata Szymańska-Rogozińska, nad wykonaniem zdjęć czuwali Jakub Seydak oraz Joanna Sypniewska. Kalendarz złożyła Nadzeya Minzer. Podczas wykonywania zdjęć i reżyserowania scenek rodzajowych obecny był tłumacz języka migowego, Marcin Suchodolski.

Celem projektu była nie tylko praktyczna nauka fotografii oraz jej cyfrowa obróbka, chociaż to oczywiście przydatna umiejętność, a do programu zgłosili się uczniowie zainteresowani tą dziedziną. Tak więc młodzież zyskała nowe umiejętności związane z techniką robienia zdjęć w plenerze, a także bliżej zapoznała się z historią i bogactwem kulturowym ich rodzinnego miasta. Projekt zakładał również integrację z rówieśnikami młodzieży mającej problemy z komunikacją ze względu na niedosłuch czy autyzm. Projekt dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

Całkowity koszt zadania: 38.254,34 zł

2. Obchody Roku Rodziny Fibigerów

1) Konkurs na mural

Z okazji obchodów Roku Rodziny Fibigerów w Kaliszu Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Kalisza oraz Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” im. B. Jareckiego w Kaliszu zorganizowali konkurs na mural mający upamiętnić rodzinę Fibigerów oraz jej wkład w rozwój przemysłu fortepianowego w Kaliszu. Na miejsce powstania malowidła wybrano ścianę hali sportowej należącej do Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kaliszu przy ul. Rzemieślniczej 6. Producentem wykonawczym przedsięwzięcia był OKP „Wieża Ciśnień” im. B. Jareckiego w Kaliszu, wykonawcą zwycięzca konkursu – Marcin Czaja.

Całkowity koszt zadania: 30.000,00 zł

2) Konkurs plastyczny „Kalisz zaklęty w fortepianie”

Skierowany do uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych. Prace zgłoszone miały dowolną formę plastyczną (kolaż, grafika, malarstwo itp.), a tematycznie nawiązywały do tradycji muzycznych Kalisza i historii rodziny Fibigerów. Prace zakwalifikowane do oceny konkursowej

zostaną opublikowane w wybranych wiatkach przystankowych na terenie Kalisza, natomiast te nagrodzone zostaną wyeksponowane podczas wystawy w kaliskim Ratuszu

Całkowity koszt zadania: 675,50 zł

3. Ciśnienie na muzykę – koncert Karoliny Cichej

Karolina Cicha zaprezentowała utwory w językach: ukraińskim, litewskim, rosyjskim, romskim, białoruskim, w jidysz i po tatarsku. Obok elektronicznych samplerów i looperów wybrzmiały także etniczne instrumenty oraz archaiczny śpiew alikwotowy.

Projekt „Wieloma językami” składa się z utworów w językach: ukraińskim, litewskim, rosyjskim, romskim, białoruskim, w jidysz i po tatarsku. To języki mniejszości narodowych zamieszkujących województwo Podlaskie – rodzinne strony Karoliny Cichej. Obok elektronicznych samplerów i looperów brzmiały tu etniczne instrumenty, takie jak morinhuur, dotar, drumla i wiele innych. Pojawia się też archaiczny śpiew alikwotowy. Płyta została uznana przez Radiowe Centrum Kultury Ludowej Polskiego Radia za jedną z 25 najlepszych płyt ostatniego dwudziestopięciolecia. Projekt cieszy się wielkim uznaniem zarówno w kraju i zagranicą. Koncert został zaprezentowany na zagranicznych Festiwalach „Art Pole” na Ukrainie, „Suklegos” na Litwie oraz najważniejszym festiwalu etnicznym w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej Warszawskim Festiwalu „Skrzyżowanie Kultur”, gdzie Karolina Cicha & Spółka jako jedni z pierwszych polskich wykonawców wystąpili w ramach show case'u „Sounds Like Poland”.

Całkowity koszt zadania: 5.956,00 zł

W 2022 roku na działania te złożyły niżej wymienione przedsięwzięcia.

1. 27. edycja Konkursu fotograficznego „W obiektywie”

Konkurs przyciąga amatorów i artystów fotografii z całego kraju. W ramach tego przedsięwzięcia uczestnicy przesyłają zdjęcia wykonane rok wcześniej bez większej obróbki. Tematyka jest dowolna, natomiast ze względu na obszar oddziaływania, zwraca on uwagę na miasto Kalisz. W ramach tego konkursu odbyły się, po raz pierwszy, Spotkania Istotne podczas których, uczestnicy mogli brać udział w wielu interesujących prelekcjach, warsztatach fotograficznych oraz panelach dyskusyjnych. „W obiektywie. Spotkania istotne. Edycja pierwsza” to połączenie wydarzeń związanych z fotografią, filmem i teatrem. Są to niezależne formy sztuki, ale przenikają siebie, chyba jak żadne inne, a ich związki są niezaprzeczalne i nierozdzielne.

Do konkursu zgłosiło się 165 uczestników z całej Polski. Spośród nadesłanych 660 prac jury zakwalifikowało na wystawę 52 zdjęcia 27 autorów. W tegorocznej edycji konkursu prace oceniali: Joanna Kinowska (przewodnicząca) – historyk sztuki, wykładowca Akademii Fotografii, niezależna kuratorka wystaw fotograficznych. Katarzyna Madziała – laureatka konkursu „W obiektywie”, fotografa, właścicielka studia fotograficznego. Rafał Siderski – freelancer, fotograf, wykładowca Akademii Fotografii w Warszawie.

Całkowity koszt zadania: 10.600 zł

2. Biesiada wielokulturowa

W ramach obchodów 30. Europejskich Dni Dziedzictwa OKP Wieża Ciśnień zorganizowała w Akceleratorze Kultury Biesiadę Wielokulturową. Bo co innego łączy ludzi bardziej niż wspólne biesiadowanie, spożywanie posiłków, rozmowy przy jednym stole, podczas których wymieniamy się opowieściami o tradycjach i zwyczajach? Każdy z nas lubi jeść, opowiadać i miło spędzać czas. A gdy dołączy się do tego tańce i śpiew wszelkie różnice kulturowe się zacierają. I tak właśnie było podczas naszej biesiady.

W programie m.in.:

„Przy jednym stole” – wspólny posiłek; stół jako miejsce spotkania, rozmowa podczas posiłku o zwyczajach, tradycjach panujących w kuchni różnych kultur. Możliwość podzielenia się przepisami kulinarnymi;

Wspólna zabawa – najbardziej popularne i znane gry poszczególnych uczestników „Biesiady”.

Zabawa żydowska „dreidel”, niemiecka np.: „dom szczęścia – glückshaus”, ukraińska np.: „spilikins”, polska np.: „kapsle”.

Tańce znane i lubiane. Poloneza czas zacząć - wspólny taniec (hava nagila, polonez, belgijka itp.).

Podróż do dziecięcego świata bajki. Głośne czytanie wybranych bajek z każdej narodowości (Isaac Bashevis Singer, baśnie braci Grimm, ukraińska bajka ludowa „Kot i Kogut” itp.).

Koszt zadania: 2.000 zł

3. Ciśnienie na muzykę

Ciśnienie na muzykę to cykliczne spotkania z muzyką. Tym razem wysłuchaliśmy koncertu Bastarda Trio. Utwory Bastarda Trio to kompozycje wykonywane na dwa klarnety oddalone od siebie maksymalnie na skali, które łączy dźwięk wiolonczeli.

Podczas koncertu usłyszeliśmy utwory z trzeciego albumu Bastarda „Nigunim”. Album jest przepełniony chasydzkim mistycyzmem z ogromnym ładunkiem emocjonalnym.

Tytułowe niguny, modlitewne pieśni nucone bez słów, dzięki swojej niezwyklej melodyce dają wiele możliwości do muzycznych interpretacji, które tak wspaniale wykorzystali muzycy Bastarda.

Koszt zadania: 9.000 zł

4. Konkurs „Twórczy świat Marii Konopnickiej”

Rok Marii Konopnickiej to doskonały motyw dla konkursu plastycznego. Tematem przewodnim konkursu, zorganizowanego w Wieży Ciśnień, była: „Twórczość Marii Konopnickiej inspiracją dla młodych twórców sztuk wizualnych – literatura jako język wielokulturowy i wielopokoleniowy”. Konkurs skierowany był do uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół

ponadpodstawowych. Prace zgłoszone do konkursu mogły mieć dowolną formę plastyczną (kolaż, grafika, malarstwo itp.), ważne, aby tematycznie nawiązywały do twórczości Marii Konopnickiej.

Koszt zadania: 1.100,00 zł

5. Piknik artystyczny

Ideą pikniku w otoczeniu OKP "Wieża Ciśnień" jest spotkanie międzypokoleniowe, wspólna zabawa dzieci, młodzieży i dorosłych połączone nutą artystyczną w postaci licznych warsztatów.

W programie znalazły się atrakcje dla dzieci i dorosłych m.in.:

- koło garncarskie i własnoręczne formowanie przeróżnych kształtów,
- warsztaty z recyklingu,
- malowanie po ścianie, czyli ozdabianie Wieży Ciśnień,
- rysowanie kredą po chodnikach wokół Wieży,
- upiększanie rzeźb „Kwiaciarek” własnoręcznie wykonanymi kwiatami,
- rysowanie komiksu i karykatur,
- konkurs z nagrodami na portret kota Picasso,
- strefa relaksu dla rodziców,

Koszt zadania: 3.000,00 zł

Zadanie 8. Prowadzenie w szkołach i placówkach oświatowych edukacji regionalnej w zakresie wiedzy o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza i regionu.

WE

W okresie sprawozdawczym edukacja regionalna prowadzona była w Kaliszu na wszystkich poziomach nauczania tj. przedszkolnym i wczesnoszkolnym, podstawowym, ponadpodstawowym ogólnokształcącym i zawodowym. Wiedza o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza przekazywana była uczniom w bardzo różnorodnej formie. W szkole na zajęciach lekcyjnych, warsztatach, poprzez organizowane szkolne konkursy wiedzy, plastyczne, dni patrona.

Poza szkołą poprzez udział dzieci i młodzieży w wycieczkach, zwiedzaniu zabytków miasta i regionu, zwiedzaniu wystaw przygotowanych przez instytucje kultury działające na terenie Kalisza, współudział w wydarzeniach ogólnomiejskich związanych z dziedzictwem (m.in. Europejskie Dni Dziedzictwa, rajdy, gry miejskie).

Na zajęciach edukacyjnych w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 4 w poszczególnych grupach przedszkolnych:

- przeprowadzony został konkurs pt. „Kocham moje miasto”;
- przedszkolaki poznały wybrane zabytki Kalisza - zegar słoneczny i Basztę „Dorotkę”, historię i
- tradycję produktów regionalnych, którymi są Andruty Kaliskie.

W Szkole Podstawowej nr 7 im. Adama Mickiewicza elementy wiedzy o Kaliszu i jego zabytkach oraz historii wprowadzane były m.in. w ramach zajęć edukacji wczesnoszkolnej i świetlicy szkolnej.

Uczniowie klas I-III szkół podstawowych podczas lekcji wychowawczych poznawali elementy wiedzy o historii Kalisza wraz z legendami kaliskimi.

W klasach IV-VIII szkół podstawowych ścieżka edukacji regionalnej była realizowana w ramach lekcji historii, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie.

W Szkole Podstawowej nr 1 im. Konstytucji 3 Maja prowadzone były:

- lekcje geografii poświęcone poznawaniu „regionu, w którym mieszkam”;
- zajęcia o tematyce „moja mała ojczyzna”;
- lekcje historii poświęcone:

kaliskim „Żołnierzom Niezłomnym”, ulicy Niecałej, sylwetkom wielkich kaliszan, dziedzictwu kaliskich Żydów w okresie międzywojennym, związku Kazimierza Wielkiego z Kaliszem, wizycie Józefa Piłsudskiego w naszym mieście, Kaliszowi wielokulturowemu.

W Szkole Podstawowej nr 2 im. Jana Pawła II w ramach lekcji historii odbywały się lekcje tematyczne dla uczniów klas VII;

- „Poznaj region, w którym mieszkasz”
- „Kalisz moja mała ojczyzna”
- „Kaliszanie w powstaniu styczniowym. 160 rocznica powstania”.

W Szkole Podstawowej nr 9 im. 25 Dywizji Piechoty Ziemi Kaliskiej w ramach zajęć z wychowawcą, w poszczególnych klasach, zrealizowano lekcje na temat patrona szkoły: 25 Dywizji Piechoty Ziemi Kaliskiej.

Na lekcjach historii wprowadzane były elementy wiedzy o Kaliszu i jego zabytkach. Klasy V miały lekcje nt. „Gdzie przebiegał bursztynowy szlak?”. Uczniowie klas IV-VIII uczestniczyli w lekcjach nt. „Tragiczny wrzesień 1939” i „Rocznica odzyskania niepodległości”, podczas których przedstawione zostały wydarzenia z historii regionalnej.

W Szkole Podstawowej Nr 10 im. Marii Konopnickiej uczniowie klas IV poznawali dzieje Kalisza w czasach wczesnego średniowiecza oraz zabytki znajdujące się na terenie naszego miasta pochodzące z tego okresu. Podczas lekcji historii w klasach V omawiany był układ urbanistyczny średniowiecznego Kalisza.

Ponadto w ramach lekcji historii w klasach V – VIII uczniowie przygotowywali prezentacje na temat zabytków Kalisza pochodzących z poszczególnych epok historycznych: średniowiecza, renesansu, baroku, klasycyzmu.

W Szkole Podstawowej nr 12 im. Księcia Bolesława Pobożnego wiedzę o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza i regionu upowszechniano poprzez:

- czytanie i omawianie legend o Kaliszu;
- organizację szkolnych konkursów – wiedzy o Kaliszu, literackiego, plastycznego poświęconego zabytkom mojego miasta, kaliskim mostom;
- wykonywanie przez uczniów albumów o naszym mieście.

W Szkole Podstawowej nr 14 im. Władysława Broniewskiego wprowadzanie elementów wiedzy o Kaliszu i jego zabytkach odbywało się w klasach IV-VIII na lekcjach historii w zakresie:

- najdawniejsze dzieje Kalisza, szlak bursztynowy, początki państwowości Polski, rozbięcie dzielnicowe – sylwetki księcia Bolesława i księżnej Jolanty, zakonnicy i klasztory w średniowiecznym Kaliszu, lokacja miasta, dawny układ przestrzenny miasta (zamek kaliski, mury obronne), budowle XIX-wieczne w stylu klasycystycznym, wielokulturowość Kalisza, Kalisz w Królestwie Polskim. Kalisz w czasie I wojny światowej – zniszczenie i odbudowa miasta, miejsca pamięci w Kaliszu i okolicach związane z I i II wojną światową, sławni Kaliszanie – w tym Maria Konopnicka, Stanisław Wojciechowski, Kalisz w czasach PRL i inne.

Szkoła Podstawowa nr 23 im. Eligiusza Kor-Walczaka prowadziła edukację regionalną o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza i regionu, w ramach której zorganizowane zostały:

- cykl lekcji – „Moje rodzinne skarby”, „Kalisz dawniej a dziś”, „Szlak bursztynowy”.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3 (Szkoła Podstawowa nr 22 im. Józefa Piłsudskiego),

prowadząc edukację regionalną skupiał się na niżej wymienionych kwestiach:

a) Kto może zostać wielkim człowiekiem?

Poruszane zagadnienia:

- sławni kaliszanie,
- pomniki w Kaliszu, osoby lub wydarzenia dzięki nim upamiętnione.

b) Polska mój kraj / Co łączy Polaków?

Poruszane zagadnienia:

- atrakcje turystyczne i kulturalne regionu,
- pochodzenie nazwy Kalisz.

c) Legendy kaliskie.

d) Dzień Patrona – historia naszej szkoły.

e) Sztuka uliczna: murale kaliskie.

f) Autorytet czy idol? – wybitni mieszkańcy regionu.

g) Nazwy osobowe i miejscowe.

Nawiązania

- sławni kaliszanie
- pochodzenie nazwy Kalisz.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 4 (Szkoła Podstawowa nr 13)

W ramach edukacji regionalnej o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza i regionu:

- w klasach VII prowadzono zajęcia edukacyjne nt. „Kalisz w latach I wojny światowej”;
- w klasach VIII prowadzono zajęcia edukacyjne nt. „Historia Kalisza w okresie stalinizmu”;
- na lekcjach historii realizowana była tematyka związana z poznawaniem

zabytków w różnych stylach architektonicznych na przykładzie Kalisza,
- uczniowie przygotowywali prezentację multimedialną „Moje miasto”, na którą składało się przedstawienie historii miasta Kalisza, czytanie i opowiadanie legend wyjaśniających powstanie miasta Kalisza, opis herbu oraz wykonanie rysunku.

Kaliskie szkoły ponadpodstawowe ogólnokształcące i zawodowe ścieżkę edukacji regionalnej realizowały podczas lekcji historii, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie. Poniżej przykłady kształcenia ukierunkowanego na region w placówkach edukacyjnych miasta.

W II Liceum Ogólnokształcącym im. Tadeusza Kościuszki, w trakcie lekcji historii, poświęconym stylom architektonicznym przywoływane były przykłady kaliskich zabytków reprezentujących omawiane zagadnienie. Lekcje prowadzone w terenie przybliżały uczniom zabytki miasta Kalisza, ich styl architektoniczny i znaczenie historyczne.

W przypadku omawiania zagadnień dotyczących historii Polski eksponowane jest zaangażowanie kaliszan w wydarzenia dziejowe oraz ich wpływ na przebieg zdarzeń.

Kwestie te poruszane są w różnym zakresie (w zależności od zapisów podstaw programowych i potrzeb dydaktycznych) na lekcjach: języka polskiego, historii w zakresie podstawowym, historii w zakresie rozszerzonym, historii i teraźniejszości oraz wiedzy o społeczeństwie.

W III Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika w ramach edukacji regionalnej:

- nauczyciele prowadzili lekcje historii poświęcone historii regionalnej – Kalisz, region kaliski.

- zrealizowane zostały trzy lekcje dla klas trzecich nt. „Co zostało po kaliskich Żydach w przestrzeni miejskiej”. Lekcje połączone były z odwiedzeniem kilku miejsc w Kaliszu m.in. Rozmarku, miejsc, w których do czasów II wojny światowej stały synagogi.

W V Liceum Ogólnokształcącym im. Jana III Sobieskiego na lekcjach historii wprowadzane zostały elementy wiedzy o Kaliszu.

- Pradzieje ziem polskich - odniesienie do Kalisza: Od Calisii do Kalisza – odkrycia archeologiczne w okolicach Kalisza (Piwonice, Zagorzyn, Zawodzie), okres przedrzymski – Celtowie (monety celtyckie z Piwonice, Jankowa, Jastrzębnik) okres wpływów rzymskich – szlak bursztynowy, Calisia Klaudiusza Ptolemeusza,
- Prezentacja grodu na Zawodziu.
- Kościół i zakony w średniowiecznym Kaliszu,
- Miasto i średniowieczni mieszkańcy – lokacja Kalisza. Architektura średniowiecznego Kalisza,
- Piastowski Kalisz, „Statut kaliski” Bolesława Pobożnego z 1264 r., pokój z Krzyżakami w Kaliszu z 1343 r., zabytki z czasów Kazimierza Wielkiego,
- Szkolnictwo jezuickie,
- Wojna północna – bitwa pod Kaliszem w 1706 r.,

- Kalisz w Księstwie Warszawskim, epoka napoleońska: bitwa pod Kaliszem. Przedstawienie sylwetki Józefa Zajączka, Cypriana Godebskiego,
- Kalisz podczas zaborów, rozwój przemysłu w Królestwie Polskim, klasycyzm w Kaliszu, Kalisz w czasie powstań narodowych, sławni kaliszanie,
- Kalisz podczas I wojny światowej, zburzenie Kalisza w sierpniu 1914, kryzys przysięgowy – obóz internowania żołnierzy Legionów Polskich w Szczypiornie,
- Kalisz wielonarodowy, Mniejszości narodowe w Polsce (Statut kaliski)
- Kaliska Linia Maginota, Kalisz podczas okupacji hitlerowskiej,
- Przybliżenie sylwetki Stefana Szolca-Rogozińskiego – pierwsza wyprawa badawcza do Afryki,
- Kaliskie zabytki romańskie, gotyckie, renesansowe, barokowe, klasycystyczne,
- Ciekawostki dotyczące słynnego obrazu Rubensa „Zdjęcie z krzyża” (katedra św. Mikołaja),
- Czasy Kazimierza Wielkiego (kielich Kazimierza Wielkiego dla kolegiaty, zamek, mury baszta Dorotka).

Na godzinach przeznaczonych dla wychowawcy odbyły się prelekcje na następujące tematy:

- Kaliskie nekropolie (zespół zabytkowych cmentarzy, kultywowanie tradycji, symbole sakralne, konteksty literackie),
- Sławomir Przygodzki, „Mniejszości narodowe w dziejach Kalisza”,
- Wielcy ludzie Kalisza – Halina Sutarzewicz,
- T. Chlebba „Kalisz na starych pocztówkach”,
- A. Kaczmarek „Dzieje kaliskich ulic” (zajęcia cykliczne, omówione ulice: Główny Rynek, Zamkowa, Mariańska, Św. Stanisława).

Nauczyciele szkół podstawowych i ponadpodstawowych korzystali również z autorskich programów popularyzacji wiedzy o Kaliszu i regionie.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Dąbrowskiej realizowała autorski program edukacji regionalnej - dziedzictwo kulturowe w regionie „W mojej małej ojczyźnie – ziemi kaliskiej”.

Wprowadziła innowację pedagogiczną nt. „Śladami Patronów Szkoły” – opracowanie i przeprowadzenie gry miejskiej dla uczniów szkoły oraz opracowanie gry planszowej pt. „Maria Dąbrowska w Kaliszu”. Realizowała także projekt „Kalisz miastem wielokulturowym”.

Szkoła Podstawowa nr 7 zrealizowała projekt biblioteki szkolnej Rok Marii Konopnickiej, w ramach którego odbyły się lekcje o pisarce z uwzględnieniem wątku kaliskiego, konkurs na lapbook o M. Konopnickiej dla klas IV-VIII, konkurs na ilustrację do twórczości M. Konopnickiej dla klas I-III, (maj 2022) gazetka dotycząca pisarki i wątki kaliskie.

W ramach ogólnomiejskiego Roku Marii Konopnickiej, w szkole prezentowana była, wypożyczana z MBP im. A. Asnyka (listopad 2022), wystawa pt. Mariaże Marii. Odbyły się spotkania/warsztaty z pracownikiem MBP im. A. Asnyka. Dotyczyły życia i twórczości pisarki, były skierowane dla klas 6-8.

Szkoła Podstawowa nr 14 im. Władysława Broniewskiego zorganizowała Szkolny Konkurs „Kalisz moja mała ojczyzna”.

Z uczniami klas VIII prowadzony był projekt edukacyjny pt. „Miejsca pamięci związane z II wojną światową w mojej okolicy”. Uczniowie samodzielnie poszukiwali miejsc pamięci i wykonywali ich zdjęcia tworząc następnie plakaty składające się z wykonanych przez nich zdjęć i opisów.

W Szkole Podstawowej nr 23 zrealizowana została innowacja pedagogiczna nt. „Kalisz i kaliszanie”.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3 (Szkoła Podstawowa nr 22 im. Józefa Piłsudskiego) – w ramach edukacji regionalnej w zakresie wiedzy o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza i regionu, realizował innowację pedagogiczną: Kalisz na ludowo, czyli dobrzeckie spotkania z folklorem.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 4 (Szkoła Podstawowa nr 13) odbyły się zajęcia edukacyjne w klasie III nt. „Kalisz – moje rodzinne miasto” (praca w grupach – mapa pamięci).

Zespół Szkół Ekonomicznych zrealizował projekt pt. „Spacer po ulicy Niecałej”, na który złożyły się:

1. Wykład o Szolcu-Rogozińskim i jego związkach z Kaliszem - współpraca z Biblioteką Główną w Kaliszu,
2. Warsztaty dotyczące ul. Niecałej – współpraca z Centrum Rysunku i Grafiki im. T. Kulisiewicza,
3. Poznanie historii cerkwi pod wezwaniem św. Piotra i Pawła w Kaliszu przy ul. Niecałej - współpraca z Parafią Prawosławną,
4. Zbieranie materiałów o ul. Niecałej – współpraca z Archiwum Państwowym.

W Zespole Szkół Samochodowych im. Stanisława Staszica wdrożono projekty:
- „Moja mała ojczyzna” – z wykorzystaniem zasobów biblioteki szkolnej oraz materiałów internetowych dotyczących Statutu Kaliskiego, wielokulturowości miasta – lekcje w klasach czwartych i drugich,
„Śladami Adama Asnyka” – tworzenie przez uczniów prezentacji z rozpoznawalnymi miejscami miasta,
- Związek Marii Konopnickiej i Marii Dąbrowskiej z Kaliszem – jak przestrzeń miasta wpłynęła na ich twórczość.
Ponadto niektórzy nauczyciele na lekcjach historii wykorzystywali filmy dokumentalne poświęcone Kaliszowi m.in. „Ukryte gniazdo dynastii”, „Szlakiem gwiazd” – odcinek poświęcony Kaliszowi.

Stałym elementem edukacji i upowszechniania wiedzy o historii i kaliskich zabytkach były wycieczki i spacer po mieście, organizowane przez nauczycieli na wszystkich poziomach nauczania.

Szkoła Podstawowa nr 1 im. Konstytucji 3 Maja organizowała patriotyczne spacer klasy 1-3,

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Dąbrowskiej wyjścia tematyczne pogłębiające wiedzę uczniów o Kaliszu: Kaliski gotyk, Barok w Kaliszu, Budowle

klasycystyczne w Kaliszu, Jezuici i ich zasługi dla Kalisza, W cerkwi kaliskiej, Wzdłuż średniowiecznych murów obronnych Kalisza.

Szkoła Podstawowa nr 12 im. Księcia Bolesława Pobożnego zorganizowała wycieczkę śladami powstania wielkopolskiego - granica między zaborami.

Szkoła Podstawowa nr 14 im. Władysława Broniewskiego zrealizowała wycieczki do miejsc, związanych z lokalną historią i miejsc pamięci:

- klasy IV i VI – zwiedzanie zabytków Kalisza w tym: zabytkowych cmentarzy przy kaliskiej Rogatce, kościół oo. franciszkanów, Kaliska Katedra, ruiny zamku kaliskiego, baszta Dorotka, zwiedzanie ekspozycji multimedialnej w Ratuszu,
- klasa VII – pomnik Sierpień 1914, pomnik upamiętniający Legionistów przy IV Liceum Ogólnokształcącym i zapalenie zniczy,
- klasy VIII – zwiedzanie byłego Zakładu Karnego w Kaliszu,
- klasa V – zwiedzanie schronu przeciwatomowego.

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 16 im. Powstańców Wielkopolskich 1918-1919 wzięli udział w wycieczce edukacyjnej do Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku oraz uczestniczyli w warsztatach czerpania papieru.

Uczniowie odbyli spacer po Kaliszu, odwiedzili i obejrzelili takie miejsca, jak Ławeczka Stefana Szolca-Rogozińskiego, ścianę płaskorzeźbami znanych kaliszian, katedrę św. Mikołaja, mury obronne; zamek kaliski, Basztę „Dorotkę” i Park Miejski.

W Szkole Podstawowej nr 17 im. Stefana Szolca-Rogozińskiego nauczyciele organizowali wycieczki klasowe po Kaliszu w celu popularyzacji historii o zabytkach Kalisza i wyjątkowych miejscach naszego miasta, a także na temat wielonarodowości i wielokulturowego Kalisza.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 4 (Szkoła Podstawowa nr 13) przygotował program wycieczki edukacyjnej nt. „Tradycje niepodległościowe w naszym regionie” oraz „Śladami tradycji i pamięci narodowej”,

- przygotowanie trasy wycieczki śladami ważnych wydarzeń i postaci historycznych w Kaliszu i w regionie, z uwzględnieniem historii kaliskiego przemysłu oraz szlaku bojowego 25. Dywizji Piechoty.

W III LO. zorganizowano wycieczki historyczne po Kaliszu, poświęcone tradycji wielokulturowości i wieloetniczności Kalisza i okolic.

W V LO. pod hasłem „Spacer ulicami Kalisza” odbyły się wycieczki integracyjne klas pierwszych, urozmaicone wykładem o historii miasta.

W Zespole Szkół Zawodowych im. Zesłańców Sybiru zorganizowane zostały:

- „Kaliskie znaki pamięci o Zesłańcach Sybiru” – spacer edukacyjny w przededniu Dnia Sybiraka,
- wycieczki do ratusza, zwiedzanie wystawy multimedialnej poświęconej dziedzictwu historyczno-kulturowemu Kalisza wraz z wieżą, w której wzięli udział m.in. uczniowie z Ukrainy, z oddziałów przygotowawczych.
- „Śladem Kalisza ze starych pocztówek” – wyjście edukacyjne.

Uczniowie kaliskich szkół na wszystkich poziomach nauczania odwiedzali ratuszową ekspozycję multimedialną poświęconą dziedzictwu historyczno-kulturowemu Kalisza i regionu oraz Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta w baszcie „Dorotce”.

W ramach prowadzonej edukacji regionalnej szkoły współpracowały z PTTK Oddział w Kaliszu. Organizowane były spotkania przewodników z dziećmi i młodzieżą, a także wycieczki po mieście i regionie pod opieką przewodników. Uczniowie kaliskich szkół uczestniczyli w rajdach cyklicznie organizowanych przez kaliski Oddział PTTK.

W Szkole Podstawowej Specjalnej nr 20 im. Ludwika Perzyny, w ramach współpracy z PTTK Oddział w Kaliszu, przewodnika prowadził zajęcia dotyczące edukacji regionalnej w zakresie wiedzy o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza i regionu.

Zajęcia miały formę pogadanek tematycznych, prezentacji multimedialnych oraz warsztatów tematycznych. Celem edukacji regionalnej realizowanej w szkole specjalnej jest rozwijanie w uczniach poczucia przynależności do tzw. małej ojczyzny, kształtowanie postawy zaangażowania w sprawy własnego środowiska oraz kształtowanie postaw społecznych i patriotycznych.

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 7 im. A. Mickiewicza brali udział w rajdach PTTK promujących edukację regionalną oraz dziedzictwo historyczno-kulturowe, tj. XVII Rajd Pieszy „Śladami przodków” – 17 września 2022, IX Rajd Pieszy "Bursztynowym Szlakiem" – 8 października 2022, XX Marsz Wolności – 11 listopada 2022, RAJD „Od Sasa do Lasu” – 18 listopada 2022).

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 17 uczestniczyli w Rajach „Przedreptać Ziemię Kaliską”, „Od Sasa do Lasu”, „Śladami przodków”, w IX Rajdzie Szlakiem Bursztynowym,

Reprezentanci szkoły biorący udział w XX rajdzie „Marsz Wolności”, zajęli II miejsce w konkursie głównym XX „Marszu Wolności”, zdobywając Puchar Starosty Kaliskiego.

Szkoły były także organizatorami rajdów szkolnych. Szkoła Podstawowa nr 10 zorganizowała 3.06.2022 roku Rajd im. Marii Konopnickiej. Celem rajdu było zapoznanie uczniów z ważnymi na mapie Kalisza miejscami, o których w kontekście życia poetki dowiedzieli się na lekcjach z wychowawcą. Uczestnicy zobaczyli m.in. pomnik Konopnickiej projektu Stanisława Horno-Popławskiego przy ul. Nowy Świat.

Uczniowie odwiedzili także Bibliotekę Główną Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka (ul. Legionów 66), gdzie zwiedzali wystawę poświęconą poetce. W trakcie rajdu korzystali z przygotowanych kodów QR oraz z aplikacji geocaching, za pomocą której śledzili trasę oraz poszukiwali ukrytej skrzynki z informacjami na temat Marii Konopnickiej. Młodzi kaliszanie mieli również okazję przypomnieć sobie najśłynniejsze utwory Konopnickiej, a na pamiątkę wycieczki przygotowali fotorelację.

Szkoła Podstawowa nr 12 im. Księcia Bolesława Pobożnego zrealizowała szkolny projekt „Gwieździstym Szlakiem Kaliskich Legend”, który miał formę rajdu ulicami Kalisza.

W ramach wycieczek, uczniowie mogli poznać region południowo-wschodniej Wielkopolski oraz miasta związane z rozwojem państwowości piastowskiej.

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 23 im. Eligiusza Kor-Walczaka byli na wycieczce do Muzeum Marii Dąbrowskiej w Russowie.

Szkoła Podstawowa nr 7 im. Adama Mickiewicza zorganizowała wycieczkę szkolną na trasie Kalisz-Pałac w Śmiełowie (Muzeum im. Adama Mickiewicza) - Spichlerz Polskiego Rocka w Jarocinie-SOWA-projekt w Pałacu w Jarocinie.

Dla uczniów klasy VI w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 4 zorganizowana została wycieczka edukacyjno-patriotyczna obejmująca zwiedzanie:

- Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku,
- Izby Tradycji 25. Dywizji Piechoty w Urzędzie Gminy Ceków-Kolonia,
- Pomnika poświęconego żołnierzom.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 (Szkoła Podstawowa nr 15 im. Szarych Szeregów) uczniowie odbyli wycieczki edukacyjne:

- do Biskupina, Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Warsztaty ceramiczne, rzeźba z gliny (kl. IV, V),
- do Gniezna, zwiedzanie Archikatedry Gnieźnieńskiej - architektura gotycka, Drzwi Gnieźnieńskie z XII w. (kl. IV, VI),
- do Torunia, zwiedzanie zabytków sakralnych oraz rynku, oglądanie murów miejskich, Domu Kopernika; wejście na Mysią Wieżę w Kruszwicy. (kl. VIb i VIa).

Organizowane corocznie w placówkach edukacyjnych obchody dnia patrona także wpisywały się w edukację regionalną. Poświęcone były osobie patrona, jej dokonaniom i związkom z Kaliszem przykładowo - Marii Dąbrowskiej (SP. nr 4), Marii Konopnickiej (SP nr 10), księciu Bolesławowi Pobożnemu (SP nr 12), Wojciechowi Bogusławskiemu (SP nr 13), Powstańcom Wielkopolskim 1918-1919 (SP nr 16), Stefanowi Szolc- Rogozińskiemu (SP nr 17), Józefowi Piłsudskiemu (SP nr 22), Eligiuszowi Kor-Walczakowi (SP nr 23), gen. Mieczysławowi Smorawińskiemu (ZSE).

Dzieci i młodzież brały udział w międzyszkolnych, ogólnomiejskich, ogólnokrajowych i międzynarodowych konkursach.

Drużyna uczniów szkoły podstawowej nr 10 im. M. Konopnickiej zajęła I miejsce w konkursie „Polskie drogi do niepodległości” zorganizowanym przez SP nr 2 w Kaliszu pod patronatem Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej.

Uczniowie SP nr 14 im. Władysława Broniewskiego brali udział w konkursach o tematyce związanej z Kaliszem i regionem: Międzyszkolnym konkursie „Ad fontes! Odkrywamy tajemnice Kalisza i regionu kaliskiego”; Wojewódzkim Konkursie Fotograficznym „Powstanie Wielkopolskie 1918/1919 w moim obiektywie”; Międzyszkolnym Konkursie Literacko-Historycznym im. Legionów Józefa Piłsudskiego.

Uczniowie SP nr 17 wzięli udział w Ogólnopolskim Młodzieżowym Konkursie Krajoznawczym „Poznajemy Ojcowiznę”.

Młodzież ZSE uczestniczyła w konkursie organizowanym przez Jewish Life nt. Śladów judaizmu w najbliższym otoczeniu.

ZSZ im. Zesłańców Sybiru – w ramach projektu Cyfrowa Wielkopolsk@ zrealizował projekt o kaliskich plantach (48 lekcji).

Nauczyciele w ramach prowadzonej edukacji regionalnej korzystali również z oferty ogólnomiejskiej przygotowanej przez instytucje kultury działające na terenie nasza oraz Archiwum Państwowe w Kaliszu.

Uczniowie ZS-P nr 3 uczestniczyli w wydarzeniach ogólnomiejских takich jak:

- spotkanie zorganizowane przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. Adama Asnyka „Połączeni dziedzictwem. Bogactwo wielokulturowego Kalisza”. Otwarcie wystawy „Rodzina z Kalisza” oraz wykład Moniki Sobczak-Waliś;
- spotkanie z Anetą Kolańczyk „Pisarze kaliscy” w Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu, w VII spotkaniu z cyklu „Znani/nieznani Wielkopolanie – ocalić od zapomnienia”;
- udział uczniów klasy VIIIb w projekcie edukacyjnym „Calisiada 2022” – tworzenie podcastów dotyczących patronki Roku 2022 Marii Konopnickiej oraz miasta, w którym spędziła dzieciństwo i młodość, czyli XIX-wiecznego Kalisza.

Młodzież IV LO zwiedzała wystawę pt. „Mariaże Marii” przygotowanej przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. A. Asnyka w Kaliszu z okazji Roku Marii Konopnickiej.

Uczestniczyła w spotkaniu autorskim z poetką, Izabelą Fietkiewicz-Paszek, która zaprezentowała sylwetki kaliszan piszących – poetów i pisarzy (także podczas lekcji bibliotecznej „Ze skarbnicy Asnykowskiej Książnicy” w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Adama Asnyka).

Przedstawiciele szkoły brali udział w konferencji popularnonaukowej „Kaliski wymiar relacji polsko – ukraińskich” (w III LO), a także w uroczystości odsłonięcia Epitafium Mieszka III Starego w Katedrze Kaliskiej.

Uczniowie ZSE oraz wielu innych szkół 3 października 2022 roku wzięli udział w wyjątkowym spotkaniu w murach swojej szkoły. Na zaproszenie Izabelli Galuby-Bryi – nauczycielki, edukatorki POLIN, w Zespole Szkół Ekonomicznych, gościł Aleks Dancyg, polski Żyd, historyk i współtwórca Instytutu Yad Vashem w Jerozolimie, który wygłosił wykład i poprowadził warsztaty na temat judaizmu.

Dzieci i młodzież szkolna współpracowały z organizatorami międzyszkolnych i regionalnych gier miejskich. 23 maja 2022 roku młodzież ze szkół, którym patronuje Maria Konopnicka (SP10 w Kaliszu, SP1 w Ostrowie Wlkp., SP w Droszewie, SP w Godzieszach i SP w Kotlinie) oraz uczniowie SP7, SP17 i SOSW nr 1 w Kaliszu zebrała się przy Pomniku Książki na plantach miejskich, gdzie rozpoczęła się Literacka Gra Miejska „Kaliskie Upamiętnienia Marii Konopnickiej”, zorganizowana przez naszą szkołę i Stowarzyszenie im. Haliny Sutarzewicz w 180. rocznicę urodzin poetki.

Każdy z uczestników otrzymał od organizatorów kartę do gry oraz wskazówki dotyczące trasy wyznaczonej przez miejsca, z którymi związana była patronka. Tam z kolejnymi instrukcjami czekali na nich uczniowie wcielający się w Konopnicką z lat jej wczesnej młodości oraz nowożeńców: Marię i Jarosława. Należało również znaleźć krasnoludki posiadające kolejne fragmenty wiersza.

Okazało się, że wszyscy bardzo dobrze poradzi sobie z zadaniami, właściwie poukładali wersy utworu „Memu miastu” Marii Konopnickiej oraz rozpoznali postaci w ostatniej scenie, która przedstawiona została w Młodzieżowym Domu Kultury. Tam też odbyło się podsumowanie gry i wręczenie nagród.

Młodzież V LO wzięła udział w grze miejskiej, zorganizowanej w ramach 30. Europejskich Dni Dziedzictwa w Kaliszu pod hasłem „Kalisz na szlakach” przez III LO.

Zadanie 9. Prowadzenie w szkołach i placówkach oświatowych zajęć edukacyjnych poświęconych ochronie i zachowaniu, ważnych dla budowania tożsamości lokalnej, zabytkowych kaliskich cmentarzy.

WE

Szkoła Podstawowa nr 1 im. Konstytucji 3 Maja

Uczniowie porządkowali Cmentarz Mauzoleum na Majkowie. Odbyło się spotkanie z panią Beatą Muszyńską, nt. Cmentarze miejsca pamięci, podczas którego przedstawiła historię kaliskich nekropolii: ewangelickiej, katolickiej i prawosławnej.

Uczniowie brali udział w akcji Ministerstwa Edukacji i Nauki „Szkoła Pamięta” i porządkowali miejsca pamięci.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Dąbrowskiej

Uczniowie sprawują stałą opiekę nad rodzinną Kaplicą Repphanów (rodziną fundatora szkoły) na Cmentarzu Ewangelickim, a także odwiedzają kaliskie cmentarze w ramach realizacji tematu „Pamiętajmy o tych, którzy odeszli”.

Szkoła Podstawowa nr 7 im. Adama Mickiewicza uczestniczyła w ogólnopolskiej akcji „Szkoła pamięta”. Edukacja w tym zakresie koncentrowała się na zwróceniu uwagi uczniów na potrzebę pielęgnowania pamięci o zmarłych. W tym celu uczniowie odwiedzali lokalne miejsca pamięci, groby osób zasłużonych dla miasta, sprząтали zaniedbane groby na Cmentarzu Miejskim. Przygotowana została wystawa nt. Ks. hm. Stanisław Piotrowski - powstaniec, harcerz, kapłan, bohater, którą poprzedziły zajęcia poświęcone jego osobie.

Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 9 im. 25 Dywizji Piechoty Ziemi Kaliskiej odwiedzili cmentarz tyniecki, gdzie oddali cześć osobom walczącym o niepodległość przez zapalenie zniczy na Grobie Nieznanego Żołnierza i przy miejscach pochówków żołnierzy Armii Krajowej.

Uczniowie klas IV odwiedzili groby żołnierzy z okresu I wojny światowej na cmentarzu wojskowym na osiedlu Majków w Kaliszu.

W roku 2022 Szkoła Podstawowa Nr 10 im. Marii Konopnickiej ponownie wzięła udział w akcji „Szkoła Pamięta”, odbywającej się w okresie, w którym w sposób szczególnie wspominamy zarówno naszych bliskich, jak i tych, którzy zapisali

się w historii – tej ogólnonarodowej i lokalnej. W ten sposób inicjatywa nawiązuje do polskiej tradycji świąt zaduszych.

Celem było zwrócenie uwagi młodych ludzi na potrzebę pielęgnowania pamięci o bohaterach naszej wolności, szczególnie tych, którzy są związani z historią danego miejsca, regionu i społeczności.

W akcji brali udział przede wszystkim członkowie szkolnego koła PCK. W październiku 2022 roku ogłosili zbiórkę zniczy, a w okresie Świąt Wszystkich Świętych zapalano je na wielu kaliskich cmentarzach.

Uczniowie szczególną uwagę zwrócili na miejsca upamiętniające osoby, które przysłużyły się naszemu krajowi lub za niego poświęciły życie. Znicze zapłonęły między innymi przed pomnikiem Marii Konopnickiej, pomnikiem Józefa Piłsudskiego, Nieznanego Żołnierza na Cmentarzu Tynieckim, pomnikiem poświęconym 23 Polakom – członkom Ruchu Oporu rozstrzelanym 22 sierpnia 1941 r., ale także na grobach prezydenta Kalisza Mieczysława Grabczyńskiego, Patronów Trybunału Kaliskiego – Stanisława Karasińskiego i Seweryna Tymienieckiego, Franciszka Patki – pułkownika Wojsk Polskich zm. w 1944 r., na grobach żołnierzy na Cmentarzu Wojskowym na Majkowie, gdzie znajduje się Kwatera A – najważniejsza i najbardziej międzynarodowa z kwater oraz na grobie poświęconym powstańcom wielkopolskim poległym w latach 1918 – 1919, znajdującym się na cmentarzu w Odolanowie. W mogile tej są również prochy pomordowanych w Katyniu.

Co roku, uczniowie poszczególnych klas Szkoły Podstawowej nr 11 im. Wojciecha Bogusławskiego, pod kierunkiem wychowawców sprzątają miejsca pamięci, groby ważnych dla miasta i lokalnej społeczności postaci na kaliskich cmentarzach: prawosławnym, ewangelickim oraz żydowskim. Ponadto zapalają znicze pod tablicami i pomnikami poświęconymi Polakom, kaliszanom zamordowanym w Katyniu, wywiezionym na Syberię oraz żołnierzom Armii Krajowej.

Szkoła Podstawowa nr 12 im. Księcia Bolesława Pobożnego wzięła udział w akcji „Szkoła Pamięta”. Uczniowie zdobywali też informacje dotyczące grobów bohaterów Powstania Styczniowego, które znajdują się na Cmentarzu Miejskim przy Rogatce.

Szkoła Podstawowa nr 16 im. Powstańców Wielkopolskich 1918-1919 brała udział w akcji „Szkoła Pamięta”, w ramach której uczniowie wykonali prace plastyczne poświęcone polskiej tradycji Dnia Zadusznego, a także odwiedzili kaliskie cmentarze.

Uczniowie Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 20 im. Ludwika Perzyny na zajęciach prowadzonych przez szkolnego historyka i przedstawiciela PTTK zostali zapoznani z multimedialną prezentacją dotyczącą zabytkowych cmentarzy w Kaliszu oraz pozycją książkową „Zabytkowe cmentarze przy Rogatce”, Stanisław Małyszko, Kalisz 2012.

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 23 im. Eligiusza Kor-Walczaka zwiedzali Cmentarz Miejski przy Rogatce oraz nagrobki osób zasłużonych dla Kalisza. Wzięli także udział w sprzątaniu cmentarza prawosławnego na Rogatce w Kaliszu.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2 (Szkoła Podstawowa nr 21 im. Legionów Józefa Piłsudskiego) sprawował opiekę nad grobem Legionistów na Cmentarzu Miejskim w Kaliszu – porządkowanie grobu, zapoznanie uczniów z wydarzeniami historycznymi.

Uczniowie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3 (Szkoła Podstawowa nr 22 im. Józefa Piłsudskiego) wzięli udział w akcji „Szkoła pamięta” – odwiedzali groby weteranów powstania styczniowego oraz akcji #dostrzegamipamiętam, polegającej na uprzątnięciu miejsc pamięci, zapaleniu znicza, chwili zadumy w miejscach historycznych.

Ponadto zapalili znicze na grobach tych, którzy odeszli na „Wieczną Wartę” (na cmentarzu w Dobrzeczu spoczywają śp. hm. Janusz Pertkiewicz i śp. hm. Tadeusz Berczyński) oraz pod tablicą pamiątkową, która znajduje się w kościele pod wezwaniem Świętego Michała Archanioła w Dobrzeczu, a poświęcona jest tym, którzy zginęli za naszą wolność w latach 1918-1920 i 1939-1945.

Zorganizowana była wycieczka śladem epitafiów na miejscowy cmentarz parafialny, pod której mogli poznać napisy nagrobne, historyczne nagrobki, rys historyczny kościoła parafialnego pw. św. Michała Archanioła.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 4 (Szkoła Podstawowa nr 13) prowadzone były zajęcia edukacyjne w grupach przedszkolnych nt. cmentarzy w Kaliszu. Celem zajęć było zapoznanie przedszkolaków ze zwyczajami związanymi ze świętem zmarłych w naszej kulturze i religii, pielęgnowanie tradycji związanych z obrzędami Wszystkich Świętych, wyrabianie szacunku dla zmarłych i pamięci o nich.

Na szkolnej gazetce przygotowana została ekspozycja zdjęć prezentujących „Nagrobki sławnych kaliszan”. Jej celem było popularyzowanie i upowszechnianie wiedzy o zabytkach oraz jego znaczeniu dla historii kultury.

Przy okazji realizacji tematów związanych ze świętem 1 listopada, w klasie I omawiana była kwestia wartości historycznej kaliskich cmentarzy. Klasa III odbyła wirtualną wycieczkę po zabytkach Kalisza i poznała pojęcie wartości obiektu jako dobra wspólnego, które należy szanować na przykładzie kaliskich cmentarzy.

Na godzinie wychowawczej w klasach IV-VIII nauczyciele prowadzili pogadanki edukacyjne nt:

- Pamiętamy o naszych zmarłych;
- Zasad zachowania się na cmentarzu podczas święta zmarłych;
- Rozmowa z uczniami na temat zabytkowych cmentarzy w Kaliszu.

Wychowawca klasy VI przeprowadził zajęcia nt. „Atmosfera Wszystkich Świętych”, poświęcone uświadamieniu uczniom znaczenia pamięci zbiorowej w tradycji narodowej oraz projektom służącym dbaniu o zabytkowe kaliskie nekropolie i miejsca pamięci narodowej.

Młodzież II Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki sprawowała opiekę nad Kaplicą Żuczkowskich na Cmentarzu Miejskim przy ulicy Górnośląskiej, gdzie pochowana jest Zofia Hieropolitańska – osoba zasłużona dla kaliskiego muzealnictwa. Wykonane zostały były prace porządkowe przy kaplicy, zapalone znicze i złożone kwiaty.

W ramach projektu „Szkoła pamięta” odbywało się sprzątanie opuszczonych grobów nauczycieli III LO im. Mikołaja Kopernika i Gimnazjum Jagiellonek (cmentarze na Rogatce i Tyńcu);

W październiku 2022 r. odbyła się akcja; „Znicz”, polegająca na upamiętnieniu spoczywających na kaliskich cmentarzach zmarłych nauczycieli III LO.

Ponadto w ramach lekcji historii i godzin wychowawczych młodzież zwiedzała zabytkowe kaliskie cmentarze przy Rogatce: katolicki, ewangelicki, prawosławny. Celem wycieczek było przedstawienie historii mniejszości narodowych zamieszkujących Kalisz, a także uwrażliwienie młodzieży na znaczenie historyczne i kulturowe kaliskich cmentarzy w budowaniu tożsamości lokalnej.

Młodzież V Liceum Ogólnokształcącego im. Jana III Sobieskiego opiekowała się grobami Jerzego Michała Wronowskiego i Haliny Sutarzewicz na Cmentarzu Miejskim przy Rogatce.

W ramach opieki nad grobowcem kaliskich rodzin Katasanowów, Myszkiewiczów i Grabowskich – na cmentarzu prawosławnym przy ul. Górnośląskiej – wykonała prace porządkowe i zapaliła znicze.

Uczniowie wykonali również prace porządkowe i zapalili znicze na grobach weteranów powstania styczniowego: Jakuba Chmielewskiego, Ludomira Choynowskiego, Henryka Millera, Romana Mrozowskiego, Józefa Półrolniczaka, Józefa Tryca, ks. Ignacego Płoszaja.

W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 im. Janusza Korczaka, podczas zajęć edukacyjnych poświęconych ochronie i zachowaniu zabytkowych kaliskich cmentarzy, zrealizowany został projekt „Zobaczę swoje miasto i poznam jego historię”, w ramach którego odbyła się wycieczka do Nowych Skalmierzyc i zapalenie zniczy pod pomnikiem powstańców wielkopolskich oraz zwiedzanie nekropolii kaliskich z przewodnikiem.

W ramach godzin wychowawczych w Zespole Szkół Ekonomicznych odbywały się lekcje poświęcone pamięci wybitnych kaliszan oraz historii kaliskich cmentarzy – katolickiego, ewangelickiego, prawosławnego i żydowskiego, a także lekcje w terenie – na kaliskim cmentarzu żydowskim przy ulicy Handlowej.

W Zespole Szkół Zawodowych im. Zesłańców Sybiru pod hasłem „Kaliskie ogrody pamięci” odbył się spacer edukacyjny po najstarszych kaliskich nekropoliach przy Rogatce, w ramach lekcji historii, religii oraz zajęć z wychowawcą (12 oddziałów).

Zadanie 10. Udostępnianie ekspozycji w Centrum Kaliskich Baśni i Legend i Lokacji Miasta Baszta „Dorotka” oraz prowadzenie na jego bazie działań edukacyjnych w zakresie popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym miasta.

WKST-IT

Centrum Baśni i Legend oraz Lokacji Miasta jest dostępne dla zwiedzających w sezonie turystycznym, czyli od maja do września. W 2021 roku, w tym przedziale czasowym, ekspozycję odwiedziło 2107 osób.

Dużym powodzeniem i frekwencją cieszyły się trzy imprezy plenerowe, które zorganizowała pod Basztą Dorotką Informacja Turystyczna. Wszystkie miały na celu promocję Miasta, ale też naszej historii i kultury. Mury obronne i ich otoczenie są do tego doskonałą lokalizacją.

Pierwszą z imprez był cykliczny, coroczny Weekend na Szlaku Piastowskim. Dawne gry, gra miejska (wyzwanie z krzyżówką i nagrodami) i plastyczne warsztaty dla dzieci – wszystko to w cieniu Baszty.

Na zakończenie Europejskich Dni Dziedzictwa, zorganizowano imprezę pod hasłem „Spotkajmy się pod Basztą”, rozpoczynając tradycję spotkań pt. „Symbole Kaliskich Legend”. Legendą prowadzącą były „Ręce Anny” – stąd też wystawa kolekcji dzwonków oraz wspólna próba bicia rekordu w grze na dzwonkach. Nawiązując do tradycji i historii miasta imprezie towarzyszyły pokazy tańców średniowiecznych, rycerstwa i łucznictwa. Aby w tą historyczną zabawę wciągnąć najmłodszych na placu Baszty odbywały się gry i zabawy w dawnym, tradycyjnym stylu i quiz historyczny z nagrodami.

Ostatnią z imprez plenerowych przy Baszcie Dorotce było zakończenie sezonu. Wspólnie czytaliśmy legendy, Studium Animatorów Kultury w Kaliszu przygotowało tematyczny happening. Stowarzyszenie Rycerskie cyklicznie powtarzało w ciągu dnia pokazy zapraszając do uczestnictwa zebraną publiczność. Stragany wokół placu oferowały rękodzieła i poczęstunek w tradycyjnym, staropolskim stylu. Odbyło się również spotkanie z ptasznikiem, który przybliżył temat dawnych polowań z ptakami drapieżnymi, ich osławiania i szkolenia. Można było zobaczyć, a nawet potrzymać żywych przedstawicieli drapieżnego ptactwa, które zaproszony gość ze sobą przywiózł. Całości w tle towarzyszyła muzyka dawna oraz dawne gry i zabawy dla najmłodszych. Imprezę wieńczył pokaz ognia, który na tle średniowiecznych murów zrobił piorunujące wrażenie.

W 2022 roku Sezon turystyczny w Kaliskim Centrum Baśni i Legend i Lokacji Miasta oraz Skarbcu Bazyliki Kaliskiej rozpoczęliśmy w drugim tygodniu maja. Pierwszą dużą imprezą w Baszcie była Noc Muzeów - cykliczna impreza zorganizowana ponownie 14 maja, po dwuletniej przerwie. Wakacje zainaugurowała impreza plenerowa przy baszcie Dorotce, w ramach „Weekendu na Szlaku Piastowskim”. Wszyscy, którzy przybyli na wydarzenie, mogli oglądać pokazy walk rycerskich, zagrać w jedną z dawnych gier i zabaw przygotowanych przez Stację Inspirację, a także wziąć udział w plenerze malarskim, prowadzonym w otoczeniu baszty. Każdy mógł tego dnia bezpłatnie zwiedzić Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta oraz Skarbiec w Narodowym Sanktuarium św. Józefa.

Po zwiedzaniu można było spróbować średniowiecznych podpłomyków, a także skorzystać z oferty licznych stoisk rozstawionych na placu przy baszcie. Impreza była bardzo udana i przyciągnęła pod basztę wielu kaliszan, a także osób spoza naszego miasta.

We wrześniu odbyła się następna plenerowa impreza pod Basztą. III Dni Księstwa Kaliskiego to ogólnopolski festiwal plenerowy odbywający się w ramach 30. Europejskich Dni Dziedzictwa.

Imprezę otworzył przemarsz orszaku książęcego od ulicy Zamkowej w kierunku Baszty Dorotki. Przy Baszcie można było uczestniczyć w Jarmarku Średniowiecznym, obejrzeć historyczne rekonstrukcje aktu lokacji miasta Kalisza, dokonanej przez księcia Bolesława Pobożnego i nadania społeczności żydowskiego Statutu Kaliskiego.

Wystąpiły zespoły muzyki dawnej Brevis i Żniwa. Tańce średniowieczne oraz zonglerkę flagami wykonał zespół Belriguardo. Natomiast grupa NAM TARA przygotowała pokazy ogniowe. Były też warsztaty ze średniowiecznym Skrybą Tomaszem z Kancelarii Komesa Mikołaja Bronisza, kramy, stoiska średniowieczne, wystawa obrazów Jakuba Multana „Władcy Polski związani z Kaliszem” i wiele, wiele innych atrakcji.

Każdy mógł tego dnia bezpłatnie zwiedzić Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta oraz Skarbiec w Narodowym Sanktuarium św. Józefa.

Trzecia w tym roku impreza plenerowa przy baszcie Dorotce, „Zakończenie sezonu turystycznego” odbyła się 1 października. W programie wydarzenia odbyły się pokazy rycerskie, Fire Show, animacje prowadzone przez Dorotkę z Sali Zabaw Bajka, koncert Orkiestry dętej Godziesze Marka Kubery. Impreza była połączona z bezpłatnym zwiedzaniem Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta oraz Skarbca w Narodowym Sanktuarium św. Józefa.

W 2022 roku Kaliskie Centrum Baśni i Legend oraz Skarbiec odwiedziło 2914 osób.

Łącznie w okresie sprawozdawczym Kaliskie Centrum Baśni i Legend oraz Skarbiec zwiedziło 5.021 osób.

Zadanie 11. Udostępnianie przygotowanej w kaliskim ratuszu ekspozycji multimedialnej poświęconej dziedzictwu historyczno-kulturowemu Kalisza i regionu oraz prowadzenie na jej bazie warsztatów i działań edukacyjnych w zakresie popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym miasta i regionu.

WKST-IT

W 2021 r. pomimo czasowego zamknięcia z powodu pandemii Sars-COV-2, ekspozycję multimedialną w kaliskim ratuszu odwiedziło ok. 10. 919 turystów z Polski i ze świata. Przede wszystkim odwiedzali nas kaliszanie (5882 osób), ale było też sporo turystów z różnych stron kraju (głównie Łódź, Poznań, Warszawa, Wrocław, Szczecin i Śląsk) oraz z zagranicy (Niemcy, Francja, Holandia, Hiszpania i Słowacja). Rzadziej, ale jednak, pojawiali się też zwiedzający z Meksyku, Argentyny, USA, Turcji, Rosji, Izraela i Jordanii.

Oprócz turystów indywidualnych, dużą część zwiedzających ekspozycję stanowiły grupy zorganizowane (szkoły, przedszkola, półkolonie, wycieczki, pielgrzymki). Gościliśmy także znane osoby ze świata muzyki, filmu, sportu, radia, telewizji i mediów społecznościowych.

Zwiedzanie odbywało się głównie przy wykorzystaniu audioprzewodników, zawierających trzy wersje językowe (polską, angielską i niemiecką) – co przyczyniło się do zwiększenia dostępności i atrakcyjności obiektu. Przy grupach o szczególnych wymaganiach (małe dzieci, seniorzy, bądź osoby niepełnosprawne) po ekspozycji oprowadzał doświadczony przewodnik, by w sposób jak najbardziej dostępny i pełny przekazać zawarte w niej treści, przybliżyć historię i kulturę Kalisza.

Ekspozycja multimedialna w ratuszu była też tematem lub/i tłem dla kilku programów telewizyjnych i audycji radiowych.

Ponadto w minionym roku pracownicy Informacji Turystycznej realizowali w oparciu o bazę ekspozycji multimedialnej w ratuszu szereg warsztatów skierowanych do grup szkolnych i przedszkolnych. Warsztaty te cieszyły się ogromnym zainteresowaniem i były wysoko oceniane przez grupy uczestniczące.

Przez słuchaczy Studium Animatorów Kultury w Kaliszu zostały zrealizowane warsztaty animacyjne, inspirowane kaliskimi legendami. Odbył się cykl spotkań z trębaczem, prowadzony przez muzyka Filharmonii Kaliskiej, Marka Kubereę. Na kanwie historii kaliskiego hejnału i jego znaczenia, uczestnicy poznali też opowieści o pracy muzyka, instrumentach i kulturze muzycznej miasta. Rok zakończyliśmy świątecznymi warsztatami plastycznymi, w trakcie których dzieci własnoręcznie wykonywały bombki, które ozdobiły wioskę św. Mikołaja na Złotym Rogu.

W 2022 roku ekspozycja multimedialna funkcjonowała w następującym trybie:

- 1) w miesiącach od maja do września (letni sezon turystyczny) przez 6 dni od wtorku do niedzieli,
- 2) w miesiącach od października do kwietnia (zimowy sezon turystyczny) przez 5 dni w tygodniu od wtorku do soboty.

W tym czasie zostało sprzedanych 10.397 biletów, w tym bilety grupowe: dla grup do 29 osób – 38 sztuk, dla grup do 50 osób – 26 sztuk. Dodatkowo w omawianym okresie na ekspozycję nieodpłatnie weszło 4.588 osób.

W trakcie roku szkolnego, w pomieszczeniach warsztatowych ekspozycji multimedialnej, realizowane były różnego rodzaju interaktywne prelekcje dla dzieci i młodzieży na temat m.in. historii Kalisza, przyrody czy ekologii oraz warsztaty plastyczne, kształtujące wyczuwanie estetyki i kreatywność młodych mieszkańców Kalisza, jak i gości naszego miasta.

Jedną z propozycji to warsztaty łączące w sobie część dydaktyczną i plastyczną. Ich tematyka ściśle nawiązuje do historii Kalisza, historycznej i współczesnej architektury miasta, przyrody i pejzażu, baśni kaliskich oraz codziennego życia

mieszkańców miasta - rozbudzając tożsamość i przynależność kulturową i regionalną. Część plastyczna jest prowadzona przy użyciu różnych technik plastycznych, takich jak: malarstwo, wydzieranki, wycinanki, kolaże, techniki mieszane, pobudzając kreatywność.

Kolejny już rok współpracowaliśmy ze słuchaczami Studium Animatorów Kultury w Kaliszu, którzy w ramach swoich zajęć dydaktycznych, prowadzili w Ratuszu cykl warsztatów animacyjnych, inspirowanych kaliskimi legendami i baśniami. Młodzi uczestnicy warsztatów poprzez różne gry i zabawy ruchowe, zagadki, teatrzyk cieni, poznawali historię miasta, ukrytą w legendach.

Nieustającym zainteresowaniem cieszą się warsztaty z trębaczem. Podczas tych spotkań Marek Kubera, muzyk Filharmonii Kaliskiej, opowiada dzieciom o hejnale kaliskim, muzyce i pracy muzyka. Teoria jest połączona z praktyką, jest muzycznie, głośno i wesoło.

W ciągu roku prowadzone były liczne akcje promocyjne, mające na celu zwiększenie liczby osób odwiedzających kaliską ekspozycję multimedialną. Oferta zwiedzania ekspozycji była regularnie przesyłana do szkół i przedszkoli z Kalisza i całej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. Plakaty oraz ulotki dotyczące ekspozycji były kilkakrotnie dostarczane do takich jednostek w mieście, jak Aquapark, OŚRiR, Teatr, Dom Sąsiedzki, Akcelerator Kultury, Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, Zawodzie, Archiwum Państwowe, uczelnie wyższe. W kilku punktach zostały również ustawione roll-upy promujące ekspozycję.

Podobnie jak w poprzednim roku, w roku 2022 realizowane były akcje promocyjne, nawiązujące do święta zakochanych (Walentynki – kolacja na wieży), Dnia Mamy i Taty, Dnia Dziecka na wieży, czy Nocy Muzeów.

Bezpłatne wejściówki na ekspozycję były dodawane do różnych nagród, które można było zdobyć w konkursach organizowanych przez Miejską Bibliotekę Publiczną, czy poszczególne wydziały UM Kalisza.

W 2022 roku formę otwartego konkursu przyjęła zabawa pt. „Kalendarz adwentowy”, publikowana na profilu Informacji Turystycznej na Facebooku. Przed świętami Bożego Narodzenia, od początku grudnia każdego dnia publikowaliśmy jedno pytanie lub zadanie dotyczące historii lub spuścizny kulturowej naszego miasta. Nagrodziliśmy osoby, które wykazały się największą aktywnością i liczbą prawidłowych odpowiedzi. W konkursie wzięły udział łącznie 84 osoby.

Zadanie 12. Popularyzacja za pośrednictwem strony www.kalisz.pl oraz innych mediów, dobrych praktyk w zakresie realizacji prac konserwatorskich i robót remontowo-budowlanych zrealizowanych przy obiektach zabytkowych oraz zagospodarowania obszarów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo.

WSR-BR, KPM, WKST,

Wydział Strategii i Rozwoju (Biuro Rewitalizacji) prowadził na bieżąco działania informacyjno-popularyzatorskie, związane z podejmowanymi działaniami rewitalizacyjnymi. Umieszczono między innymi informacje podsumowujące przeprowadzone prace, na które otrzymano dotacje w ramach Specjalnej Strefy Rewitalizacji, a także prace przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza, na które beneficjenci otrzymali dotacje na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku.

W okresie sprawozdawczym Kancelaria Prezydenta Miasta na bieżąco przygotowywała dokumentację fotograficzną obiektów poddawanych pracom konserwatorskim i robotom remontowo-budowlanym zrealizowanym przy obiektach zabytkowych oraz zagospodarowania obszarów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo, która była wykorzystywana w informacjach na stronie www.kalisz.pl i w serwisach społecznościowych.

Kierunek 4. Promocja dziedzictwa kulturowego Kalisza służąca budowaniu tożsamości i kreacji produktów turystyki kulturowej.

Zadanie 1. Obchody Święta Miasta Kalisza jako elementu budowania tożsamości lokalnej i promocji dziedzictwa kulturowego miasta.

KPM, WKST

Począwszy od 1991 roku 11 czerwca obchodzone jest Święto Miasta Kalisza. Data nie jest przypadkowa. 11 czerwca 1282 roku książę Przemysław II wydał bowiem dokument potwierdzający i zarazem powtarzający nadanie Kaliszowi przez księcia Bolesława Pobożnego przywileju lokacyjnego.

Obchody ustanowionego przez Radę Miejską Kalisza Święta służą umacnianiu tożsamości lokalnej mieszkańców oraz promocji jego unikatowego dziedzictwa. Wydarzenia tworzące program obchodów składają się z pewnych stałych elementów, takich jak;

- Uroczysta msza święta za miasto i mieszkańców odprawiana corocznie na początku czerwca w Narodowym Sanktuarium Świętego Józefa w Kaliszu;
- Uroczysta sesja Rady Miasta Kalisza z udziałem gości z Miast Partnerskich Kalisza,
- Europejskie Strzelanie o Srebrną Lilię św. Józefa, przemarsz ulicami miasta i intronizacja króla kurkowego.

Obchody Święta Miasta wypełniają liczne i różnorodne wydarzenia – kulturalne, sportowe, turystyczne, etc.

W 2022 roku minęła 740. rocznica odnowienia i uroczystego potwierdzenia nadania Kaliszowi praw miejskich. Sumie, z okazji odpustu opieki św. Józefa oraz Święta Miasta Kalisza przewodniczył Jego Ekscelencja ks. bp Damian Bryl Biskup Kaliski.

Kaliski samorząd reprezentowali: Tadeusz Skarżyński, przewodniczący Rady Miasta Kalisza; wiceprezydent Mateusz Podsadny oraz kaliscy radni. W uroczystej mszy św. uczestniczyła Marlena Małąg, minister rodziny i polityki społecznej, a także liczne grono parlamentarzystów, samorządowców, przedstawicieli służb mundurowych, Urzędu Miasta Kalisza oraz społeczność miasta.

Biskup kaliski dokonał zawierzenia miasta, powiatu i mieszkańców pod szczególną opiekę św. Józefa.

Najważniejszym wydarzeniem każdego Święta Miasta jest Uroczysta sesja Rady Miasta Kalisza. W sesji uczestniczą m.in. goście z Miast Partnerskich Kalisza. Kulminacyjnym punktem programu uroczystej sesji jest wręczenie najwyższych miejskich godności oraz prezentacja dokonań uhonorowanych osób i podmiotów.

Z uwagi na obostrzenia związane ze stanem pandemii w 2021 roku, XLII Uroczysta Sesja Rady Miasta Kalisza odbyła się 10 września 2021 roku w sali recepcyjnej ratusza.

Odznaki honorowe miasta Kalisza otrzymali:

- śp. Stefan Jakubowski – nauczyciel, kierownik wielu szkół, radny miejski,
- Bogumił Łączyński – wieloletni sołtys Sołectwa Sulisławice, obecnie przewodniczący Rady Sołeckiej, członek Zarządu Oddziału Miejskiego Związku OSP w Kaliszu,
- Jerzy Splitt – archeolog, historyk, muzealnik, regionalista, radny miejski,
- Romuald Zaręba – magister inżynier budownictwa,
- Zbigniew Zawartka – społecznik, przewodniczący Miejskiej Komisji Rewizyjnej Związku OSP RP w Kaliszu.

Przyznawany przez Prezydenta Miasta Medal „Honorowy Przyjaciel Kalisza” otrzymał dr Jerzy Madejczyk, lekarz, wieloletni miejski radny.

Po zniesieniu ograniczeń pandemicznych Uroczysta Sesja Rady Miasta Kalisza odbyła się 10 czerwca 2022 roku w Sali Koncertowej im. prof. Jerzego Rubińskiego na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym UAM w Kaliszu. Uczestniczyli w niej przedstawiciele wielu środowisk: władze miasta Kalisza z prezydentem Krystianem Kinastowskim, przewodniczący Rady Miasta Kalisza Tadeusz Skarżyński, radni Rady Miasta Kalisza, parlamentarzyści, samorządowcy, przedstawiciele duchowieństwa, środowisk kulturalnych, wielu kaliskich instytucji, organizacji i stowarzyszeń. Nie zabrakło również delegacji z miast partnerskich i zaprzyjaźnionych: Hamm, Preston, Hautmont, La Louvière, Łowecz, Kamieńca Podolskiego, Martina, Dijk en Waard.

Najwyższymi miejskimi godnościami uhonorowano wybitnie zasłużone osoby.

Honorowe Obywatelstwo Miasta Kalisza otrzymali:

śp. Jerzy Aleksander Splitt i Marta Walczykiewicz

Odznakę Honorową Miasta Kalisza odebrali:

Adam Kędzierski, Jolanta Mancewicz, mjr w st. spocz. Kazimierz Wiktorowicz ps. „Dąbrowa”, prof. zw. filozofii dr hab. Szymon Wróbel, Maria Znojewska.

Tytułem Honorowy Przyjaciel Kalisza wyróżnieni zostali;

Czesława Krymarys, Jerzy Rybicki, Włodzimierz Staszak, August Tomaszek, Andrzej Tylczyński, Roman Żarnecki.

Nagrodę Miasta Kalisza odebrał Bogdan Białoszyński.

W uroczystej sesji uczestniczyli także samorządowcy z Suwałk – rodzinnego miasta Marii Konopnickiej. Na pamiątkę wizyty prezydent Krystian Kinastowski oraz wiceprzewodniczący Tadeusz Skarżyński otrzymali kopię aktu chrztu Marii Konopnickiej.

W 2022 roku Kalisz obchodzi 25-lecie partnerskiej współpracy ze słowackim Martinem. Przedstawiciele obu miast podkreślili jak ważne jest współdziałanie i wzajemna wymiana doświadczeń na wielu płaszczyznach.

Podczas Święta Miasta Kalisza i wizyty gości zagranicznych w roku 2022 Kancelaria promowała dziedzictwo kulturowe miasta poprzez zwiedzanie Z gośćmi z miast partnerskich zabytkowego gmachu dawnego zakładu karnego oraz zwiedzania miasta zabytkowym autobusem na trasie: dawna fabryka pianin i fortepianów Calisia, ruiny zamku, teatr, Park Miejski śródmieście wraz z jego zabytkowym układem i zabudowaniami.

Zadanie 2. Współpraca z inicjatorami i organizatorami przedsięwzięć służących budowaniu tożsamości lokalnej poprzez upamiętnienie zasłużonych dla miasta osób oraz ważnych wydarzeń i rocznic z historii Kalisza.

WKST

120. rocznica kolei w Kaliszu

15 listopada 1902 roku, o godzinie 8.00, z kaliskiego dworca odjechał pierwszy pociąg do Warszawy. 18 listopada 2022 roku dla uczczenia 120. rocznicy oddania do użytku kolei warszawsko-kaliskiej o godz. 13.00 w hali dworca kolejowego odbył się koncert Orkiestry Dętej OSP Dobrzec pod dykcją Jacka Konopczyńskiego. Następnym punktem obchodów było „Spotkanie przeszłości z teraźniejszością” czyli rozmowy w Kaliszu na początku XX wieku oraz jej wpływie na rozwój miasta, Kolej Dużych Prędkości.

Zwieńczeniem obchodów był specjalny koncert, przygotowany przez kaliskich filharmoników. W programie znalazły się słynne utwory twórców wiedeńskich, związane z koleją. Melomani usłyszeli m.in. kompozycje Johanna Straussa i Duke'a Ellingtona.

Nieco wcześniej, zebrani w Galerii im. prof. Andrzeja Niekrasza wzięli udział w otwarciu wystawy fotograficznej oraz modelarstwa kolejowego.

Organizatorami obchodów byli: Miasto Kalisz, Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Kaliszu oraz Stowarzyszenie „Pro Kalisia”, MBP.IM.A.Asnyka.

2022. Rok Marii Konopnickiej w Kaliszu z okazji 180. rocznicy urodzin poetki

Rada Miasta Kalisza ogłosiła rok 2022 w naszym mieście, Rokiem Marii Konopnickiej. Okazją do szczególnego uhonorowania autorki „Roty”, która w Kaliszu spędziła dzieciństwo i młodość, była 180. rocznica jej urodzin (23 maja br.).

Pieczę nad opracowaniem i realizacją okolicznościowego programu powierzono Komitetowi Obchodów. Działał on pod przewodnictwem wiceprezydenta Miasta Kalisza, Grzegorza Kulawinka.

Przedstawiciele kaliskich instytucji kultury, stowarzyszeń społeczno-kulturalnych, archiwów państwowych, uczelni wyższych i placówek oświatowych, a także Urzędu Miasta, zadbali o to, aby okolicznościowy kalendarz był nie tylko bogaty i różnorodny, ale też skierowany do jak najszerszego kręgu odbiorców.

Podejmowane w Kaliszu działania odbiły się echem w kraju, tak za sprawą skojarzenia nadprośniańskiego miasta z biografią poetki, jak i wysokiej wartości poznawczej oraz upowszechnieniowej dedykowanych jej wydarzeń i akcji. Niewątpliwą nobilitacją dla środowisk kultury i naszego Miasta było zaproszenie do senatu Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie prezentowana była wystawa Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka zatytułowana „Mariaże Marii”. Jej uroczyste otwarcie, w którym uczestniczyli przedstawiciele Miasta, Biblioteki oraz kaliskich środowisk kultury i szkół, nastąpiło w październiku. „Mariaże Marii”, kaliska publiczność mogła oglądać w Bibliotece Głównej od maja.

Oficjalna inauguracja obchodów Roku Marii Konopnickiej w Kaliszu nastąpiła 23 maja 2022 roku. Pragnąc uczcić 180. rocznicę urodzin poetki, przedstawiciele szkół kaliskich oraz placówek oświatowych z Wielkopolski noszących imię poetki, władz Miasta Kalisza i licznie przybyłych gości: przedstawicieli stowarzyszeń społeczno-kulturalnych, instytucji publicznych oraz ZHP, spotkali się przy pomniku M. Konopnickiej. Tam, po okolicznościowych przemówieniach, złożeniu kwiatów, dokładnie o godz. 13.15 wspólnie odśpiewano „Rotę”. Godzina miała tu ogromne znaczenie, albowiem w tym samym czasie jedna z najpiękniejszych polskich pieśni patriotycznych zabrzmiała także w szkołach kaliskich. Dalsza część uroczystości odbyła się w Auli Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego UAM w Kaliszu, gdzie nastąpiło podsumowanie konkursów: ogólnopolskiego plastycznego, wojewódzkiego literackiego i poetyckiego oraz miejskiego konkursu recytatorskiego. Niespodzianką dla zebranych były filmowe pozdrowienia od pani Joanny Modrzejewskiej, prawnuczki M. Konopnickiej. Imprezę przygotowali: Stowarzyszenie im. Haliny Sutarzewicz, Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej w Kaliszu, Miasto Kalisz przy udziale: Stowarzyszenia PRO KALISIA i Archiwum Państwowego w Kaliszu.

Partnerem był Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu UAM w Poznaniu.

Galowe obchody poprzedziła Literacka Gra Miejska „Kaliskie upamiętnienia Marii Konopnickiej”, zorganizowana w godzinach porannych przez Stowarzyszenie im. Haliny Sutarzewicz.

Jednak pierwsze projekty dedykowane pisarce rozpoczęły się już w marcu. Był to m.in. sześcioczęściowy cykl MARIA MA MOC! prezentowany w wirtualnej przestrzeni. Z Anetą Kolańczyk na temat M. Konopnickiej - społeczniczki, matki, pisarki... - rozmawiała Izabela Fietkiewicz-Paszek. Audycje przygotowało Stowarzyszenie Promocji Sztuki „Łyżka Mleka”, wspólnie z Miejską Biblioteką Publiczną im. Adama Asnyka w Kaliszu.

Biblioteka rozpoczęła także cykl zajęć stacjonarnych i on-line dla dzieci oraz młodzieży, poświęconych życiu i twórczości autorki „O krasnoludkach i sierotce Marysi” oraz ogłosiła konkurs dla niepełnosprawnych „Moje ulubione wiersze Marii Konopnickiej”. Podsumowanie konkursu i wręczenie nagród odbyło się w czerwcu. Szkoła Podstawowa nr 10 zorganizowała XXV Kaliski Turniej Językowy „Rebusik” dla uczniów klas I-III pod hasłem „Krasnoludki są na świecie” popularyzujący twórczość M. Konopnickiej.

W kwietniu, zorganizowano Tydzień z Marią Konopnicką w PBP Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego. W programie akcji znalazły się m.in.: spotkanie autorskie ze Sławomirem Koprem, czytanie utworów Marii Konopnickiej, projekty konkursowe związane z poznawaniem dorobku i biografii kaliskiej poetki, prezentacja bajek, gry i zabawy literackie inspirowane dorobkiem literackim M. Konopnickiej. Oferta skierowana była zarówno do dzieci i młodzieży, jak i dorosłych.

W Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. odbył się koncert „Cztery Pory Roku z Marią Konopnicką”, w wykonaniu uczniów. Młodzieżowy Dom Kultury oraz Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą w Kaliszu, zainicjowali z kolei cykl zajęć interdyscyplinarnych pt. „Bohaterowie Marii Konopnickiej dla małych i dużych”, który zwieńczyła wystawa pod tym samym tytułem. Do najmłodszych kierowana była również oferta udziału w konkursie „Świat przyrody w twórczości Marii Konopnickiej”, który przygotowało Niepubliczne Przedszkole im. Marii Konopnickiej w Kaliszu. Otwarcie pokonkursowej wystawy i wręczenie nagród odbyło się w maju w PBP Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu.

W czerwcu natomiast, MDK zaproponował najmłodszym widowisko teatralno-muzyczno-taneczne na podstawie bajki „O krasnoludkach i sierotce Marysi”. Partnerem projektu było Centrum Kultury i Sztuki.

We wrześniu, Stowarzyszenie im. Haliny Sutarzewicz, zrealizowało kolejne spotkanie w cyklu „Kaliszanie piszący pod wrześniowym niebem Zagorzynka”. Tegoroczny wieczór literacko-muzyczny, został zorganizowany w hołdzie Marii Konopnickiej i nosił tytuł „Lecieć bym chciała...”. Stowarzyszenie prowadziło również działania służące popularyzacji twórczości M. Konopnickiej w szkołach. Archiwum Państwowe w Kaliszu oraz Urząd Miasta zaprosiły z kolei na

konferencję „Wokół Marii Konopnickiej w 180. rocznicę urodzin”, która odbyła się w Ratuszu.

Liczną publiczność zgromadziła promocja bibliofilskiego wydania wiersza „Kaliszowi” przygotowanego przez Towarzystwo Przyjaciół Książki. Odbyła się ona w siedzibie Państwowej Szkoły Muzycznej, a towarzyszył jej koncert „Maria Konopnicka na każdą porę roku” w wykonaniu nauczycieli i uczniów PSM. Kaliskie przedszkolaki z iście olimpijskim zapałem przystąpiły do „Igrzysk Krasnali”, przygotowanych przez Niepubliczne Przedszkole im. Marii Konopnickiej, Publiczne Przedszkole Koszałka Opałka oraz Szkołę Podstawową Nr 10 w hali Ośrodka Sportu, Rehabilitacji i Rekreacji.

W listopadzie, kaliskie Archiwum Państwowe zorganizowało wystawę „Maria Konopnicka w archiwaliach”. Jej wernisaż odbył się pod koniec miesiąca w siedzibie AP. W przyszłym roku, ekspozycja udostępniona zostanie wirtualnie.

W grudniu, na rynku wydawniczym pojawiły się dwie niecodzienne publikacje dedykowane kaliskiej poetce. Pierwsza z nich, powstała w oparciu o materiały pochodzące z zasobów archiwalnych, pozyskane podczas ogólnopolskiej kwerendy, ukazała się staraniem Archiwum Państwowego w Kaliszu.

Kolejna, to książka „Maria Konopnicka”, autorstwa Anety Kolańczyk, która ukazała się w serii wydawniczej „Kaliszanie” Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Wydawcą publikacji było Towarzystwo, a prace nad wydawnictwami wsparło finansowo Miasto Kalisz.

Pod koniec roku, uczniowie klas IV-VIII szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych mogli wziąć udział w konkursie „Twórcze życie Marii Konopnickiej”, inspirowanym twórczością poetki, organizowanym przez Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień”.

Obchody zwieńczył koncert Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Kaliskiej, która 16 grudnia 2022 r. wykonała utwory kompozytorów polskich żyjących na przełomie XIX i XX wieku. W wydarzeniu wzięła udział Joanna Modrzejewska, prawnuczka Marii Konopnickiej z rodziną. Muzyczne wydarzenie wzbogacone zostało prezentacją multimedialną – materiałem dokumentalnym z obchodów Roku Marii Konopnickiej, przygotowanym przez Młodzieżową Radę Miasta Kalisza.

Upamiętnienie księcia Mieszka III Starego w 840. rocznicę śmierci władcy

25 listopada 2022 r. w Katedrze kaliskiej, odsłonięte zostało epitafium, upamiętniające wyjątkowego w historii najstarszego polskiego miasta, władcę Mieszka III Starego. To wyraz pamięci dla zasług księcia dla rozwoju Kalisza. Pamiątkowa tablica to efekt, m.in. społecznej inicjatywy, której celem było upamiętnienie zasług księcia dla Kalisza. W 2022 roku przypadła też 820. rocznica śmierci władcy. Lata rządów Mieszka III Starego przypadały na trudny

okres rozbitcia dzielnicowego kraju, nie sposób przecenić jego zasług dla Kalisza, z którym łączyły go szczególne więzy .

W drugiej połowie XII w. Kalisz jako stolica ziemi i księstwa kaliskiego przeżywał okres rozkwitu. Badacze podkreślają rangę i znaczenie Zawodzia, jako ważnego ośrodka politycznego, administracyjnego, gospodarczego i religijnego, jednego z głównych ośrodków wczesnopiastowskiego państwa.

Postać księcia na tle ówczesnej historii Polski i Europy przybliżyli obecni na uroczystości Tadeusz Skarżyński, Przewodniczący Rady Miasta Kalisza, Tomasz Ławniczak, Poseł na Sejm RP oraz Leszek Ziąbka, archeolog, który brał udział w pracach badawczych na Zawodziu.

Realizacji epitafium podjęło się Miasto Kalisz we współpracy z Komisją Pamięci Historycznej Miasta Kalisza i Archiwum Państwowym w Kaliszu. Odsłonięcie tablicy poprzedził koncert muzyki średniowiecznej w wykonaniu zespołu Rodzanice, działającego przy Młodzieżowym Domu Kultury w Kaliszu. O oprawę wydarzenia zadbał Zespół Folklorystyczny "Calisia" oraz Bractwo Rycerskie Ziemi Kaliskiej.

Miasto Kalisz sfinansowało koszt wykonania projektu i realizacji epitafium w wysokości 15.000,00 złotych.

Ku pamięci Adama Chodyńskiego. W 190. rocznicę urodzin prawnika, historyka miasta i regionu, dziennikarza i publicysty

16 grudnia 2022 roku przypadła 190. rocznica urodzin Adama Chodyńskiego – prawnika, historyka grodu nad Prosną, publicysty i dziennikarza. Wybitnemu kaliszanieinowi poświęcone zostały okolicznościowa wystawa i sympozjum.

Kwiaty na grobie współtwórcy "Kaliszanina" złożyła delegacja samorządowców z prezydentem Krystianem Kinastowskim na czele. Główna część obchodów odbyła się w siedzibie Akademii Kaliskiej, przy Nowym Świecie.

Tam otwarta została wystawa zatytułowana „Adam Chodyński (1832-1902). Historyk Kalisza, prawnik, literat. W 190. rocznicę urodzin i w 120. rocznicę śmierci”. W czytelni biblioteki collegium novum odbyło się sympozjum poświęcone XIX-wiecznemu publicyście. Prelekcje dotyczące Chodyńskiego przygotowali prof. Akademii Kaliskiej dr hab. Krzysztof Walczak, dr Piotr Sobolewski oraz dr Bogumiła Celer.

Adam Chodyński (16 XII 1832 – 24 V 1902) z zawodu i życiowej konieczności był prawnikiem, z zamiłowania badaczem i historykiem Kalisza, publicystą, dziennikarzem i współtwórcą „Kaliszanina”. Wśród wielu osób zasłużonych dla swojego miasta, Adam Chodyński zajmuje szczególne miejsce. Jego wieloletnia, rzetelna i prowadzona społecznie praca na rzecz rodzinnego miasta i jego historii, zaowocowała w szczególności twórczością naukową, publicystyczną i literacką, której ogromna część do dziś stanowi źródło wiedzy o Kaliszu. Kalisz zawdzięcza mu znaczną część opisów swojej historii, zabytków i postaci wielokulturowego miasta. Można powiedzieć, że nie ma historii Kalisza bez dokonań Chodyńskiego. Zbudował bowiem podwaliny pod późniejsze prace nad monografią Kalisza i guberni kaliskiej. Znaczący był również wkład Chodyńskiego w formowanie się nowoczesnej kaliskiej prasy, był jednym

z inicjatorów i twórców „Kaliszanina”, czasopisma ukazującego się w latach 1870-1892.

Wydarzenie dofinansowane z budżetu Miasta: 500.00, zł.

Zadanie 3. Zamieszczanie informacji dot. historii i dziedzictwa kulturowego Kalisza, informacji o wydarzeniach związanych z promocją dziedzictwa na portalach: www.wot.org.pl, www.szlakpiastowski.pl oraz www.wielkopolska.pl, www.travel.pl i na fb.

KPM

Kancelaria Prezydenta Miasta zamieszcza informacje tylko na stronie www.kalisz.pl oraz FB Kalisz. Dopisz swoją historię. Inne media mogą korzystać z tych treści. Natomiast w niektórych informacjach na miejskim profilu FB w 2022 roku oznaczona była Wielkopolska Organizacja Turystyczna.

WKST

Na stronie www.wot.org.pl, oraz wielkopolskatravel.pl ukazało się 26 postów o Kaliszu i jego dziedzictwie.

Na stronie www.szlakpiastowski.pl oraz fb – ukazało się 13 informacji o kaliskim szlaku piastowskim i imprezach organizowanych cyklicznie oraz kampania promocyjna Weekend na Szlaku Piastowskim – 5 postów.

Na spot@pot.gov.pl i fb – 2 informacje o Kaliszu.

W 2022 roku na wszystkich wymienionych portalach ukazywały się informacje na temat imprez związanych z promocją zabytków i turystyki: Weekend na Szlaku Piastowskim, Zakończenie Sezonu Turystycznego przy Centrum Kaliskich Baśni i Legend, Wybierz Kalisz na Weekend, koncerty orkiestr oraz około 15 wiadomości o potencjale turystycznym Kalisza (m.in. XXX Europejskie Dni Dziedzictwa).

Zadanie 4. Ożywienie Plant Miejskich poprzez działania rewitalizacyjne: Targi Kwiatowe, Planszówki na plantach, Międzynarodowy Dzień Szachów na plantach, spacer inwestycyjne.

KPM

Teren Plant Miejskich po rewaloryzacji, dzięki utworzeniu strefy odpoczynku dla wszystkich grup wiekowych, strefy alternatywnego spędzania czasu oraz reprezentacyjnej, stał się atrakcyjną przestrzenią, miejscem bardziej przyjaznym do życia, również dla rodzin z dziećmi.

W 2022 r. Kancelaria Prezydenta Miasta zorganizowała na plantach 2 edycje targów kwiatowych – wiosenne 9 kwietnia i jesienne 10 września – z udziałem wystawców z Kalisza i okolicznych miejscowości, oraz Międzynarodowy Dzień Szachów połączony z grami karcianymi i planszowymi 20 lipca.

O wszystkich tych wydarzeniach KPM informowała zarówno na stronie www.kalisz.pl, jak i na oficjalnych profilach społecznościowych. Przy okazji tego typu wydarzeń prowadzone są działania informacyjno-edukacyjne wśród odwiedzających.

Koszt organizacji :

Dzień planszówek i szachów: 2.008,37 zł

Targ kwiatowy – wiosenny i jesienny: 861,00 zł

Zadanie 5. Organizacja cyklu spotkań i konsultacji nt. walorów kulturowych miejsc objętych nadzorem konserwatorskim: Park Miejski, Główny Rynek, Park Przyjaźni, Rozmarek.

KPM

Podczas każdej miejskiej imprezy, także organizowanej przez Kancelarię Prezydenta Miasta, oraz konsultacji i spotkań, przekazywane są mieszkańcom informacje o walorach kulturowych miejsc objętych nadzorem konserwatorskim: Parku Miejskim, Głównym Rynku, Parku Przyjaźni, skweru Rozmarek.

Zadanie 6. Organizacja spotkań prezentujących zabytki Kalisza dla obcokrajowców mieszkających w Kaliszu, w szczególności dla mniejszości ukraińskiej.

KPM, WKST

Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki zorganizował w 2022 roku cztery oprowadzania po śródmieściu i atrakcjach turystycznych Kalisza w języku ukraińskim. W każdym ze spotkań udział wzięło po około 40 uczestników z Ukrainy.

W roku 2022 Kancelaria Prezydenta Miasta nie organizowała takich spotkań.

Zadanie 7. Rozwój produktu turystyki kulturowej „Kalisz – Miasto na Szlaku Piastowskim”, poprzez działania Kłostu Turystycznego Szlak Piastowski i inne organizacje turystyczne w tym PTTK.

WKST

Z początkiem roku 2021, Klaster wydał kalendarium w formie drukowanej, zawierające wykaz oferty obiektów Szlaku Piastowskiego (w tym Kalisz) wraz z mapą Szlaku. Wydawnictwo miało swoją premierę na targach Tour Salon w Poznaniu (14-16 lutego) i było dystrybuowane na stoisku Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej, której Klaster jest członkiem.

Jeszcze przed pojawieniem się zagrożenia epidemicznego związanego z Sars-COV-2, było kolportowane do członków stowarzyszenia, punktów informacji turystycznej oraz obiektów na Szlaku Piastowskim. Miało trafiać w ręce turystów i odwiedzających szlak, prezentując bogatą różnorodność wydarzeń w ciągu całego roku.

Rok 2021 był dla organizacji czasem przemian struktury (trzy walne zebrania członków klastra) – uchwalono nowy statut stowarzyszenia, powołano nowy organ – radę stowarzyszenia (przewodniczącym został przedstawiciel Miasta Poznania, pan Jan Mazurczak, wiceprzewodniczącą rady – Agata Wierzejska-Holewska, reprezentująca Miasto Kalisz), wybrano nowy zarząd (odtąd pełniący swoją funkcję zawodowo – na prezesa powołano dyrektora biura, Lidie Łączny) oraz komisję rewizyjną. Przyjęto dwóch nowych członków – Gminę Rogoźno i Gród Pobiedziska.

Z inicjatywy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego w pierwszej połowie roku opracowano koncepcję strategii komunikacji marketingowej Szlaku Piastowskiego (realizacja projektu w ramach programu Cult-CreaTE Interreg Europe), zatwierdzoną przez Radę Programowo-Naukową ds. Szlaku Piastowskiego, w trakcie obrad zorganizowanych przez Klaster Turystyczny, 4 czerwca br. Gotowy dokument jest zbiorem zaleceń i wskazówek, strategią działania oraz prezentuje nowe formy promocji szlaku (np. poprzez wprowadzenie tras tematycznych).

Zarząd Klastra pozyskał dofinansowanie z samorządu województwa wielkopolskiego na łączną kwotę 53.000,00 zł na realizację dwóch zadań publicznych – „Weekendu na Szlaku Piastowskim” oraz „Szkoleń informacyjno-przewodnickich na Szlaku Piastowskim”. W związku z dynamiczną sytuacją epidemiczną w 2021 roku nie udało się zorganizować cyklicznego, corocznego wydarzenia, jakim jest święto szlaku, stąd akcja pn. „Weekend na Szlaku Piastowskim” (19-21 czerwca, „Piastowska walka o tron”) decyzją Zarządu Klastra została odwołana. Grantodawca nie zakładał zmian zaprogramowanych w ofercie konkursowej, stąd odebrano stowarzyszeniu szansę na organizację wydarzenia w innej, niż pierwotnie zakładana, formule oraz w innym, niż określony w ogłoszeniu, terminie.

Inaczej sytuacja miała się z inicjatywą szkoleniową. Tę stowarzyszenie zorganizowało w przestrzeni wirtualnej, co pozwoliło na niwelację zagrożenia epidemicznego dla uczestników. Szkolenie pn. „Szlak Piastowski – zacznijmy od..” zgromadziło 92 uczestników, z czego 83 z terenu województwa wielkopolskiego (przy zakładanym udziale 50 osób). Reprezentanci Szlaku Piastowskiego w województwie kujawsko-pomorskim (4 uczestników) również byli zainteresowani tematyką szkolenia (co pozytywnie wpływa na współpracę obu województw w ramach wspólnej koordynacji SP), natomiast skuteczne

działania promocyjne w skali ogólnopolskiej zaowocowały uczestnictwem przedstawicieli branży turystycznej z następujących województw: warmińsko-mazurskie (2 osoby), śląskie (2 osoby) i łódzkie (1 osoba). Realizacja zadania w opinii oferenta miała przysłużyć się zintensyfikowaniu działań związanych z obsługą turystów w zakresie przekazywania rzetelnych informacji nt. oferty turystycznej Szlaku Piastowskiego. W szkoleniu wzięło udział 35 przedstawicieli środowiska przewodnickiego, 7 reprezentantów punktów informacji turystycznej, 21 przedstawicieli obiektów, atrakcji i miejsc na Szlaku Piastowskim. Jednostki samorządu terytorialnego z obszaru szlaku były natomiast reprezentowane przez 17 uczestników, pracujących na stanowiskach odpowiedzialnych za promocję i turystykę w swoich oddziałach. Udział w szkoleniu wzięli także przedstawiciele branży komercyjnej.

Znajomość produktu jakim jest Szlak Piastowski, przełoży się na współpracę pomiędzy instytucjami kultury, a przedstawicielami samorządów, gdyż obie strony poznały swoje potrzeby w zakresie zarządzania tą konkretną ofertą turystyczną.

Zainteresowanie wykazał także inny sektor komercyjny - biura podróży/touroperatorzy (8 osób) - także spoza Wielkopolski, co wskazuje na wzrost zainteresowania nowymi kierunkami turystycznymi i generuje dodatkową szansę na promocję Szlaku Piastowskiego.

Pierwszy raz udało się także zainteresować inicjatywą informacyjno-przewodnicką środowisko akademickie i nauczycieli i edukatorów (6 osób) oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych (5 osób) działających na terenie Wielkopolski i Szlaku Piastowskiego. Realizacja zadania przysłużyła się, po pierwsze, rozpoczęciu prac nad tworzeniem interesujących pakietów ofert zwiedzania dla turystów, po drugie - może przełożyć się w przyszłości na opracowanie atrakcyjnej oferty dorocznego święta szlaku - Weekendu na Szlaku Piastowskim.

Pandemiczne lata 2020/2021 to czas promowania Szlaku Piastowskiego głównie w przestrzeni wirtualnej. Wraz z koordynatorem kujawsko-pomorskiej części Szlaku, Klaster rozpoczął kampanię informacyjno-popularyzatorską na platformie Facebook, na oficjalnym profilu Szlaku Piastowskiego. Prowadzono zmasowaną kampanię pod nazwą „Czy wiesz, że...?”, w ramach której promowano poszczególne miejsca, obiekty i atrakcje. Rozpowszechniano ofertę obiektów, w tym głównie charakterystyczne dla tego czasu działania on-line. Dodatkowo, Klaster występował jako ekspert w materiałach o Szlaku Piastowskim, przygotowywanych do prasy, radia i telewizji (RadioPlus, Radio Poznań, Radio Afera, TV Gniezno, TVP3 Poznań, Wiadomości Turystyczne, lokalne internetowe portale informacyjne).

W 2022 roku na Targach Tour Salon w Poznaniu wspólne z Klastrem zorganizowane zostało miejskie stoisko.

Klaster opracował także wydawnictwo pt. „Piastowskie Grody, przewodnik - nie tylko dla dzieci”, a jego dystrybucja odbywała się m.in. poprzez Informację Turystyczną w Kaliszu.

W tym samym roku przeprowadzono kampanię promującą imprezy na Szlaku Piastowskim Województwa Wielkopolskiego, która obejmowała swym zasięgiem

województwa ościennie.

Wspólnie z województwem kujawsko-pomorskim, przygotowywana jest platforma turystyczna promująca Szlak Piastowski jako całość.

25 czerwca 2022 roku, po przerwie wymuszonej przez pandemię, odbył się w Kaliszu Weekend na Szlaku Piastowskim. Na odwiedzających czekały liczne atrakcje m.in.:

- darmowe zwiedzanie Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta i Skarbca;
- spotkanie z kaliskimi legendami;
- dawne gry i zabawy;
- pokazy rycerskie;
- pokaz rękodzieła;
- poczęstunek z podplomykami, swojskim chlebem ze smalczykiem i ogórkami;
- degustacja miodów.

Zadanie 8. Rozwój produktu turystyki kulturowej „Kalisz – początki Państwa Polskiego” poprzez współdziałanie z organizatorami jarmarków archeologicznych, biesiad piastowskich i innych wydarzeń.

WKST

Pandemiczny rok 2021 spowodował odwołanie wielu imprez plenerowych. Kiedy obostrzenia zostały złagodzone, w weekend 30-31 lipca 2021 roku, w Rezerwacie Archeologicznym Kaliski Gród Piastów na Zawodziu odbył się Festyn Archeologiczny.

Na terenie Oddziału Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej stanęły kramy dawnych rzemieślników, gdzie można było oglądać produkcję różnych wyrobów oraz zakupić je. Organizatorzy przygotowali opowieści o tym, jakimi daniami delectowano się w kuchni dworskiej, jakie zwierzęta hodowano, a także o tym, jakiej broni używali rycerze.

Zadanie 9. Rozwój produktu turystyki kulturowej „Kalisz Wielokulturowy” m.in. poprzez współpracę z organizatorami przedsięwzięć służących upowszechnianiu tradycji wielokulturowości.

WKST

W 2022 roku jubileuszowe 30. Europejskie Dni Dziedzictwa obchodziliśmy pod hasłem: „Połączeni dziedzictwem. Bogactwo wielokulturowego Kalisza”.

Szczegóły patrz Kierunek 3. Rozwój edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym Kalisza. Zadanie 1. Współpraca z instytucjami, placówkami oświatowymi, organizacjami i stowarzyszeniami przygotowującymi wydarzenia w ramach miejskiego programu kolejnych edycji Europejskich Dni

Dziedzictwa.

Zadanie 10. „Wielkopolska Piastów wraz z Kaliszem, najstarszym z polskich miast” – realizacja wspólnie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego produktu wizerunkowego ujętego w głównych dokumentach strategicznych Wielkopolski: WRPO 2014+, w Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Wielkopolskim oraz Programie operacyjnym rozwoju produktów turystycznych Wielkopolski Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej. Zadanie na etapie promocji obiektów projektu poprzez aplikację „Rzeczywistości Rozszerzonej – AR”.

WKST

W roku 2022 zrealizowana została dalsza część złożów umieszczonych w Strategii Województwa Wielkopolskiego, tj. promocja Szlaku Piastowskiego poprzez finansowanie lub współfinansowanie imprez i wydawnictw oraz działalności Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej.

Ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego zrealizowano:

- „Weekend na Szlaku Piastowskim”,
- oznakowanie Szlaku,
- wydawnictwa i kampanię promocyjną w Kolejach Wielkopolskich,
- inwestycje na Szlaku Piastowskim, np. dofinansowanie remontu Kaliskiego Grodu Piastów.

Zadanie 11. Promowanie nowych, tematycznych szlaków: Architektury sakralnej jako oferty turystycznej oraz terenów zielonych Zielony Kalisz (Park Miejski, Bulwary Nadprośniańskie), a także architektury przemysłowej (fabryka Calisia-hotel i Centrum Kultury Muzycznej) jako atrakcji turystycznej.

WKST – IT

W okresie sprawozdawczym promowane były nowe szlaki tematyczne.

1.Zielony Kalisz

Park im. Rodziny Wiłkomirskich, dworski park krajobrazowy na Majkowie założony na początku XIX w. na krawędzi pradoliny Prosny.

Park Przyjaźni utworzony na terenie dawnej cegielni "Czaszki" w wyniku rekultywacji dawnych glinianek, dzięki czemu ma ciekawe ukształtowanie terenu. W parku znajduje się pięć stawów, a nad strumieniami łączącymi stawy znajdują się drewniane mostki.

Na terenie parku rośnie kilka tysięcy krzewów, m.in.: jaśminowce, tawuły, forsycje, irgi i dzikie róże. Jego drzewostan tworzą klony, lipy, jawory, kasztanowce i wierzby. Dodatkowo korzystać można z amfiteatru, kortów tenisowych, boiska piłkarskiego i dwóch placów zabaw. Ciekawostką jest znajdujący się wśród krzewów róż, kamienny zegar słoneczny.

Park Miejski zaliczany jest do najstarszych i najładniejszych miejskich założeń parkowych w Polsce. Jego początki sięgają 1798 r. Powstał jako tzw. dziki ogród na terenie dawnych pastwisk miejskich i sąsiadującego z nimi dawnego ogrodu jezuickiego. W Parku Miejskim znajduje się Baszta Dorotka wraz z pozostałościami murów miejskich.

Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta „Baszta „Dorotka” W kaliskiej Baszcie Dorotce - jedynej zachowanej z dawnych murów miejskich, w grudniu 2018 r., otwarto Centrum Kaliskich Baśni i Legend. W wyremontowanych wnętrzach, z wykorzystaniem multimediiów, najmłodsi turyści mogą poznać najbardziej znane kaliskie podania i legendy. Zwiedzanie Baszty jest połączone ze zwiedzaniem skarbcza sanktuarium św. Józefa w Kaliszu.

Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu położony w otoczeniu parku miejskiego od strony pl. Bogusławskiego, zbudowany w latach 1920-1936 wg projektu Czesława Przybylskiego należy do najpiękniej położonych teatrów w Polsce, budynek teatru jest czwartym w kolejności teatrem, który powstał na przestrzeni ponad 200 lat historii kaliskiej sceny teatralnej).

2. Kalisz filmowy

Kalisz był miejscem akcji kilku filmów, wspominany był także w dialogach filmowych. Pozytywny obraz Kalisza ukazał w swoim filmie pod tytułem „Ćma” Tomasz Zygadło. Podczas rozmowy telefonicznej Romana Wilhelmiego ze Zbigniewem Buczkowskim Kalisz jest określony jako bardzo piękne miasto i prawdziwy raj. Kalisz zaistniał także w innych polskich produkcjach:

„Dwie Brygady” z 1950 roku w reżyserii Eugeniusza Cękańskiego – w dramacie społecznym, opowiadającym o konflikcie młodego kolektywu fabrycznego z zacofanym starym fachowcem pojawia się kaliski teatr, zarówno z zewnątrz, jak i w środku. Rozpoznać można też gmach banku, ale widać również tramwaje, których w Kaliszu nie ma.

Film z 1967 roku pt. „Piękny był pogrzeb, ludzie płakali”, w reżyserii Zbigniewa Chmielewskiego, opowiada historię mężczyzny, który został niesłusznie skazany i umieszczony w zakładzie karnym. Po odbyciu wyroku wraca do swojego miasta i pragnie się dowiedzieć, kto niesłusznie go oskarżył. Pojawiają

się kadry z zaśnieżonego Kalisza. Tłem akcji stają się ulice Kanonicka, Grodzka oraz Sukiennicza, w obiektywie można zauważyć również trzy kościoły, co w dobie PRL-u było niecodzienne. Widać kościół św. Józefa, św. Mikołaja oraz prawdopodobnie przebitki murów i krużganka kościoła Jezuitów.

Kalisz pojawia się jako tło sportowych zmagani w wyprodukowanym w 1965 cyklu trzech nowelek filmowych Ryszarda Bera „Zawsze w niedzielę”. W drugiej noweli akcja toczy się na kaliskim stadionie przy ulicy Łódzkiej, w trzeciej widzimy ulicę Kolegialną, okolice placu św. Józefa, fabryki fortepianów i stadionu.

W filmie „Po upadku” Andrzeja Trzosa-Rastawieckiego z 1990 roku, Kalisza jako tła jest całkiem sporo: Rogatka, ulice Górnośląska i Babina oraz budynek Domu Partii i Ratusz. Widzimy też miejski szalet na plantach, który staje się miejscem zbrodni.

Największą sławę przyniósł Kaliszowi belgijski film pod tytułem „Tango Libre” z 2012 roku (reż. Frederick Fonteyne). Jedną z głównych ról zagrało tam zabytkowe kaliskie więzienie. Film opowiada historię strażnika więziennego, który, uczęszczając na lekcje tańca, zakochuje się w kobiecie. Ta okazuje się żoną jednego z więźniów. Film został doceniony na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Wenecji.

Budynki byłego Zakładu Karnego w Kaliszu były również tłem krótkometrażowego filmu Filipa Dzierżawskiego „Nazywam się Julita” z 2017 roku. Tutaj plenery do filmu „Obywatel Jones” z 2019 wybrała Agnieszka Holland. Również niektóre sceny z filmu w reżyserii Petelskich 1984 r. pt. „Kim jest ten człowiek” z Henrykiem Talarem były kręcone w kaliskim zakładzie karnym.

W zakładzie przy ul. Łódzkiej w 2019 r. powstał też teledysk do jednej z piosenek zespołu WOWA band – „A w mieście moim”. Zresztą w teledyskach zespołu pojawiają się także inne lokalizacje: ratusz, teatr i rzeka, Park Miejski, Park Przyjaźni, targowisko przy ul. 3 Maja.

3. Szlakiem ciekawej architektury Kalisza

Wycieczka zaczyna się na Głównym Rynku od zwiedzania kaliskiego ratusza. Następny jest plac św. Józefa, z architekturą klasycystyczną – dawny Pałac Gubernatorski, obecnie siedziba władz powiatu kaliskiego. Stąd już blisko na plac Kilińskiego. Tu znajdują się Pałac Puchalskich i budynek po Fabryce Beniamina Repphana.

Do Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego prowadzą alejki Parku Miejskiego. Następnie w pięknej alei Wolności uwagę zwraca Trybunał – obecnie siedziba

Sądu Rejonowego. Po drugiej stronie alei znajduje się kaliski folusz, obecnie siedzibę administracji Filharmonii Kaliskiej. Kierując się ulicą Śródmiejską w stronę Rogatki, skręcając w prawo, w ul. Kościuszki podziwiać można secesyjną kamienicę pod numerem 9. Ulicą Kopernika dojść można do budynku Rogatki, a następnie ulicą Górnośląską, Polną i Asnyka do Sanktuarium Miłosierdzia Bożego. Po wycieczce można odpocząć w pobliskim Parku Przyjaźni.

W 2020 roku przypadała 105. rocznica śmierci Gustawa Arnolda Fibigera I, założyciela firmy rodzinnej pod nazwą Fabryka Fortepianów i Pianin „Arnold Fibiger” w Kaliszu, prekursora przemysłu muzycznego w Polsce.

Jego dzieło kontynuowali z pokolenia na pokolenie kolejni członkowie tego rodu. Rozsławili Kalisz poprzez konstruowanie modeli fortepianów i pianin, docenianych nie tylko w Królestwie Polskim, ale i w Europie. Począwszy od II poł. XIX w. Kalisz zyskał miano znaczącego ośrodka fortepianowego w europejskim przemyśle muzycznym, a instrumenty produkowane w kaliskiej firmie były porównywane do najszlachetniejszych, których dźwięk zachwycał muzyków i melomanów.

W uznaniu zasług tego znamienitego rodu dla przemysłu muzycznego w Polsce i na świecie, Rada Miasta Kalisza ustanowiła rok 2020 w Kaliszu Rokiem Rodziny Fibigerów.

Fibigerowie przybyli do Kalisza w latach 40. XIX wieku z Austrii. Głową rodziny był Carl Gottlob, stolarz o umiejętnościach budowy instrumentów klawiszowych. Zdolności po ojcu przejął syn, Arnold Fibiger I, który urodził się w Kaliszu w 1847 r. Założył w 1873 r. w alei Józefiny (ob. aleja Wolności) własną pracownię naprawczą instrumentów, a w 1878 r. ukończył swój pierwszy fortepian. W 1885 r. zbudował pierwszy wielki fortepian. Przyniósł on fabryce i jej właścicielowi wielką sławę oraz uznanie. Chęć zagrania na instrumencie sprowadziła do Kalisza takie sławy jak m.in. Józef Wieniawski czy Alfred Reisenauer.

W 1898 r. produkcję przeniósł do nowo wybudowanego gmachu fabryki przy ul. Szewskiej (dzisiejsza ul. Chopina 9). Od roku 1911, po rozbudowie, zakład dysponował dwukrotnie większym, czteropiętrowym budynkiem fabrycznym z suszarniami i magazynami oraz nowoczesnym 57-konnym silnikiem gazowym, wprowadzono specjalizację i podział pracy.

Kolejni członkowie rodziny rozwijali dalej przedsiębiorstwo, a byli to: Gustaw Fibiger II (syn Arnolda), Gustaw Arnold Fibiger III, syn Gustawa Fibigera II, ostatni właściciel.

Tradycje muzyczne pielęgnowali też bracia Aleksander Oskar i Karol Otton Fibiger. W 1899 r. utworzyli w Kaliszu Fabrykę Pianin i Fortepianów „Bracia K. i A. Fibiger”, zwaną niekiedy Apollo, istniejącą do 1939 r. Pracował w niej Jan Sylwester Fibiger, (syn Aleksandra Oskara). Ponadto, Gustaw Arnold III Fibiger i Jan Sylwester Fibiger pracowali również w Fabryce Fortepianów i Pianin

„Calisia” (tak nazywała się ich firma po upaństwowieniu w 1947 r.). Pierwszy z nich był zastępcą dyrektora, dyrektorem, kierownikiem działu fortepianów i głównym konstruktorem. Obaj uczyli zawodu w technikum budowy fortepianów.

Wyroby Fibigerów wielokrotnie nagradzano na największych tego typu wystawach krajowych i zagranicznych: (medal srebrny – Warszawa 1885, medal złoty – 1890, Grand Prix – Paryż i Londyn 1906, medale wielkie złote – Paryż 1906, Londyn 1907, Częstochowa 1909, Rostów nad Donem 1911, Stawropol 1911, Kiszyniów 1912, Wilno 1928, Katowice 1928, Poznań 1929, złoty medal państwowy – Poznań 1929, wielki medal złoty – Wilno 1930, wielka złota nagroda – Warszawa 1932).

Choć Fibigerowie mieli korzenie austriacko-niemieckie na stałe wrosli w Polskę i Kalisz. Byli prawdziwymi patriotami. Ostatni z właścicieli Fabryki, Gustaw Arnold Fibiger III, był żołnierzem 25 Pułku Artylerii w Kaliszu. Brał udział w walkach pod Łęczycą, Kutnem, Młodzieszynem. W bitwie nad Bzurą został ranny w głowę. Po dostaniu się do niewoli przeszedł obóz jeniecki w Woldenbergu, gdzie mimo wielu prób skłonienia go do podpisania volkslisty odmówił, skazując się tym samym na szykany.

W styczniu 1945 roku Gustaw III stracił siostrę – Elwirę, bestialsko zamordowaną, za działalność w ruchu oporu, przez hitlerowców w grupie 56 osób w lesie skarszewskim, a cztery dni później zginęła ich matka – Wanda Fibiger. Gustaw Arnold Fibiger III w uznaniu zasług na polach walki otrzymał Krzyż Walecznych.

Po 1945 r. fabryka została odebrana właścicielom i w 1947 r. znacjonalizowana. Była to już Fabryka Fortepianów i Pianin „Calisia”.

Pomimo nacjonalizacji, jej ostatni właściciel Gustaw Arnold Fibiger III pracował w fabryce aż do emerytury. Dzięki niemu w 1950 roku „Calisia” wyprodukowała 136 pianin, by rok później podwoić tę liczbę. Z 269 pianin wykonanych w 1951 roku, 150 trafiło na eksport do Szwecji, Finlandii i Norwegii. W 1953 roku rozpoczął pracę nad konstrukcją nowego modelu wielkiego fortepianu koncertowego M-280, za który został odznaczony w 1956 roku Złotym Krzyżem Zasługi przez Ministerstwo Kultury i Sztuki. W tym samym roku skonstruował nowy model fortepianu gabinetowego M-165, a w roku 1966 – typ „Super” M-165. Przy udziale Gustawa Fibigera III w „Calisii” zrealizowano 21 modeli pianin. Dzięki doskonałej jakości materiałów użytych do wykonania instrumentów, a także sercu, które włożył on w tworzenie instrumentów wiele z nich do dziś znajduje się w zbiorach muzealnych i prywatnych na całym świecie. Stanowią one również część pokaźnej kolekcji tych prawdziwych dzieł sztuki w Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku.

W 1954 r. założył on również jedyne w Europie, a także jedno z trzech na świecie, Technikum Budowy Fortepianów, które od 1989 r. nosi Jego imię.

W roku 2000 z powodu rosnącego zadłużenia fabryka została częściowo wykupiona przez zakłady UNITRA. Mimo inwestycji wytwórni nie udało się uratować przed bankructwem i w roku 2007 zakończono produkcję. Majątkiem

fabryki w latach 2007–2009 zarządzał likwidator, a w roku 2009 prawa do marki Calisia kupiła polsko-chińska spółka VERSHOLD.

Kalisz odegrał w życiu rodziny Fibigerów szczególną rolę, a i Fibigerowie wnieśli niezwykle twórczy i trwały wkład w rozwój miasta. To właśnie tutaj osiedli, zbudowali słynne w całym świecie przedsiębiorstwo i dom rodzinny. To tu spod ich rąk wychodziły najpiękniejsze instrumenty muzyczne, podziwiane na całym świecie. Swoje życie poświęcili fabryce w Kaliszu, a także kształceniu kolejnych generacji fortepianmistrzów, budowniczych, konstruktorów, techników i stroicieli fortepianów oraz pianin na potrzeby całego kraju. Rodzina Fibigerów należy do elity obywateli Kalisza.

Zabytkowy budynek dawnej fabryki został odrestaurowany w 2019 r. i stał się wizytówką Kalisza, dzięki Marcinowi Antczakowi, właścicielowi istniejącego tu kompleksu biznesowego Calisia One. Zrewitalizował on ten fragment miasta zgodnie z zaleceniami konserwatora zabytków i światowymi trendami, przywracając mu dawną świetność. Zachowała się również willa Fibigerów powstała ok.1898 r. , stojąca tuż przy fabryce na ul. Chopina 9a, obecnie mieści się w niej restauracja „Roma”.

Tradycje zaszczerpione przez ród Fibigerów kontynuują kolejne pokolenia kaliszian, często wywodzące się spośród byłych pracowników fabryki „Calisia” oraz absolwentów Technikum Budowy Fortepianów, którzy pomnażają wartości zapoczątkowane przez tę znakomitą rodzinę. W Kaliszu działa bowiem kilkadziesiąt firm zajmujących się renowacją, budową, konstruowaniem fortepianów i pianin, znanych oraz cenionych w świecie.

Technikum Budowy Fortepianów, działa obecnie w ramach Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2. To jedyna szkoła w Polsce, a zarazem jedna z trzech, jakie istnieją na świecie, przygotowująca profesjonalistów do pracy w zawodzie stroiciela i korektora instrumentów klawiszowych.

Absolwenci uzyskują zawód technik instrumentów muzycznych o specjalności budowa i strojenie fortepianów i pianin. Uczniowie uczą się praktycznej nauki zawodu m.in. w zakładach produkujących fortepiany i pianina na terenie Kalisza. Znajdują zatrudnienie w renomowanych firmach świadczących usługi w zakresie budowy, renowacji instrumentów klawiszowych w kraju oraz za granicą.

Grobowiec członków rodziny Fibigerów znajduje się na zabytkowym cmentarzu ewangelickim przy ul. Harcerskiej w Kaliszu.

Zadanie 12. Współpraca z Wielkopolską Organizacją Turystyczną i zainteresowanymi podmiotami w zakresie produktów turystyka kulturowa, aktywna, przemysłowa i biznesowa oraz promocja miasta jako ważnego punktu turystyki weekendowej w kampanii w mediach społecznościowych w kampanii wizerunkowej.

WKST-IT

Kampania promocyjna WOT w ramach projektu „Rozwój kluczowego szlaku dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego”, w tym adaptacja Baszty Dorotki na Centrum Kalisza Lokacyjnego jako atrakcji turystycznej na Szlaku Piastowskim, zaplanowana pierwotnie na lata 2019-2020, z powodu pandemii przedłużona została na 2021 rok.

Andruty kaliskie to jedyny produkt regionalny miasta Kalisza, certyfikowany w UE, jest ściśle związany z promocją miasta od 15 lat. Andruty pakowane są w pudełka z opisem produktu i miasta w 4 językach.

Wydawnictwa WOT dot. Szlaku Piastowskiego (2021):

- Opracowanie wydawnictw promujących Szlak Piastowski (w każdym z nich znajduje się Kalisz) zostało wydanych w ponad 200 tys. egz. ulotek i folderów za łączną kwotę 170 000 zł.
- Informacja o piastowskim dziedzictwie Kalisza była obecna na wszystkich ulotkach: „Dla każdego”, „Dla rodzin z dziećmi”, „Dla seniorów” i „Dla aktywnych”. Ulotka tematyczna „Legendy (nie tylko) piastowskie” także informowała o piastowskim Kaliszu.
- W fabule książeczki dla dzieci „Zagadki Szlaku Piastowskiego” Kalisz i Baszta Dorotka stanowią scenerię, w której dochodzi do kulminacji i rozwiązania akcji. To decyduje o szczególnie eksponowanym miejscu wśród czterech w niej opisanych (Gniezno, Ostrów Lednicki, Lubiń, Kalisz).
- W folderze „Szlak Piastowski na start” Kaliszowi poświęcona jest cała rozkładówka. Folder ten cieszy się największą popularnością i został wydrukowany w nakładzie 20 000 egz.
- Folder „Kuchnia wielkopolska”, nagrodzony Różą Regionów w 2020 roku, zawiera nie tylko informacje o andrutach kaliskich, ale prezentuje unikalną odmianę kaliskiej kuchni wielkopolskiej. Zapewniają ją przepisy znanego szefa kuchni Sergiusza Hieronimczaka, kaliszana, który swoją przygodę kulinarną zaczął od prowadzenia restauracji w Kaliszu.

Artykuły:

Artykuły na www.onet.podroze.pl czerwiec-sierpień 2021- w każdym z czterech materiałów były odniesienia do Kalisza i jego zabytków; artykuły są stale dostępne przy wyszukiwaniu.

Study tours w lipcu i sierpniu 2021:

Artykuł na stronie szlakpiastowski.pl

- <https://szlakpiastowski.pl/aktualnosci/163-kalisz-oczami-mieszka-iii-starego>

Gadżety promocyjne

WOT przekazywał w ciągu roku 2021 gadżety promocyjne do dyspozycji samorządu wykonane w ramach projektu „Rozwój kluczowego szlaku dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego”

Aplikacja Szlak Piastowski AR

Aplikacja na urządzenia mobilne z wykorzystaniem rozszerzonej rzeczywistości promująca atrakcje na szlaku, m.in. Basztę Dorotkę.

Oznakowanie turystyczne

Ustawienie i utrzymanie tablic informacyjnych przy obiektach Szlaku Piastowskiego oraz turystycznych znaków drogowych typu E-22.

Inne kampanie promocyjne

- kampania promocyjna Wielkopolski kierowana do mieszkańców regionu latem 2021 r. (city lighty, rowery miejskie oraz media w Poznaniu),
- kampania outdoorowa "#Doczekaliśmy się" związana ze zniesieniem obostrzeń pandemicznych latem 2021 r. Banery, billboardy, citylighty we wszystkich dużych miastach w Wielkopolsce.

Strona wielkopolska.travel - artykuły, w których znajdują się informacje o Kaliszu:

- Weekend w Kaliszu: <https://wielkopolska.travel/weekend-w-kaliszu/>
- Szlak kajakowy na Prośnie: <https://wielkopolska.travel/prosna/>
- Katedra w Kaliszu: <https://wielkopolska.travel/katedra-w-kaliszu/>
- Sanktuarium św. Józefa: <https://wielkopolska.travel/sanktuarium-swjozefa/>
- Most kamienny: <https://wielkopolska.travel/most-kamienny/>
- Teatr Bogusławskiego: <https://wielkopolska.travel/teatr-im-wojciecha-boguslawskiego/>
- Baszta Dorotka: <https://wielkopolska.travel/baszta-dorotka/>
- Bursztynowy Szlak Rowerowy: <https://wielkopolska.travel/bursztynowy-szlak-rowerowy/>
- Katedra w Kaliszu: <https://wielkopolska.travel/bursztynowy-szlak-rowerowy/>
- Szlak Piastowski: <https://wielkopolska.travel/szlak-piastowski/>
- Produkty regionalne: <https://wielkopolska.travel/zwiedzaj/produkty-regionalne/>
- Regional products EN: <https://wielkopolska.travel/en/enjoy/regional-products/>
- Amber cycling trail EN: <https://wielkopolska.travel/en/amber-cycling-trail/>
- Transwielkopolska cycling trail EN: <https://wielkopolska.travel/en/transwielkopolska-bike-route/>

Każdy artykuł jest stale dostępny, a im dłużej wiszą na stronie tym lepiej są indeksowane przez Google.

Blogi

Wizyty studyjne blogerów

- <https://www.robimypodroze.pl/2020/11/kalisz-co-zobaczyc-gdzie-zjesc-i-gdzie-nocowac/>
- <https://www.robimypodroze.pl/2020/09/miasta-poludniowej-wielkopolski-ktore-warto-odwiedzic/>
- <https://www.robimypodroze.pl/2020/08/hotel-calisia-w-kaliszu/>

Media

Realizacja 1 z 5 odcinków programu Wielkopolska.travel, przygotowanego przez TV Asta we współpracy WOT i finansowanego ze środków Samorządu Woj. Wielkopolskiego.

Link: <https://tvasta.pl/programy/wielkopolska-travel/3332,wielkopolska-travel-24092020>.

„All Inclusive” – 5000 egz. – magazyn podróżniczy dystrybuowany na targach i w samolotach: Artykuł o Wielkopolsce z osobnym akapitem i zdjęciami o Kaliszu.

Wydawnictwa WOT dot. promocji turystyki w Wielkopolsce (2021)

- Karty promocyjne „100 największych atrakcji Wielkopolski” – od 2018 roku co roku zostaje przygotowany dodruk 2000 egz. – karty są dystrybuowane w kilkunastu punktach informacyjnych w Wielkopolsce i holu UMWW w Poznaniu. Kaliszowi poświęcone są dwie karty.
- Seria Weekend w Wielkopolsce – Kaliszowi w całości poświęcona jest jedna harmonijkowa ulotka z 15 tytułów w serii. 12-stronicową ulotkę co roku drukujemy w 2000 egz.
- Kalendarz WOT na 2021 r. – strona na sierpień 2021 – środek turystycznego sezonu – poświęcona Kaliszowi.

Informacja Turystyczna

- certyfikacja regionalnych punktów informacji turystycznej na lata 2019-2021
- organizacja we współpracy z Polską Organizacją Turystyczną corocznego szkolenia dla pracowników regionalnych centrów informacji turystycznej

Wsparcie dla branży turystycznej

„Recepta dla turystyki” – magazyn ze zbiorem danych przydatnych branży turystycznej w trakcie pandemii wydany w kwietniu 2020 r. i przesłany do wszystkich członków WOT, a w formie elektronicznej, również udostępniony wszystkim hotelarzom z Wielkopolski. Ostatecznie dystrybuowany był przez wszystkie organizacje turystyczne w Polsce.

Webinaria dla hotelarzy

We współpracy z Marszałkiem Województwa Wielkopolskiego w 2021 r. od końca kwietnia do połowy czerwca dwa razy w tygodniu organizowane były

webinaria skierowane dla sektora turystycznego w celu jego wzmocnienia w okresie lockdownu (obecnie dostępne na YouTube).

Serwis informacyjny

WOT opublikował na stronie www.wot.org.pl artykuł aktualizowany na bieżąco z najbardziej aktualnymi informacjami o obowiązujących obostrzeniach oraz formach pomocy dla branży turystycznej. W zamkniętej dla członków WOT sekcji strony publikowane są ponadto dane statystyczne, wyniki badań i inne przydatne materiały merytoryczne dla branży turystycznej.

Newsletter

Wszelkie działania podejmowane w okresie pandemii przez WOT komunikowane były m.in. przez newsletter wysyłany do członków WOT oraz do hotelarzy i samorządów.

Współpraca z Polską Organizacją Turystyczną i Ministerstwem Rozwoju:

- „Obiekt Bezpieczny higienicznie” – ogólnopolski program bezpłatnej certyfikacji obiektów hotelowych (w Wielkopolsce przystąpiło ponad 60 obiektów noclegowych),
- „Polski Bon Turystyczny” – promocja projektu i współpraca z branżą turystyczną w Wielkopolsce,
- „Turystyczna Szkoła” - ogólnopolski projekt edukacyjny promujący szkolną turystykę grupową.

Kontynuacja projektów realizowanych z dofinansowaniem ze środków zewnętrznych:

1. „Współpraca i dobre praktyki szansą na rozwój obszarów wiejskich” (dofinansowanie w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich) – dwuletni projekt szkoleniowy dla gospodarstw agroturystycznych, z którego korzystać mogą w każdej chwili wszystkie gospodarstwa z całego regionu
2. „Poprawa bezpieczeństwa usług turystycznych dla osób z niepełnosprawnościami na terenie województwa wielkopolskiego” (dofinansowanie z Ministerstwa Rozwoju) – projekt szkoleniowy dla obiektów turystycznych z całej Wielkopolski realizowany
3. „Dobre praktyki w promocji i zarządzaniu markami terytorialnymi” (dofinansowanie w ramach Forum Regionalnych Organizacji Turystycznych z Ministerstwa Rozwoju) – projekt szkoleniowy dla osób zarządzających w turystyce w Wielkopolsce zrealizowany w formie konferencji online.

Konferencja „TURYSTA 2021”:

Największa w regionie konferencja branżowa dla sektora turystycznego w Wielkopolsce z udziałem najlepszych ekspertów z całej Polski odbyła się w Kompleksie Konferencyjnym Novotel Centrum w Poznaniu. Ponad 100

uczestników oraz kilkaset osób online na Facebooku oraz na YouTube wysłuchało 12 energicznych 20-minutowych prelekcji. Wydarzenie będzie miało charakter cykliczny.

Wydawnictwa WOT dot. promocji promocji turystyki w Wielkopolsce (2022)

- Szlaki kajakowe w Wielkopolsce. Informator dla początkujących;
- Folder wizerunkowy w 4 wersjach językowych (pl,en,de,it);
- Karty: "Starówka", "Kalisz-Zawodzie" dystrybuowane na stojakach WOT w wielkopolskich certyfikowanych punktach it;
- Kalendarz WOT 2022;
- „Weekend w Kaliszu, Gołuchowie, Opatówku i Koźminku”;
- Wielkopolska: turystyka aktywna;
- Szlak Piastowski: Na Start;
- Kuchnia Wielkopolan: dziś i wczoraj;
- Szlak Piastowski dla seniorów;
- Szlak Piastowski dla każdego;
- Szlak Piastowski dla rodzin z dziećmi;
- Szlak Piastowski dla aktywnych;
- Zagadki Szlaku Piastowskiego;
- Szlak Piastowski. Trasa: Tropem wielkich Piastów;
- Szlak Piastowski. Trasa: Legendy (nie tylko) piastowskie;
- Pocztówka Szlaku Piastowskiego;
- Szlak Piastowski. Vademecum.

Dystrybucja materiałów promocyjnych miasta odbywała się na targach i imprezach plenerowych , natomiast dystrybucja folderów WOT na targach oraz imprezach promocyjnych:

- Otwarcie sezonu turystycznego w Wałbrzychu
- Piknik nad Odrą w Szczecinie
- Otwarcie sezonu na WPW
- Road Show Praga-Wiedeń-Bratysława-Budapeszt
- ANTIDOTUM Airshow Leszno
- impreza plenerowa w Margoninie
- Wystrzałowe Pyzdry
- Kongres Historyczny w Poznaniu
- Zabiegaj o fundusze
- targi VIVA Seniorzy
- targi Tour Salon
- targi TTG Rimini (Włochy)
- targi Gardenia
- targi Boot & Fun Berlin (Niemcy)
- targi turystyczne w Salonikach (Grecja; foldery WOT na stoisku Ambasady RP)
- targi WTM London (Wlk. Brytania; foldery WOT na stoisku Poznania)

- targi Kampeer & Caravan Jaarbeurs 2022 (Utrecht, Holandia; foldery WOT na stoisku POT)
- Dystrybucja folderów WOT w wielkopolskich punktach informacji turystycznej
- Dystrybucja folderów WOT na stojakach WOT w wybranych atrakcjach turystycznych w Wielkopolsce
- Dystrybucja kart na stojakach WOT w wielkopolskich punktach informacji turystycznej
- Przekazywanie folderów WOT centrum informacji turystycznej w Kaliszu

Study tours/press trips:

- Press trip - onet, wp, Travel Magazine, TVN (08.2022):
<https://www.wot.org.pl/2022/07/press-trip-dla-dziennikarzy-polskich-redakcji-turystycznych>
<https://www.wot.org.pl/2022/10/z-onetem-i-travel-magazine-po-wielkopolsce/>

Artykuły partnerskie lub sponsorowane:

- Onet Podróże: https://podroze.onet.pl/aktualnosci/nie-tylko-poznan-odwiedzilam-nietypowe-atrakcje-wielkopolski/j9v7t1k?utm_source=www.wot.org.pl_viasg_podroze&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=undefined&utm_v=2
- Travel Magazine: <https://www.travelmagazine.pl/wielkopolska/>
- Kolej na Wielkopolskie 5/2022
- Sukces po poznańsku (1 (41)/ styczeń 2022)
- Sukces po poznańsku (9 (48) wrzesień 2022)
- Sukces po poznańsku (10 (49) październik 2022)
- Artykuł na anglojęzycznym portalu In Your Pocket o Szlaku Piastowskim (2022)
- Grande.be Wielkopolska: de meest gevarieerde regio van Polen
- Wiadomości Turystyczne City Break: "Kalisz na weekend" (2022)
- Femmes d'Aujourd'hui: La Grande-Pologne: la destination ultra-variée que vous cherchez pour l'été (2022, Belgia)

Telewizja, radio, inne media:

W ramach dwóch kilkudniowych wycieczek, zorganizowanych w 2022 r. przez Wielkopolską Organizację Turystyczną dwie grupy ogólnopolskich dziennikarzy zwiedziły Kalisz. Pobyt w Kaliszu mogli opisać w swoich redakcjach.

Podczas wizyt w Kaliszu dziennikarze zwiedzili ekspozycję multimedialną w podziemiach i na wieży ratusza oraz Basztę Dorotkę. Zobaczyli też skarbiec, popłynęli łodzią i rowerem wodnym po Prośnię. Spacerowali po Parku Miejskim i Parku Przyjaźni. Pobytu w naszym mieście były okazją do napisania o nim

w redakcjach ogólnopolskich i promocji dziedzictwa historyczno-kulturowego Kalisza.

- Radio Emaus, program Dookoła Świata:
<https://www.wot.org.pl/2022/04/majowka-w-wielkopolsce-w-radio-emaus/>
- Wielkopolska Travel, sezon 1 (program emitowany w TV i na YT)

Szkolenia dla Informacji Turystycznej:

- Organizacja szkolenia dla kadr informacji turystycznej z Wielkopolski w Kaliszu we współpracy z Informacją Turystyczną w Kaliszu:

<https://www.wot.org.pl/2022/11/szkolenie-dla-pracownikow-informacji-turystycznej/>

- Udział pracowników it w Kaliszu w bezpłatnych szkoleniach dla it

Szkolenia branżowe:

- możliwość udziału w konferencji „TURYSTA 2022”:

<https://www.wot.org.pl/2022/10/turysta-2022-konferencja-turystyczna/>

- możliwość udziału w szkoleniu na temat obsługi turystów z Ukrainy:

<https://www.wot.org.pl/2022/05/szkolenie-na-temat-obslugi-turystow-z-ukrainy/>

- kursy e-learningowe WOT: szkolenia.wot.org.pl

- cykl szkoleń online: <https://www.wot.org.pl/2022/12/bezplatne-szkolenia-dla-hotelarzy-i-branzy-turystycznej/>

Social media:

- Tik Tok
- Instagram
- Facebook

Inne korzyści:

- Miejsce wykonywania zdjęć podczas wizerunkowej sesji fotograficznej WOT.

Zadanie 13. Podjęcie działań zmierzających do utworzenia na bazie lokalu komunalnego w ścisłym Śródmieściu Kalisza Manufaktury Andrutów Kaliskich i włączenie jej w Wielkopolski Szlak Kulinarny.

WKST, WRM

W okresie 2021-2022 z powodu braku środków finansowych w budżecie Miasta nie podjęto działań zmierzających do realizacji zadania.